

INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA EN RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL AL VALLÈS OCCIDENTAL

DESEMBRE 2022

OBSERVATORI
VALLÈS OCCIDENTAL

INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA EN RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL AL VALLÈS OCCIDENTAL

Elaborat:

Observatori del Consell Comarcal del Vallès Occidental

www.consellvallesoccidental.cat/observatori

Twitter: @vallesobserva

Consell Comarcal del Vallès Occidental

93 727 35 34 / Carretera N150 Km.15 - 08227 Terrassa

www.consellvallesoccidental.cat

Twitter: @consellvallesoc

Instagram: @consell_comarcal_valles_occ

Desembre 2022

OBSERVATORI
VALLÈS OCCIDENTAL

DADES DESTACADES

Context demogràfic

- A la comarca hi havia 185.693 persones menors de 18 anys, el que representa el 19,8% del total de la població. El Vallès Occidental és una de les comarques més rejoyenides de la província de Barcelona.
- El creixement de la població infantil des de l'any 2000 fins al 2010 va ser del 31,7%. En canvi, entre el 2011 al 2021 l'augment ha estat molt inferior, de l'1,9%. Segons les projeccions de població de l'Idescat, el col·lectiu d'infants i adolescents passarà de 186 mil persones l'any 2021 a 166 mil el 2030, el que representa una reducció d'un 10,7% en una dècada.
- La franja d'edat dels 0 als 5 anys, amb 51.343 infants, registra una disminució del 19,5% en els darrers deu anys, amb un decreixement progressiu per sobre del 3% interanual.
- El Vallès Occidental té una proporció del 12% de població menor de 18 anys amb nacionalitat estrangera sobre el total de població d'aquesta franja d'edat. La xifra comarcal és inferior a la registrada a la província de Barcelona (14,8%) i, en especial, a la de Catalunya (17%).

Context educatiu

- En el curs 2021-2022, el 65,4% de l'alumnat de la comarca estava matriculat a un centre de titularitat pública, mentre que el 34,6% ho estava en un de privat.
- En aquest mateix curs hi havia el 39,7% d'infants entre 0 i 2 anys matriculats, gairebé 7 punts més que deu cursos enrere. El 22,5% estava matriculat a centres públics en el curs 2021-2022, mentre que el 17,2% ho estava en privats.
- A la comarca hi havia 17.906 alumnes matriculats amb nacionalitat estrangera durant el curs 2021-2022, el que representa un 13,2% de l'alumnat total. El 10,5% està matriculat a centres educatius públics, mentre que només el 2,7% ho està en privats.
- El 18,5% de l'alumnat del Vallès Occidental té algun tipus de necessitat educativa de suport educatiu. D'aquest, 7 de cada 10 alumnes estan matriculats a centres de titularitat pública, el que representa el 13,6% del total de l'alumnat i l'altre 4,9% en privats.

Desigualtat econòmica

- Una cinquena part de la població infantil i adolescent de la comarca es troba en risc de pobresa (20,3%), el que representa al voltant de les 38 mil persones. La incidència del risc de pobresa en la població menor de 18 anys se situa més de 6 punts per sobre del total de la població del Vallès Occidental.
- La incidència del risc de pobresa a la comarca és menor que a la demarcació de Barcelona i al conjunt de Catalunya. En concret, per a la població menor de 18 anys la xifra provincial és 2 punts superior (22,3%), mentre que la catalana se situa al voltant dels 4 punts percentuals per sobre (24,2%).
- En 2020 es produeix un lleuger increment de la taxa, després d'una dinàmica de reducció des de 2015.

Àmbit de drets socials

- El 22,8% de l'alumnat de la comarca és beneficiari d'un ajut individual de menjador. L'alumnat perceptor s'ha incrementat dos punts respecte del curs passat i gairebé 4 punts des del curs 2018-2019.
- 3 de cada 10 alumnes d'infantil i primària matriculats en centres públics són perceptors d'un ajut de menjador (28,6%). En els centres de titularitat privada-concertada aquesta proporció cau fins al 10,6%.
- Durant l'any 2021 es van atendre un total de 915 infants i adolescents a l'Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència del Vallès Occidental. En relació amb la població menor de 18 anys, s'han atès 9,5 infants i adolescents per cada 1.000 persones menors d'edat dels municipis de referència de l'EAIÀ.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	1
2. METODOLOGIA.....	3
2.1. Marc conceptual.....	3
2.2. Objectius de l'informe.....	4
2.3. Fonts estadístiques.....	4
2.4. Marc normatiu i institucional.....	5
3. INDICADORS CONTEXTUALS.....	8
3.1. Indicadors demogràfics.....	8
3.2. Indicadors educatius.....	17
3.3. Indicadors de desigualtat econòmica.....	24
4. INDICADORS DE L'ÀMBIT DE DRETS SOCIALS.....	28
4.1. Ajuts individuals de menjador.....	28
4.2. Equips d'atenció de la infància i adolescència.....	31
5. POBLACIÓ INFANTIL I ADOLESCENT EN EXCLUSIÓ SOCIAL.....	35
6. CONCLUSIONS.....	40
6.1. Reptes demogràfics.....	42
6.2. Reptes educatius.....	42
6.3. Reptes socials.....	44
6.4. El futur de la infància i l'adolescència al Vallès Occidental.....	45
7. GLOSSARI.....	47
8. BIBLIOGRAFIA.....	48
10. ANNEX.....	50

Índex de gràfics i taules

Gràfic 1. Pes relatiu de la població segons grans grups d'edat. Vallès Occidental. 2021	8
Gràfic 2. Piràmide de població. Vallès Occidental. 2000 i 2021.....	9
Gràfic 3. Evolució de la població infantil i adolescent (0-17 anys) i variació de la població infantil i adolescent (%). Vallès Occidental. 2000-2021	10
Gràfic 4. Evolució i projeccions de la població infantil i adolescent (0-17 anys). Vallès Occidental. 2000-2046	11
Gràfic 5. Evolució del pes relatiu de la població infantil i adolescent (0-17 anys). Àmbits territorials. 2000 i 2021	11
Gràfic 6. Variació decennal de la població infantil i adolescent (0-17 anys). Municipis del Vallès Occidental. 2012-2021.....	12
Gràfic 7. Població infantil i adolescent (0-17 anys) per sexe i grans grups d'edat. Vallès Occidental. 2021.....	12
Gràfic 8. Evolució de la població infantil i adolescent (0-17 anys) per grans grups d'edat. Vallès Occidental. 2012-2021.....	13
Gràfic 9. Població infantil i adolescent (0-17 anys) per grans grups d'edat (%). Municipis del Vallès Occidental. 2021	13
Gràfic 10. Piràmide de població per nacionalitat. Vallès Occidental. 2021	14
Gràfic 11. Piràmide de població per lloc de naixement. Vallès Occidental. 2021	14
Gràfic 12. Pes relatiu de la població infantil i adolescent amb nacionalitat estrangera (0-17 anys) i nascuda fora d'Espanya (0-14 anys) (%). Àmbits territorials. 2021	15
Gràfic 13. Evolució de la població infantil i adolescent (0-17 anys) amb nacionalitat estrangera. Vallès Occidental. 2000-2019	15
Gràfic 14. Població infantil i adolescent (0-17 anys) amb nacionalitat estrangera (%). Municipis del Vallès Occidental. 2021.....	16
Gràfic 15. Persones amb discapacitat per grups d'edat i sexe. Vallès Occidental. 2021.....	16
Gràfic 16. Persones entre 0 a 15 anys amb discapacitat sobre el total de població entre 0 a 15 anys per sexes (%). Vallès Occidental i Catalunya. 2021.....	17
Gràfic 17. Distribució de l'alumnat segons etapa educativa i titularitat del centre educatiu. Vallès Occidental. Curs 2021-2022	17
Gràfic 18. Evolució de la taxa d'escolarització de primera infància (0-2 anys) segons titularitat del centre educatiu (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022.....	18
Gràfic 19. Taxa d'escolarització de primera infància (0-2 anys) segons titularitat del centre educatiu (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022	19
Gràfic 20. Evolució del pes relatiu de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons etapa educativa (%). Vallès Occidental i Catalunya. Curs 2011-2012 i curs 2021-2022.....	20
Gràfic 21. Distribució de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons titularitat del centre (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022.....	21
Gràfic 22. Distribució de l'alumnat amb nacionalitat segons zona de procedència (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022.....	22
Gràfic 23. Distribució de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons zona de procedència (%). Vallès Occidental. Curs 2021-2022.....	22
Gràfic 24. Distribució de l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE) segons etapa educativa i titularitat del centre educatiu. Vallès Occidental. Curs 2021-2022	23
Gràfic 25. Proporció de l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022.....	23
Gràfic 26. Proporció de l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022.....	24
Gràfic 27. Taxa de risc de pobresa relativa total i per trams d'edat. Vallès Occidental, província de Barcelona i Catalunya. 2020.....	24
Gràfic 28. Evolució de la taxa de risc de pobresa per trams d'edat. Vallès Occidental. 2015-2020	25
Gràfic 29. Taxa de risc de pobresa relativa de la població menor de 18 anys. Municipis del Vallès Occidental. 2020	26
Gràfic 30. Taxa de risc de pobresa relativa severa de la població menor de 18 anys. Municipis del Vallès Occidental. 2020.....	26
Gràfic 31. Índex de Gini. Municipis del Vallès Occidental. 2020.....	27
Gràfic 32. Evolució de les sol·licituds rebudes i ajuts concedits. Vallès Occidental. Curs 2010-11 / 2021-22	28
Gràfic 33. Evolució de la taxa d'incidència comarcal dels ajuts segons etapa educativa (%). Vallès Occidental. Curs 2017-2018	29
Gràfic 34. Taxa d'incidència municipal dels ajuts (infantil i primària) (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-22.....	29

Gràfic 35. Diferencial entre la taxa d'incidència municipal dels ajuts (infantil i primària) en centres de titularitat pública i privada-concertada (%). Curs 2021-22.....	30
Gràfic 36. Distribució de la població infantil i adolescent atesa. Municipis del Vallès Occidental*. 2021	31
Gràfic 37. Evolució del nombre d'infants i adolescents atesos per grups d'edat. Vallès Occidental*. 2012-2021.....	32
Gràfic 38. Incidència de les atencions i de nous expedients de l'EAIA per cada 1.000 infants i adolescents. Municipis del Vallès Occidental*. 2021	33
Gràfic 39. Evolució del nombre d'expedients d'adolescents estrangers sense referents familiars. Vallès Occidental*. 2015-2021	33
Gràfic 40. Evolució del nombre d'expedients d'adolescents estrangers sense referents familiars. Vallès Occidental*. 2015-2021	34
Gràfic 41. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i la proporció de població estrangera menor de 18 anys. Municipis del Vallès Occidental*	35
Gràfic 42. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i la taxa d'escolarització de 0 a 2 anys. Municipis del Vallès Occidental*	36
Gràfic 43. Relació entre la taxa d'incidència dels ajuts de menjador i la proporció d'alumnat estranger fora de la UE. Municipis del Vallès Occidental*	37
Gràfic 44. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i la proporció d'alumnat amb necessitats de suport educatiu. Municipis del Vallès Occidental*	37
Gràfic 45. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i incidència de les persones ateses EAIA per cada 1.000 infants i adolescents. Municipis del Vallès Occidental*	38
Gràfic 46. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i incidència de les persones ateses EAIA per cada 1.000 infants i adolescents. Municipis del Vallès Occidental*	39

1. INTRODUCCIÓ

L'informe *Infància i adolescència en risc d'exclusió social al Vallès Occidental* centra la seva mirada en les situacions de vulnerabilitat econòmica i social de la població més jove de la comarca a partir del seu context demogràfic i educatiu, com també des del punt de vista de l'àmbit de drets socials. Aquest informe vol aportar una visió d'aquesta etapa com a un període vital per trencar el cicle de desigualtats socials i per millorar les seves trajectòries futures.

L'objectiu principal és la **visibilització del col·lectiu com a població vulnerable**, analitzant com les variables contextuais incideixen en els processos d'exclusió social i, així, identificar quins poden ser els factors que intervenen en el risc de pobresa infantil i adolescent al territori.

En les darreres dècades s'ha incrementat la pobresa infantil a la gran majoria de societats avançades i aquest fet està causant una profunda preocupació per les conseqüències que pot comportar. Créixer en contextos de rendes baixes o molt baixes, o en contextos residencials degradats, té un impacte no només a curt termini, sinó també al llarg de les trajectòries vitals dels infants (Institut de la Infància i l'Adolescència de Barcelona - IIAB, 2022). Els riscos generats durant aquesta etapa s'acumulen i s'arrosseguen durant tota la vida i apareixen en forma de mancances formatives bàsiques, atur, trastorns psicològics i de conducta, etc., que es poden transmetre de generació en generació.

La pobresa infantil no influeix només en les condicions materials de vida i la possibilitat de satisfer les necessitats bàsiques, sinó també en les condicions afectives derivades de les situacions d'inestabilitat i de patiment psicològic de la família, que repercuteixen directament en el benestar de la població més jove (Síndic de Greuges, 2021). Les situacions de vulnerabilitat en la infància afecten negativament aspectes determinants per al desenvolupament equilibrat de la personalitat i el progrés educatiu (Marí-Klose M. i Marí-Klose P., 2012).

A més, l'exclusió social es distribueix de manera molt desigual entre municipis del mateix àmbit territorial, existint dins d'aquests importants àrees d'exclusió. El context territorial i les condicions socials dels entorns de la infància i adolescència són el primer mirall de les desigualtats (IIAB, 2022b).

Per mostrar la situació de vulnerabilitat d'aquest col·lectiu s'ha enfocat el tractament de les dades des de dues vessants: una descriptiva amb dades demogràfiques, educatives i de l'àmbit dels drets socials, per conèixer l'estat de la comarca en les dimensions que intervenen en el procés d'exclusió social i, l'altra, amb correlacions estadístiques entre factors d'exclusió, per analitzar quines dinàmiques poden conduir a aquesta exclusió. D'aquesta manera, es fa una fotografia dels principals eixos de desigualtat i, a la vegada, es realitza una aproximació a com aquests poden influir en el risc de pobresa infantil. El conjunt de variables demogràfiques, socials i econòmiques que caracteritzen un territori impacten la salut dels seus habitants, i entre ells, la dels seus infants i adolescents (IIAB, 2022b).

L'informe està estructurat en sis apartats principals, a més del glossari, l'annex i la bibliografia de referència. El document s'inicia amb un resum de les dades més rellevants, seguit de la introducció. A continuació, l'apartat de metodologia defineix tot el procés per a l'anàlisi de les variables, així mateix, presenta accions polítiques i socials relacionades amb la infància i adolescència i defineix els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que afecten directament aquesta franja de població.

Els resultats de l'aproximació a la situació de la infància i adolescència en risc de pobresa i exclusió social es presenten en dues seccions. La primera amb l'anàlisi descriptiu dels factors d'exclusió social, que també es divideix en dues parts, per una banda, es mostra la informació sobre el context sociodemogràfic, el sistema educatiu i variables de desigualtat econòmica – taxa de risc de pobresa o de desigualtat d'ingressos- a partir de les estadístiques oficials; i per l'altra, amb les dades aportades per l'àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental, es presenta una anàlisi sobre la població beneficiària dels ajuts de menjador i sobre les atencions de l'Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència (EAIA).

La segona part de l'informe aprofundeix en les relacions, a nivell territorial, entre els indicadors contextuais i el risc de pobresa, per tal de saber quins factors poden afectar la pobresa infantil i adolescent i localitzar geogràficament quins són els municipis de la comarca on es pateix més risc d'exclusió social. Per a fer-ho, s'elabora una anàlisi de dades bivariant per identificar si existeix alguna relació entre les variables, i en cas d'existir-hi, saber com n'és de forta. Les conclusions es presenten en forma de reptes segons les temàtiques

tractades al document, per tal de mostrar no només els resultats de l'exploració estadística, sinó també que poden aportar aquestes dades a la millora del benestar d'aquesta franja d'edat.

En un moment d'elevats riscos socials es fa urgent augmentar la capacitat de resiliència i de prevenció cap a situacions d'exclusió social greus i/o cronificades en el col·lectiu de la infància i l'adolescència. De manera que, analitzant la realitat de la població més jove en situació de vulnerabilitat i tractant les dades des d'un punt de vista socioeconòmic i geogràfic, podem aportar informació clau per diagnosticar zones específiques d'exclusió social i millorar l'avaluació i orientació del disseny de les polítiques que afecten la infància i adolescència.

2. METODOLOGIA

2.1. MARC CONCEPTUAL

L'avaluació i la mesura del nivell de vida està relacionada tradicionalment amb aspectes quantificables del benestar material. Això provoca que l'anàlisi del risc de pobresa es vegi dificultada per la visió unidimensional del clàssic concepte de pobresa monetària i per la seva limitació per explicar la varietat de problemàtiques que experimenten la població. Per aquest fet, el procés d'exclusió social pren protagonisme com un terme multidimensional i dinàmic, com una confluència de factors que generen situacions que impedeixen un desenvolupament integral de la persona (Panchón, 2006). Per tant, no es pot explicar la situació de risc de pobresa només per una sola causa, està formada per una sèrie de circumstàncies desfavorables i, normalment, amb una forta vinculació, que empenyen a una persona al límit de la societat i que impedeix la seva participació, sigui per la seva situació de pobresa, carència de competències bàsiques i oportunitats d'aprenentatge al llarg de la seva vida o a conseqüència d'una discriminació (González, Luzón i Torres, 2012).

Per aquest motiu, l'informe també focalitza la reflexió des d'una perspectiva interseccional, on altres efectes discriminatoris com la nacionalitat o la diversitat funcional se superposen i posen més limitacions per a aquesta població que ja es troba en situació de vulnerabilitat. Encara que molta infància i adolescència pateix discriminació d'una manera o d'una altra, existeixen altres factors com el color de pell, l'edat, l'idioma, l'orientació sexual, la nacionalitat, la classe socioeconòmica, entre d'altres, que es combinen per determinar la posició social de cada família. La perspectiva interseccional posa en relleu que la desigualtat no és resultat d'aspectes essencials de subjectes individuals, sinó que resulta de les discriminacions que travessen en cada context particular. Aquest caràcter multidimensional de la pobresa i la manera en què es defineix determina tant les formes de mesurar-la com les polítiques per superar-la (Pombo, 2019). En altres paraules, les causes de la pobresa i les característiques del procés d'exclusió social difereixen d'un àmbit territorial a un altre i la seva interpretació depèn de factors culturals.

En aquest informe s'adopta una mirada quantitativa per explorar la situació d'exclusió social de la infància i l'adolescència al Vallès Occidental, però també es vol reforçar la tesi doctoral publicada enguany per Jover, *El benestar de la infància sota el sistema de protecció i el rol de les intervencions professionals. Un estudi de cas de l'EIA del Vallès Occidental*. La tesi se centra en la infància i adolescència tutelada i com el seu benestar subjectiu mostra una tendència general de pitjors nivells de satisfacció vital en comparació amb els infants i adolescents de la mateixa edat que no estan tutelats. Aquest fet es relaciona directament amb les situacions d'exclusió social viscudes en el seu entorn i també dins del sistema de protecció, ja que hi ha una sobrerrepresentació de famílies que viuen en situació de pobresa i de col·lectius minoritaris. Per tant, assenyala aquesta desigualtat no només en termes subjectius, sinó també de benestar objectiu. Aquesta investigació doctoral complementa els resultats del nostre informe en mesurar el benestar com a un fenomen psíquic particular de cada persona, a partir del qual s'obté informació de forma individualitzada, però inseparable de les interaccions i interinfluències de cada context cultural (Jover, 2022).

En aquest document es fan servir els termes infància i adolescència en comptes de menor, que és un concepte susceptible de ser interpretat com a expressió de minoria de capacitats, estigmatitzador i que proporciona una visió més holística¹. Reforçant aquest discurs inclusiu, s'utilitzen aquests termes en un llenguatge no sexista, tal com diu l'article 3.8 de la *Llei 17/2015 d'Igualtat entre homes i dones de Catalunya*, en combinació amb la comunicació inclusiva, que contempla la diversitat de les persones que resideixen a la comarca². També s'incorpora l'article 3.1 d'aquesta mateixa llei, amb l'aplicació de la perspectiva de gènere interseccional, sempre que ens ho hagin permès les dades i la informació rellevant a analitzar.

¹ Es tracta d'una recomanació de bona pràctica en la utilització del llenguatge de la DGAIA de Guia de bones pràctiques per a centres del Sistema de protecció a la infància i l'adolescència (2012).

² [Guia per a una comunicació inclusiva del Consell Comarcal del Vallès Occidental](#).

2.2. OBJECTIUS DE L'INFORME

L'objectiu general és fer visible la situació de la població infantil i adolescent en risc de pobresa a la comarca, a partir de l'anàlisi descriptiu de possibles factors d'exclusió socials i de l'encreuament d'aquests amb la indicadors de vulnerabilitat econòmica.

Amb el primer apartat del diagnòstic de l'anàlisi descriptiu de les variables que poden intervenir en la situació de risc de pobresa tenen l'objectiu de respondre a les següents preguntes:

- Quina és la situació de la població jove més vulnerable?
- Com es distribueixen els factors sociodemogràfics que generen discriminació?
- Quines desigualtats existeixen en el sistema educatiu?
- Com es distribueix la desigualtat de renda als municipis?
- Quina és la situació dels infants i adolescents atesos pels serveis d'atenció a la infància i adolescència?

Partint de l'enfocament tradicional de la pobresa –pobresa monetària o relativa- s'han realitzat correlacions bivariants amb diverses variables no monetàries que poden intervenir en les situacions de vulnerabilitat econòmica. És a dir, a partir de les dades disponibles de la taxa de risc de pobresa relativa -població que es troba per sota del llindar de pobresa- es pot establir si alguns dels factors, com les característiques sociodemogràfiques o les desigualtats en el sistema educatiu intervenen en l'exclusió social de la població més jove de la comarca. Per exemple, saber si existeix relació entre la taxa de risc de pobresa i la proporció d'alumnat amb necessitats de suport educatiu. A més de saber si aquestes dues variables tenen relació entre sí, podem saber si aquesta és forta, moderada o dèbil i en quina direcció.

Aquest anàlisi bivariant es realitzarà a partir de gràfics de dispersió amb l'objectiu de respondre a les següents preguntes:

- Com intervenen els factors sociodemogràfics que generen discriminació amb el risc de pobresa?
- Com afecta el nivell de renda en les desigualtats del sistema educatiu?
- Com es relaciona els infants i adolescents atesos pels serveis de drets socials amb el nivell de pobresa monetària?

La tasca del Consell Comarcal del Vallès Occidental està alineada amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, que són la base d'actuació de l'ens comarcal i del Programa d'Actuació Comarcal (PAC) ([Quadre 1](#)).

2.3. FONTS ESTADÍSTIQUES

Amb la finalitat d'obtenir la informació necessària s'han utilitzat diverses fonts de dades. Per una banda, estadístiques oficials: les dades del context demogràfic provenen del Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat i les de l'educatiu del Departament d'Educació. Per l'altra, de l'Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental, les relacionades amb els serveis de l'EAIA -extretes del Sistema d'informació i gestió en infància i adolescència SINI@- i les dels Ajuts Individuals de Menjador.

La informació sobre la taxa de risc de pobresa s'ha obtingut de l'*Atles de distribució de la renda de les llars* de l'Institut Nacional d'Estadística (INE). L'*Atles* és una operació estadística basada íntegrament en l'explotació de registres administratius que proporciona informació sobre el nivell i la distribució de renda desglossada segons variables demogràfiques bàsiques de la població a nivell territorial molt detallat, concretament de tots els municipis, districtes i seccions censals en què s'organitza territorialment l'Estat. Per aquest informe s'ha extret dades sobre la proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% i 40% de la mediana dels ingressos per unitat de consum, calculada aquesta a partir de la distribució de renda proporcionada per la AEAT l'àmbit de competències de la qual és el Territori Fiscal Comú. És a dir, s'ha de tenir en compte que la mediana utilitzada per calcular la taxa de risc de pobresa és la del conjunt d'Espanya (16.043 euros/any).

2.4. MARC NORMATIU I INSTITUCIONAL

2.4.1. Convenció sobre els Drets de l'Infant

La Convenció sobre els Drets de l'Infant (CDI), una de les convencions internacionals més ratificades arreu del món des del seu impuls l'any 1989, defineix l'infant com a tota persona menor de 18 anys (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2020). L'article 3 de la Convenció dels Drets de l'Infant esmenta que qualsevol decisió, llei o política que pugui afectar la infància ha de tenir en compte què és el millor per als nens i nenes, i que quan les persones adultes prenguin decisions han de pensar en la manera com poden afectar els infants. Aquest document també destaca que cal cercar evidències mitjançant la recerca social de l'impacte de la pandèmia en els drets dels infants i adolescents en situació de vulnerabilitat, tant econòmica, social, de salut, educativa i també, en temes d'oci i recreatius.

L'article 27 de la Convenció dels Drets de l'Infant diu que els infants i adolescents tenen dret a un nivell de vida adequat per al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social. Els seus pares i/o mares són els responsables que tinguin tot el que necessiten per viure d'una manera digna, però si ells o elles no els ho poden proporcionar, les autoritats els han d'ajudar. El Comitè dels Drets de l'Infant (CRC)³ va instar a activar mesures immediates per garantir que els infants s'alimentin d'aliments nutritius, mantenir la prestació de serveis bàsics i protegir els infants que veuran augmentat el seu grau de vulnerabilitat (IIAB, 2020).

2.4.2. Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència

La *Llei 14/2010, de 27 de maig, dels Drets i les Oportunitats en la Infància i Adolescència* (LDOIA) és una llei aprovada pel Parlament de Catalunya el 2 de juny del 2010. Tal com aconsella el CRC, aquesta preveu en la disposició transitòria primera, que s'estableixin mecanismes de què cal avaluar-ne el seu impacte. És una llei que es va redactar amb un procés previ de participació ciutadana: es va iniciar amb un document de bases redactat per un comitè de persones expertes i a partir d'aquest document es va obrir el procés de participació (Fierro i Vidal, 2014).

Un dels eixos principals de la LDOIA és donar impuls a l'interès superior de l'infant i adolescent que la mateixa CDI estableix. Segons la mateixa llei, és en aquest mateix compromís en el qual s'inspira. I ho fa explícit amb la transversalització de l'interès de l'infant o l'adolescent, que va ser un canvi de paradigma en les polítiques d'infància i adolescència a Catalunya. També, s'adreça a tota la població infantil i adolescent i dicta preceptes proactius per aconseguir un major benestar pels infants sense que aquests es trobin en risc o dificultat.

2.4.2. Llei orgànica 8/2021, de protecció integral a la infància i adolescència davant la violència

El dia 25 de juny de 2021 va entrar en vigor la *Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència*. Aquesta llei combat la violència sobre la infància i l'adolescència des d'una aproximació integral, en una resposta extensa a la naturalesa multidimensional dels seus factors de risc i conseqüències. La norma estableix mesures de protecció, detecció precoç, assistència, reintegració de drets vulnerats i recuperació de la víctima, que troben la seva inspiració en els models integrals d'atenció identificats com a bones pràctiques a l'hora d'evitar la victimització secundària.

La llei, en definitiva, atén el dret dels nens, nenes i adolescents de no ser objecte de cap forma de violència, assumeix amb rigor els tractats internacionals ratificats per Espanya i va un pas més enllà amb el seu caràcter integral en les matèries que associa al seu marc d'efectivitat, ja sigui en la seva realitat estrictament substantiva com en la seva voluntat didàctica, divulgativa i cohesionadora.

2.4.3. Taula territorial i local de la infància

Les Taules d'infància són una oportunitat pels ens locals, que sovint tenen la necessitat d'endregar les polítiques adreçades a la infància i l'adolescència en situació de risc i les seves famílies. La implementació d'espais interadministratius i interserveis ajuda els ens locals a enfortir la seva tasca des de la proximitat amb llenguatges comuns, eines compartides (protocols, reglaments, etc.) i possibilita la millora de la intervenció

³ El Comitè dels Drets de l'Infant (CRC) és òrgan dependent de les Nacions Unides i està compost per de 18 persones expertes independents que supervisen l'aplicació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, per part dels estats que la varen signar.

social de manera col·lectiva i mancomunada, facilitant la comprensió de les necessitats de la ciutadania i l'ofertament de respostes acurades.

La LDOIA recull la necessitat de coordinació dels agents implicats en diferents àmbits (educació, salut, seguretat, treball, joventut, dones) que afecten els infants i els adolescents del territori, tant l'impuls i la promoció de polítiques públiques com en la detecció i intervenció en situacions de risc (art. 23). La llei atribueix a l'administració local la competència en matèria de risc si detecta una d'aquestes situacions (risc i/o maltractament) en un infant o adolescent que es trobi en el seu territori, així com en l'adopció de les mesures adients per resoldre la problemàtica que afecti a l'infant i l'adolescent (una de les que poden assumir les taules i les xarxes d'infància és l'elaboració de protocols de detecció i atenció a la infància i l'adolescència en situació de risc i/o maltractament). El Decret 250/2013, de 12 de novembre, de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància (que desenvolupa l'article 26 de la mateixa llei) especifica que es poden establir taules locals d'infància que es configuren com a òrgans col·legiats per potenciar la coordinació dels agents implicats en la promoció social de la infància i l'adolescència i la detecció i intervenció davant possibles situacions de risc o de desemparament.

Els Equips d'Atenció a la Infància i Adolescència (EAIA) del Consell Comarcal és membre actiu en totes les Taules d'Infància existents en els territoris de la nostra competència, forma part dels *Grups de treball especialitzats en infància i família* de la comarca, aportant l'expertesa del servei especialitzat.

2.4.4. Equips d'Atenció a la Infància i Adolescència

Els equips d'atenció a la infància i l'adolescència (EAIA) són multiprofessionals i estan formats per professionals de la psicologia, la pedagogia, el treball social i l'educació social, i estan distribuïts per tot el territori de Catalunya. Tenen com a objectiu la prevenció, el diagnòstic, el tractament i el seguiment de la infància i adolescència (de 0 a 18 anys) en situació de desemparament o risc greu i de les seves famílies.

L'EAIA del Vallès Occidental neix l'any 1994 fruit de convenis de col·laboració interadministrativa entre la DGAIA i el Consell Comarcal del Vallès Occidental. En l'àmbit normatiu l'EAIA es regula, d'una banda, per la Llei dels Serveis Socials 12/2007 de l'11 d'octubre, la qual concreta el model de serveis socials basats en la universalitat i per l'altra, guia les seves intervencions en la LDOIA (Jover, 2022).

Segons la LDOIA, l'Administració local ha d'intervenir si detecta una situació de risc d'un infant o adolescent que es troba en el seu territori; ha d'adoptar les mesures adequades per a actuar contra aquesta situació, de conformitat amb la regulació establerta per aquesta llei, amb la normativa de la Generalitat que la desenvolupa i amb la legislació en matèria de serveis socials. S'entén per situació de risc la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.

Segons el que estableix aquesta llei, es consideren desemparats els infants o els adolescents que es troben en una situació de fet en què els manquen els elements bàsics per al desenvolupament integral de la personalitat, sempre que per a llur protecció efectiva calgui aplicar una mesura que impliqui la separació del nucli familiar. Les situacions de desemparament poden ser per abandonament, maltractament físic o psíquic, trastorns o alteracions psíquiques o drogodependència dels progenitors, subministracions a l'infant de drogues, inducció a la delinqüència o mendicitat, desatenció física, psíquica o emocional, circumstàncies de violència masclista, etc.

Quadre 1. La infància i l'adolescència al centre de l'agenda 2030

L'Agenda 2030, que incorpora els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), és el marc global de desenvolupament per als pròxims anys i vol suposar un canvi de paradigma pel que fa al desenvolupament sostenible i el progrés als països i de les persones, amb independència del seu nivell econòmic. La idea és fer aterrar aquests 17 ODS amb les respectives 169 fites a tots els nivells administratiu i territorials, convertint-se en una guia d'acció de les polítiques públiques. Segons UNICEF (2022), el paper de l'administració local és clau per l'èxit de l'Agenda 2030 i l'assoliment dels seus objectius, atès que la consecució dependrà de la voluntat i habilitat de convertir-los en realitat a cada territori.

L'informe està emmarcat dins de l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 1 "Erradicar la pobresa a tot el món i en totes les seves formes" i l'ODS 10 "Reduir les desigualtats en i entre els països". Per una banda, l'ODS 1 marca la fita pel 2030 de reduir a la meitat la proporció de dones, homes, nens i nenes de totes les edats que viuen en la pobresa en totes les seves dimensions, d'acord amb les definicions de cada estat. I, per l'altra, l'ODS 10 el de potenciar i promoure la inclusió social, econòmica i política de totes les persones, independent del sexe, edat, discapacitat, ètnia, origen, situació econòmica i altres condicions. Per visualitzar aquests ODS en la població infantil i adolescent es presenten les característiques sociodemogràfiques de la població menor de 18 anys, juntament amb la contraposició de les taxes de risc de pobresa infantil amb les d'altres grups d'edat, és a dir, la desigualtat econòmica i d'ingressos, entre altres indicadors.

Altres ODS que intervenen en aquest document van més enllà de les característiques individuals de cada infant i tenen en compte altres aspectes que influeixen en la seva salut, com els estils i condicions de vida, l'alimentació i la família. Tots aquests són determinants on les polítiques públiques i la inversió hi juguen un paper essencial (UNICEF, 2022). Aquests fan referència a l'ODS 2 "Posar fi a la fam, assolir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició, i promoure l'agricultura sostenible"; l'ODS 3 "Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats", relacionats amb les dades dels ajuts individuals de menjador i l'ODS 4 "Garantir una educació inclusiva i equitativa per qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom", relacionat amb els indicadors de les desigualtats en el sistema educatiu de la comarca.

La majoria d'ODS establerts per l'ONU són rellevants per a aquest estudi, ja que és una eina per millorar la situació de la infància i adolescència, especialment de la més vulnerable. No obstant això, no es disposen dades en l'àmbit local per a una gran part d'aquestes fites o tenen moltes dificultats a l'hora d'aterrar la seva consecució a escala comarcal o municipal.

3. INDICADORS CONTEXTUALS

Aquest informe posa el focus en l'enfocament contextual, com a marc integrador de la complexitat de processos que es veuen implicats en el desenvolupament de l'etapa infantil i adolescent. Les transformacions en l'entorn impliquen canvis en l'estil de vida que condicionen directament la vida de la infància i les característiques personals interaccionen creant situacions de discriminació.

3.1. INDICADORS DEMOGRÀFICS

Les tendències i dinàmiques demogràfiques, com ara el creixement de la població, l'estructura d'edat, la nacionalitat, poden tenir una enorme repercussió en les perspectives de reducció de la pobresa i condicionar de manera decisiva les perspectives de desenvolupament d'un territori i les perspectives per a elevar el nivell de vida de les persones més necessitades.

L'any 2021 hi vivien 937.422 persones a la comarca del Vallès Occidental. D'aquestes, 185.693 són infants i adolescents, un 19,8% del total (Taula 1). Aquesta proporció és superior a la del conjunt de Catalunya (17,8%), a la de la província de Barcelona (17,7%) i a la d'Espanya (17%). En relació amb la resta de comarques, és la segona amb el pes relatiu més elevat de persones menors de 18 anys, molt similar a l'Alt Penedès (20%), és a dir, és una de les comarques més rejuvenides de la província. La segueixen l'Anoia (19,7%), el Vallès Oriental (19,2%) i Osona (19,2%).

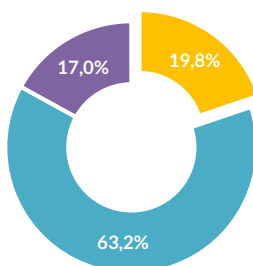
Taula 1. Població total, població infantil i adolescent (0-17 anys) i pes relatiu de la població infantil i adolescent. Àmbits territorials. 2021

Comarca	Total	0-17 anys	% 0-17 anys
Alt Penedès	110.172	22.002	20,0%
Vallès Occidental	937.422	185.693	19,8%
Anoia	124.112	24.478	19,7%
Vallès Oriental	415.789	80.022	19,2%
Osona	164.077	31.422	19,2%
Baix Llobregat	833.312	158.170	19,0%
Bages	180.962	33.730	18,6%
Maresme	459.625	85.103	18,5%
Garraf	154.264	27.821	18,0%
Catalunya	7.783.302	1.387.836	17,8%
Província de Barcelona	5.714.730	1.009.250	17,7%
Moianès	14.243	2.491	17,5%
Espanya	47.435.597	8.046.525	17,0%
Berguedà	40.004	6.359	15,9%
Barcelonès	2.280.967	352.017	15,4%

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

Gràfic 1. Pes relatiu de la població segons grans grups d'edat. Vallès Occidental. 2021

■ 0-17 anys ■ 18-64 anys ■ 65 anys o més

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

El 19,8% de la població de la comarca pertany al segment de població més jove, mentre que el grup d'edat amb el pes relatiu més elevat és el d'entre 18 a 64 anys, amb un 63,2% (592.244). La franja de 65 anys i més representa el 17% (159.485) de la població total. De manera que, el pes de la població jove a la comarca supera al de la població d'edat més avançada.

Els municipis de la comarca amb una proporció més elevada de població infantil i adolescent són Ullastrell, amb el 24% (504 habitants), Polinyà amb el 23,3% (1.983), Sant Cugat del Vallès amb el 22,6% (21.227) i Vacarisses amb el 22,5% (1.594). Entre els municipis amb més de 40.000 habitants també destaquen Terrassa (15.612) i Rubí (44.628), amb el 19,8% i 19,7%, respectivament (Taula 2).

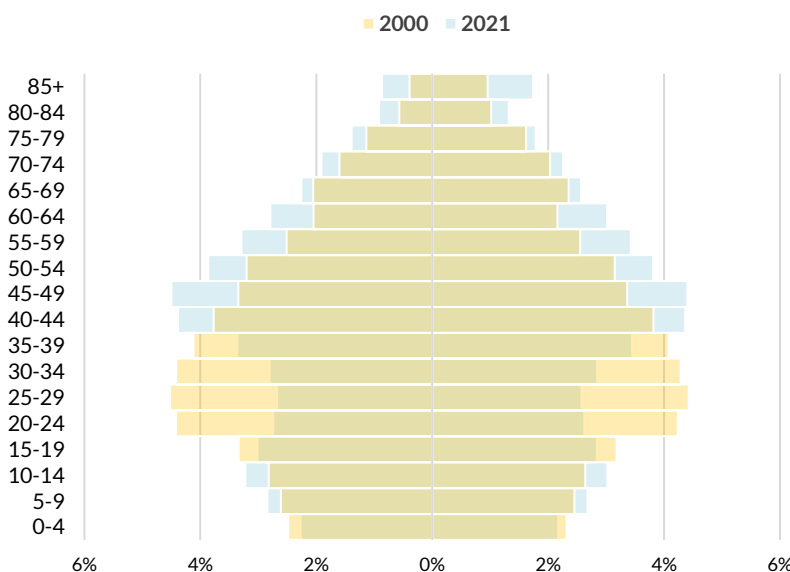
Altrament, els dos municipis amb menys habitants de la comarca se situen amb proporcions molt baixes de població més jove. Per una banda, Gallifa, on de les 183 persones que hi resideixen només 23 són infants i adolescents (12,6%) i, per l'altra, Sant Llorenç Savall, on hi ha 435 menors de 18 anys (17,3%) d'un total de 2.348 habitants. El segon municipi amb un menor pes de la població infantil i adolescent és Cerdanyola del Vallès amb el 16,8% (9.630). També destaca Badia del Vallès amb el 17,8% (2.348).

Taula 2. Població total, població infantil i adolescent (0-17 anys) i pes relatiu de la població infantil i adolescent. Vallès Occidental i municipis. 2021

Municipi	Total	0-17 anys	% 0-17 anys
Ullastrell	2.096	504	24,0%
Polinyà	8.494	1.983	23,3%
Sant Cugat del Vallès	94.012	21.227	22,6%
Vacarisses	7.082	1.594	22,5%
Matadepera	9.672	2.153	22,3%
Sant Quirze del Vallès	20.156	4.407	21,9%
Castellbisbal	12.610	2.687	21,3%
Sentmenat	9.347	1.963	21,0%
Santa Perpètua de Mogoda	26.033	5.366	20,6%
Ripollet	39.139	8.044	20,6%
Montcada i Reixac	36.794	7.352	20,0%
Vallès Occidental	937.422	185.693	19,8%
Terrassa	223.011	44.109	19,8%
Rubí	78.549	15.475	19,7%
Castellar del Vallès	24.659	4.857	19,7%
Barberà del Vallès	33.016	6.432	19,5%
Viladecavalls	7.621	1.481	19,4%
Palau-solità i Plegamans	14.917	2.840	19,0%
Sabadell	216.204	40.623	18,8%
Rellinars	868	160	18,4%
Badia del Vallès	13.228	2.348	17,8%
Sant Llorenç Savall	2.514	435	17,3%
Cerdanyola del Vallès	57.217	9.630	16,8%
Gallifa	183	23	12,6%

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

Gràfic 2. Piràmide de població. Vallès Occidental. 2000 i 2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

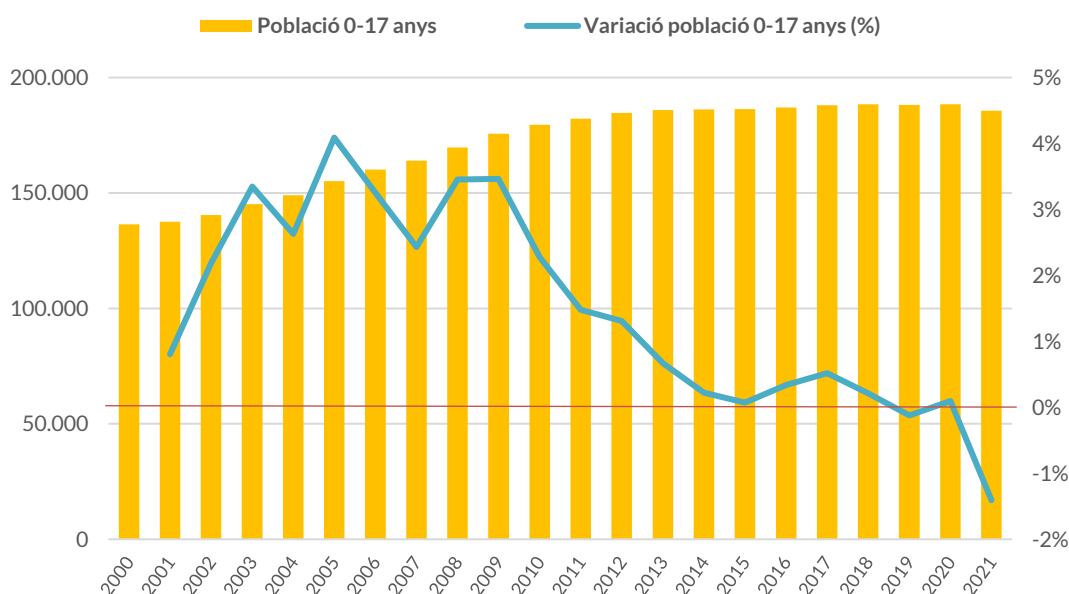
L'estructura de la població de la comarca presenta unes cohorts de mitjana edat àmplies, fruit del *baby boom* dels anys setanta i de l'onada migratòria de principis del segle XXI (Observatori Comarcal del Vallès Occidental, 2022a). Els canvis en l'estructura d'edats de la població són resultat de la combinació de diferents factors, entre els quals destaquen el descens de la fecunditat i l'envelliment derivat de l'increment de l'esperança de vida. Aquests fets han comportat un augment progressiu i constant de la població de més edat i un descens de la població infantil de menys de 5 anys.

L'any 2000, la població menor de 18 anys a la comarca era de 136.400 persones, mentre que el 2021 arriben a les 185.693, un 36,1% més (Gràfic 3). El creixement ha sigut constant fins al 2019, tot i que destaca la primera dècada del 2000 on les variacions anuals van ser superiors al 2%. Durant aquest període, el creixement de la població de la comarca es va produir, sobretot, per migracions internacionals i interiors (mobilitat residencial). Aquest fet va suposar, per una banda, l'arribada de població infantil i adolescent d'origen immigrant (migració d'arrelament) i, per l'altra, l'arribada de població jove (autòctona i immigrada) en edat reproductiva. Aquestes circumstàncies coincideixen amb una major fecunditat abans de la crisi econòmica i financera de 2008, de cohorts més nombroses de dones nascudes aquí i immigrants.

A partir de 2010, continua l'increment de població infantil i adolescent, però es modera notablement, sobretot des de l'any 2014, on el creixement no supera l'1%. Fins i tot, el 2019 es produeix una lleugera reducció (-0,1%) per primer cop en el període esmentat, seguida d'un petit increment (+0,1%). S'ha de destacar que en 2021 la franja d'edat menor de 18 anys es va reduir un 1,4%, una baixada molt notable, deguda, en part, a la baixada de natalitat per la crisi sanitària de la COVID-19 que va esclatar en 2020.

De manera que, des de l'any 2000 fins al 2010 el creixement va ser del 31,7%, en canvi, entre el 2011 al 2021 l'augment és molt inferior, de l'1,9%. Això és degut a les conseqüències de la crisi financera de 2008, juntament amb la sanitària del 2020, amb la consegüent davallada de la natalitat i una reducció notable de la immigració exterior durant les crisis.

Gràfic 3. Evolució de la població infantil i adolescent (0-17 anys) i variació de la població infantil i adolescent (%). Vallès Occidental. 2000-2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

Les darreres projeccions de l'Idescat, amb base 2021, que tenen en compte les possibles variacions de la fecunditat, l'esperança de vida i les migracions, preveuen que la població de la comarca passarà de 937.422 persones l'any 2021 a 1.003.309 l'any 2030⁴ (Gràfic 4). En el conjunt del període 2021-2030 la població augmentarà en 65.887 habitants, el que suposa un increment relatiu del 7%.

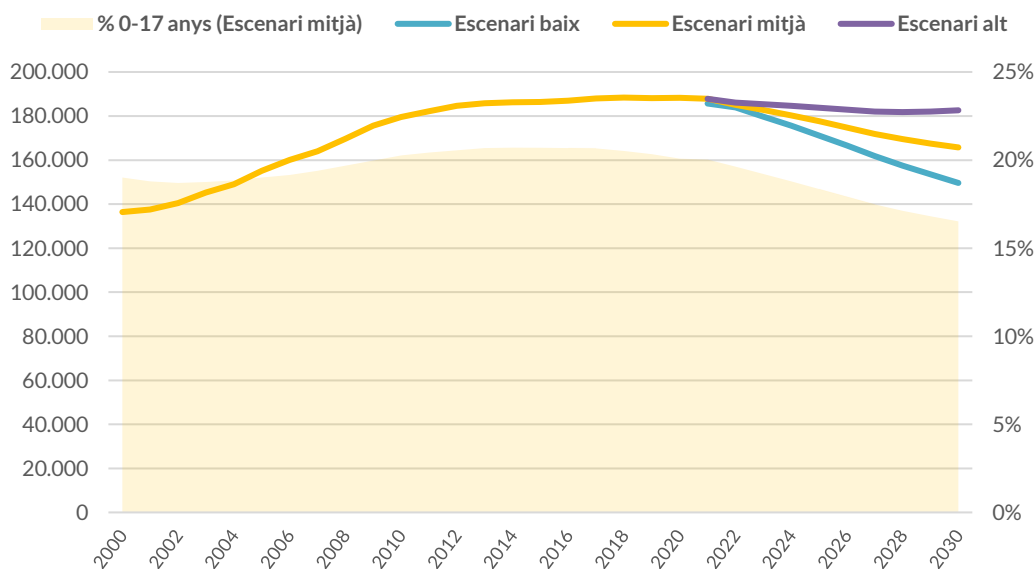
En termes d'estructura per edats, la població menor de 18 anys passarà de 186 mil l'any 2021 a 166 mil el 2030, una reducció del 10,7% en una dècada i al voltant de 20 mil persones menys, segons l'escenari mitjà. Aquesta davallada suposarà una disminució de més de tres punts en la proporció que representa aquest grup respecte de la població total, en passar d'un 19,8% l'any 2021 a un 16,5% el 2030. Els altres escenaris –l'alt i el baix-, que es consideren menys probables, preveuen, per una banda, l'escenari alt que la població infantil i adolescent es reduirà un 2,8% i representarà el 18,2%; mentre, que per l'altra banda, el baix preveu que aquesta franja d'edat

⁴ Resultats i metodologia de les [Projeccions de població](#) de l'Idescat.

disminueixi un 19,4% i representi el 14,9% del total. En tots tres escenaris es preveu que la població infantil i adolescent a la comarca disminueixi.

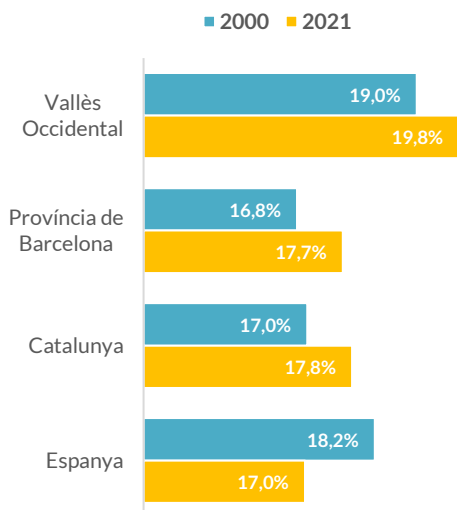
En canvi, augmentarà la població d'entre 16 i 64 anys, però el seu pes sobre el total disminuirà lleugerament. Altrament, la població gran creixerà en un 26,7% (de 159 mil persones l'any 2021 a 202 mil el 2030) fins a arribar a representar el 20,2% de la població, tres punts més que en 2021. Per tant, l'any 2030, la població del Vallès Occidental serà més envellida.

Gràfic 4. Evolució i projeccions de la població infantil i adolescent (0-17 anys). Vallès Occidental. 2000-2030

Font: Padró Municipal d'Habitants i Projeccions de població de l'Idescat.

Gràfic 5. Evolució del pes relatiu de la població infantil i adolescent (0-17 anys). Àmbits territorials. 2000 i 2021

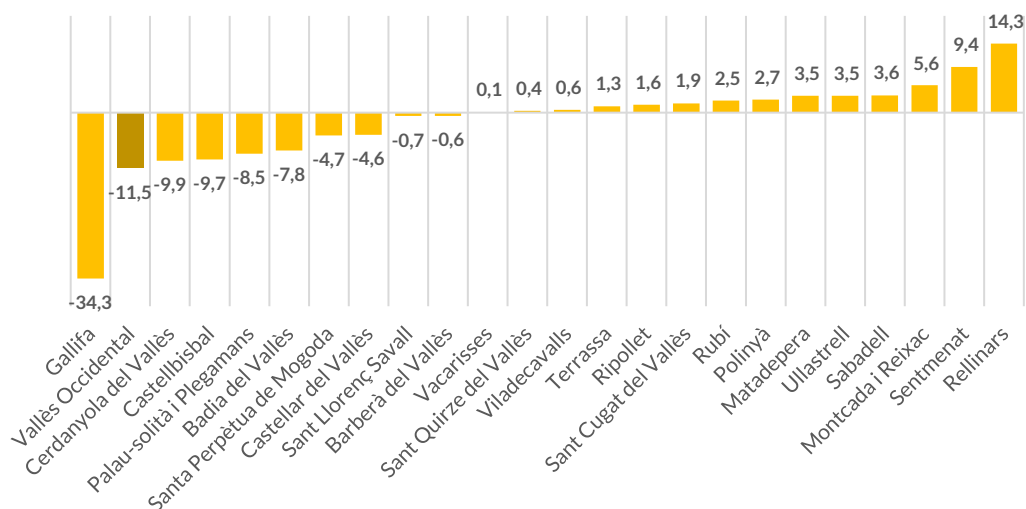
Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

El pes relatiu de la població menor de 18 anys a la comarca ha sigut superior a la resta de territoris supramunicipals des de l'any 2000, mostrant aquesta població més rejuvenida. A tots els territoris, excepte a l'espanyol, la proporció d'aquesta franja d'edat ha augmentat des de principis del mil·lenni. El creixement de la comarca és similar al de la província de Barcelona i al del conjunt de Catalunya, d'aproximadament un punt. En el cas d'Espanya, la reducció ha estat superior al punt percentual.

La població infantil i adolescent ha augmentat en catorze dels vint-i-tres municipis del Vallès Occidental i s'ha reduït en nou en una dècada (Gràfic 6). Rellinars (+14,3%), Sentmenat (+9,4%) i Montcada i Reixac (+5,6%) són els que presenten un increment més accentuat. D'entre els municipis de més de 40.000 habitants, Rubí, Sant Cugat del Vallès, Sabadell i Terrassa, presenten un augment d'aquest tram de població, tot i que se situa per sota del 4%.

Gallifa és el municipi amb una davallada més intensa de la població menor de 18 anys (-34,3%), tanmateix, el volum de població total és molt inferior a la resta de municipis. Destaquen també Cerdanyola del Vallès (-9,9%) i Castellbisbal (-9,7%) per una pèrdua de població infantil i adolescent més accentuada.

Gràfic 6. Variació decennal de la població infantil i adolescent (0-17 anys). Municipis del Vallès Occidental. 2012-2021

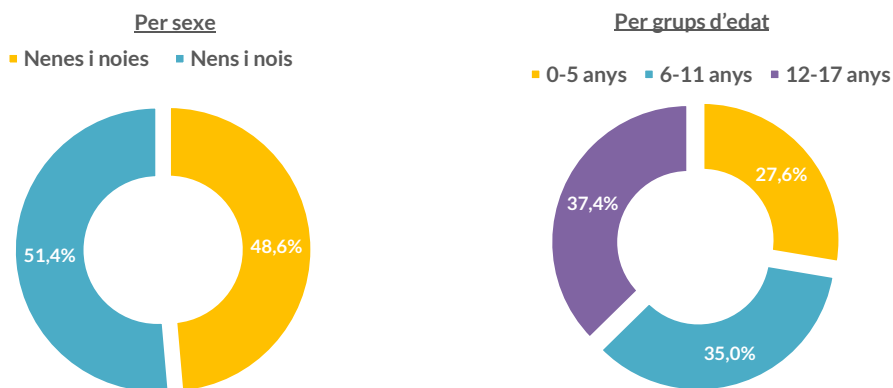
Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

3.1.2. Sexe i grups d'edat

De les 185.693 persones menors de 18 anys, el 51,4% són del sexe masculí, un total de 95.414 (Gràfic 7). Les nenes i noies adolescents representen el 48,6% d'aquest grup d'edat, un total de 90.279. La ràtio del sexe en néixer és, universalment, favorable als homes, per una qüestió biològica en la fecundació.

Per franges d'edat, el que representa un major pes en la població infantil i adolescent és el d'entre els 12 i 17 anys, amb el 37,4% (Gràfic 7). El segueix el grup d'entre 6 i 11 anys, amb el 35,0%, i, finalment, la petita infància, dels 0 als 5 anys, amb un 27,6%.

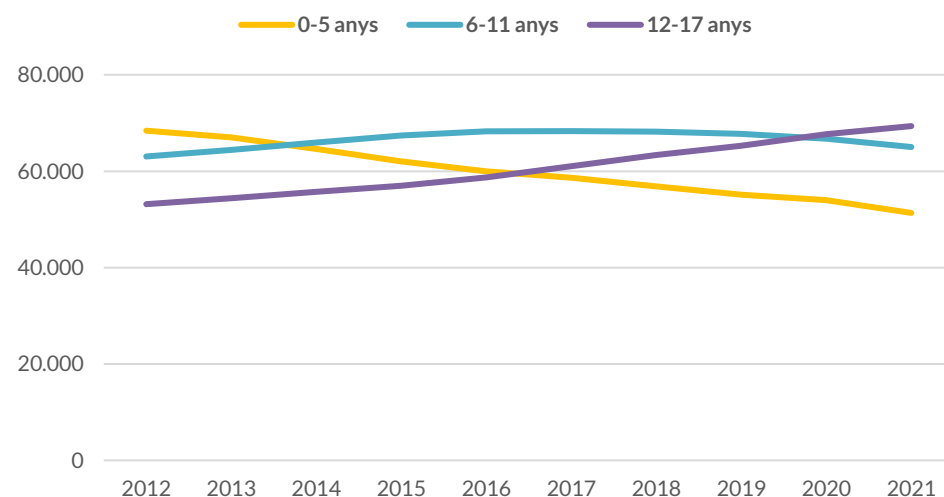
Gràfic 7. Població infantil i adolescent (0-17 anys) per sexe i grans grups d'edat. Vallès Occidental. 2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

La població més jove, entre els 0 i 5 anys, amb 51.343 infants, registra una disminució del 19,5% respecte de l'any 2012, amb un decreixement progressiu per sobre del 3% interanual (Gràfic 8). En canvi, la que se situa entre els 6 i els 11 anys ha registrat un augment continu fins al 2017, any en què comença a disminuir. En 2021 registra un total de 64.990 persones, un 7,5% més que l'any en 2012. En conseqüència, la població adolescent (12 a 17 anys) ha mantingut un creixent constant, amb un total de 69.360, sent un 22,8% superior l'any 2012 i en 2020 va sobrepassar les xifres del grup d'edat entre 6 als 11 anys.

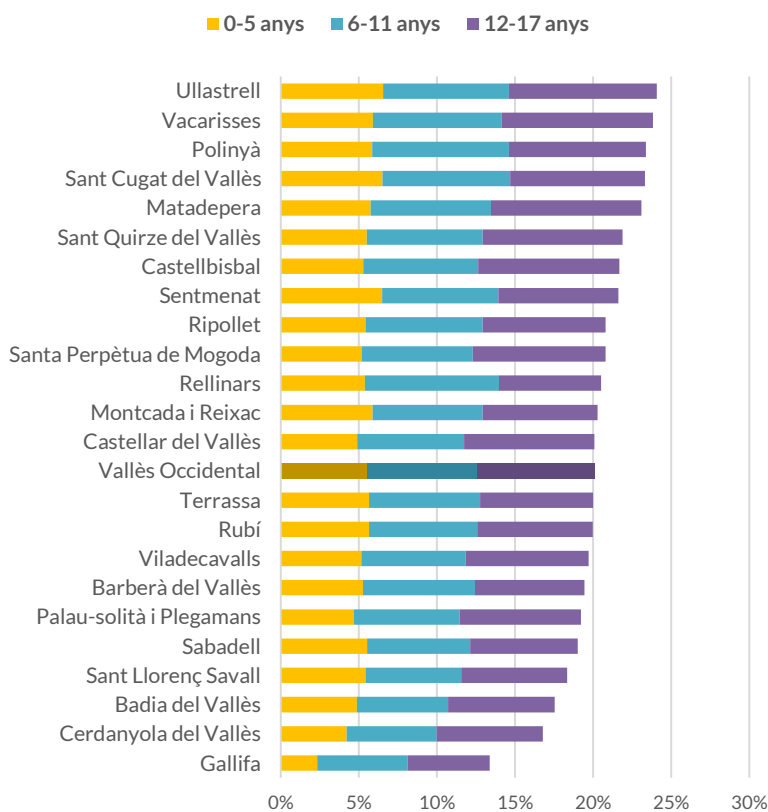
Gràfic 8. Evolució de la població infantil i adolescent (0-17 anys) per grans grups d'edat. Vallès Occidental. 2012-2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

En relació amb els grups d'edats de la població menor de 18 anys als municipis de més de 5.000 habitants, destaca Cerdanyola del Vallès per tenir la menor proporció en les tres franges d'edat (Gràfic 9). El pes relatiu superior dels infants menors de 6 anys el presenta Sant Cugat del Vallès (6,5%), en el cas del grup d'edat entre els 6 a 11 anys, el municipi amb una proporció més elevada és Polinyà (8,8%), mentre que Vacarisses és el que registra el més elevat en la població adolescent (9,7%).

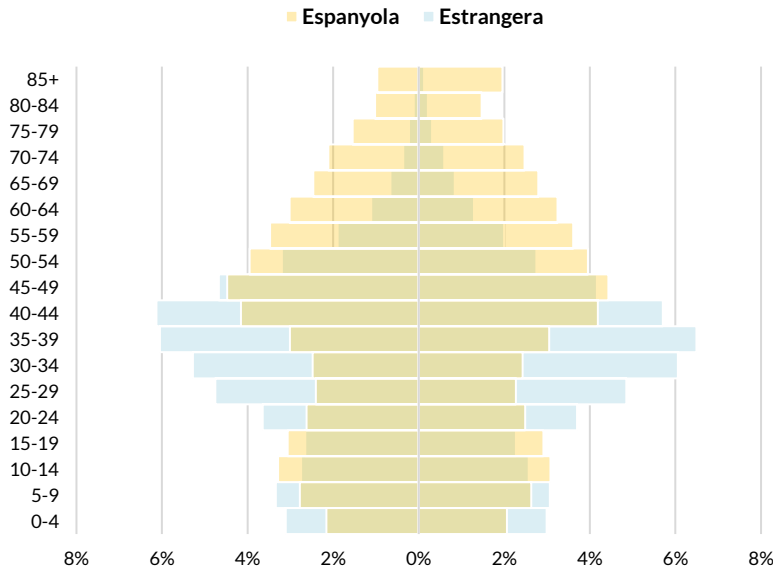
Gràfic 9. Població infantil i adolescent (0-17 anys) per grans grups d'edat (%). Municipis del Vallès Occidental. 2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

3.1.3. Nacionalitat i lloc de naixement

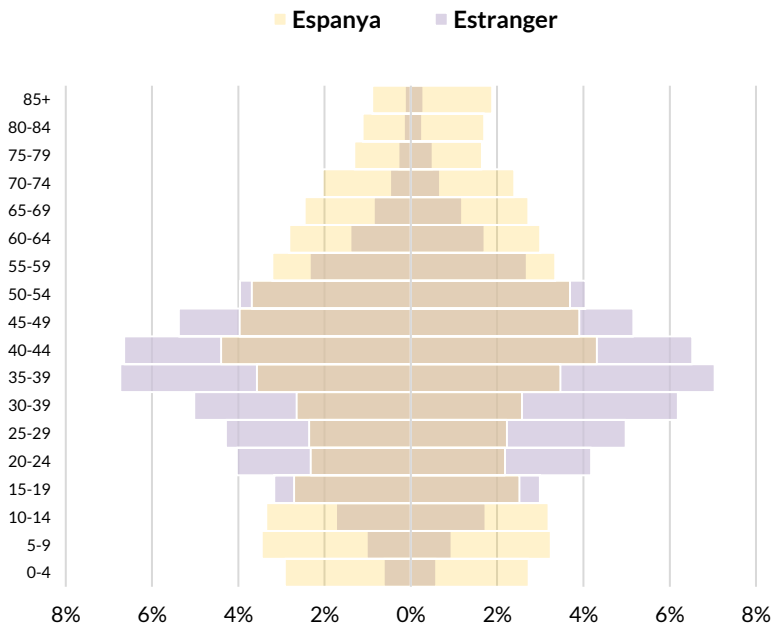
Gràfic 10. Piràmide de població per nacionalitat. Vallès Occidental. 2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

La piràmide de població mostra la comparació per cohorts d'edat entre la població amb nacionalitat espanyola i estrangera. Destaca la concentració de les persones estrangeres en els trams de població actives en edat de treballar. Com s'ha avançat, aquest fet evidencia la motivació essencialment econòmica de la immigració que s'ha produït els darrers anys. L'arribada de famílies immigrants amb descendents ha suposat un eixamplament de la base de la piràmide, de tal manera que en la franja d'edat de menors de 10 anys hi ha una proporció més elevada de població estrangera que de població espanyola respecte al total de cada nacionalitat.

Gràfic 11. Piràmide de població per lloc de naixement. Vallès Occidental. 2021

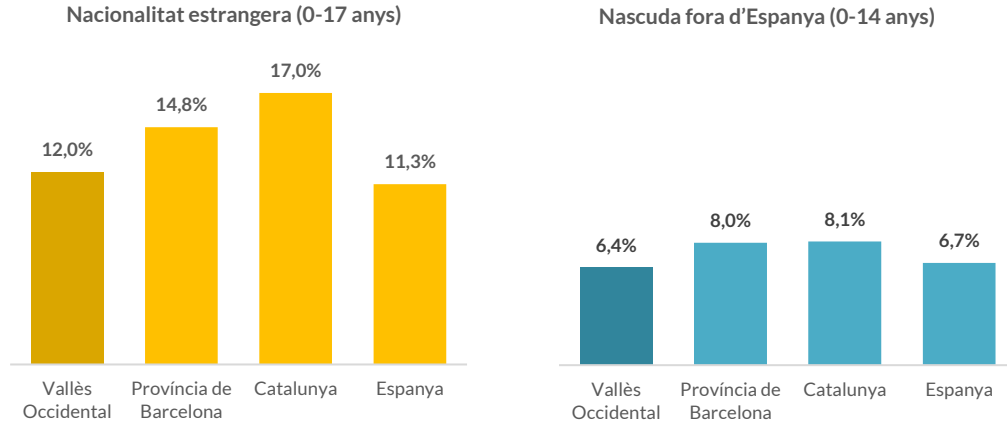
Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

Alguns d'aquests infants i adolescents han nascut a Espanya (les anomenades segones generacions d'immigrants), però com que el sistema legal no garanteix la nacionalitat espanyola, normalment, tenen la dels seus pares i, si han residit més d'un any al país, poden accedir a tenir l'espanyola. Per aquest motiu, la base de la piràmide de població per lloc de naixement té una proporció molt inferior de població infantil i adolescent nascuda fora d'Espanya en comparació amb la que té nacionalitat estrangera. És a dir, hi ha més població menor de 18 anys nascuda a Espanya però amb nacionalitat estrangera, que nascuda fora d'Espanya.

El Vallès Occidental té una proporció del 12% de població menor de 18 anys amb nacionalitat estrangera sobre el total de població d'aquesta franja d'edat (Gràfic 12). Aquesta xifra és inferior a la registrada a la província de Barcelona (14,8%) i, en especial, a la de Catalunya (17%). Per contra, és lleugerament superior a la proporció del conjunt d'Espanya (10,4%). El total de població estrangera a la comarca l'any 2021 se situa en 11,6%, lleugerament per sota del segment de població menor de 18 anys. Una situació similar a la del conjunt del territori català on el 16,1% de la població total té nacionalitat estrangera, gairebé un punt menys que la franja d'edat més jove.

Les dades de població segons lloc de naixement només estan disponibles per franges d'edat de cinc anys, és a dir, que només podem comparar el pes relatiu de la població menor de 15 anys nascuda fora d'Espanya sobre el total en aquest segment d'edat (Gràfic 12). A la comarca un 6,4% de la població entre 0 i 14 anys ha nascut en un país estranger, mentre que la xifra provincial i la catalana se situen gairebé un punt i mig per sobre, en un 8% i un 8,1%, respectivament. La proporció comarcal és similar a la d'Espanya (6,7%).

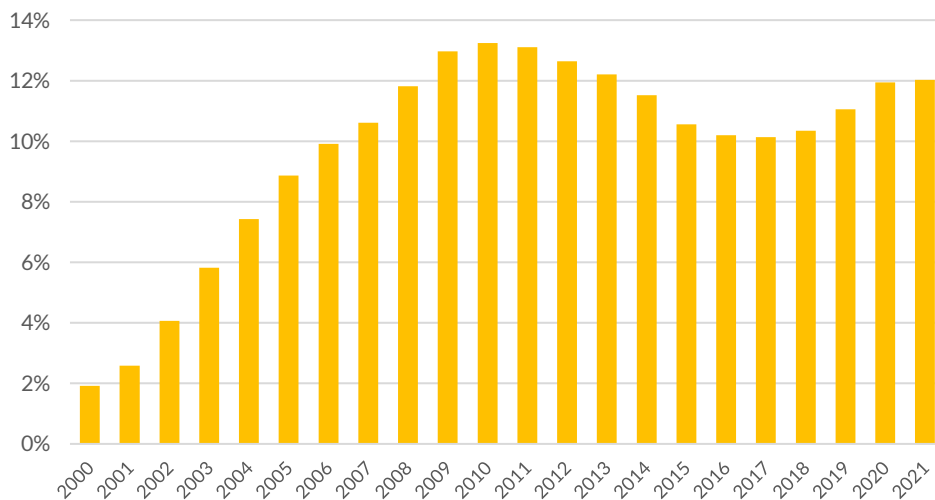
Gràfic 12. Pes relatiu de la població infantil i adolescent amb nacionalitat estrangera (0-17 anys) i nascuda fora d'Espanya (0-14 anys) (%). Àmbits territorials. 2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

L'evolució del nombre de població amb nacionalitat estrangera infantil i adolescent segueix la mateixa dinàmica que la immigració en general (Gràfic 13). Es produeix un accentuat augment durant els primers anys de la dècada del 2000, generat per un context de creixement econòmic, fet que provoca l'entrada de persones en edat de treballar amb les seves respectives famílies. La proporció dels menors estrangers de 18 anys supera el 13% entre el 2009 i el 2011. A partir d'aquest any i durant el període que continua a la crisi financera de 2008, es produeix una pèrdua de pes d'infants i adolescents estrangers a la comarca. Això és degut a l'increment de sortides per emigració, en concret de retorn, i també, per l'adquisició de la nacionalitat espanyola. A partir de 2018 i, especialment, en 2019 i 2020 es produeix un augment del nombre d'infants i adolescents estrangers. S'ha de tenir en compte que les dades del padró són de gener de l'any en concret, de manera que l'evolució reflecteix les dinàmiques de l'any anterior. De manera que, la disminució de 2021 de la proporció de persones estrangeres menors de 18 anys es va produir durant el 2020, any de l'esclat de la pandèmia de la COVID-19.

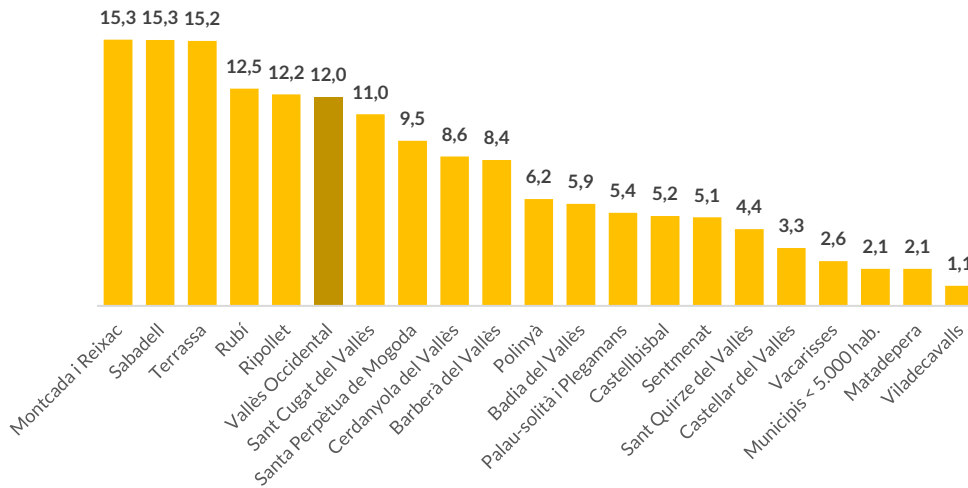
Gràfic 13. Evolució de la població infantil i adolescent (0-17 anys) amb nacionalitat estrangera. Vallès Occidental. 2000-2021

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

El municipi de la comarca amb un percentatge superior de població estrangera infantil i adolescent és Montcada i Reixac (15,3%), seguit de Sabadell (15,3%) i de Terrassa (15,2%) (Gràfic 14). Altrament, els municipis amb una proporció més baixa de persones menors de 18 anys amb nacionalitat estrangera són Viladecavalls (1,1%) i Matadepera (2,1%).

Gràfic 14. Població infantil i adolescent (0-17 anys) amb nacionalitat estrangera (%). Municipis del Vallès Occidental. 2021

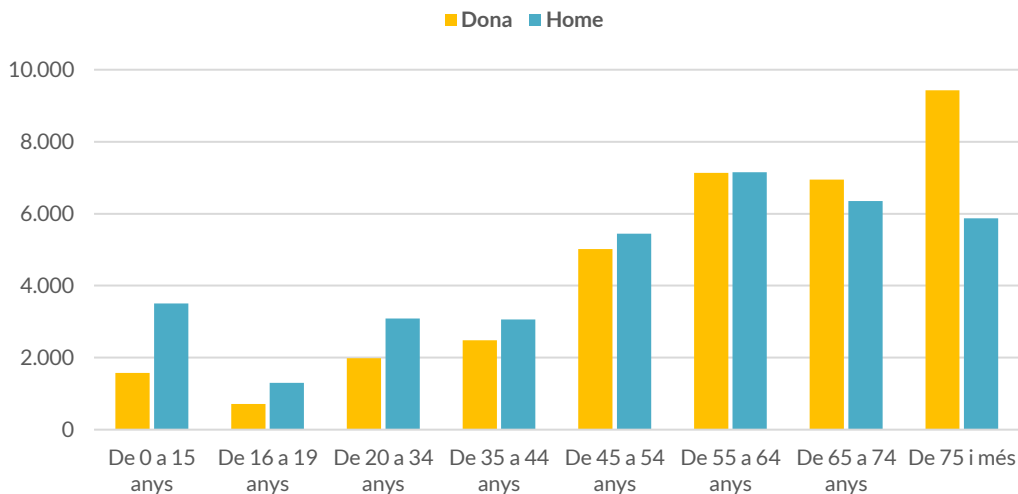

Font: Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

3.1.4. Població amb discapacitat

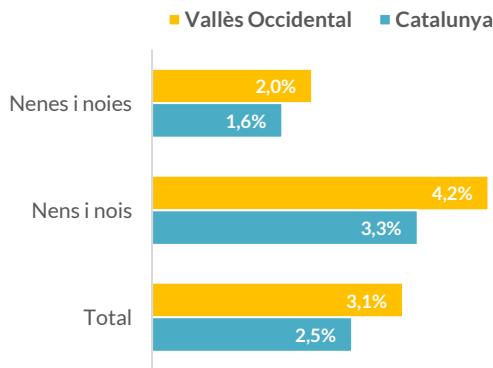
L'any 2021 a la comarca hi havia un total de 71.063 persones amb discapacitat (Gràfic 15). D'aquestes, 5.075 se situen a la franja d'edat entre els 0 als 15 anys, un 7,1% del total. Destaca la diferència entre sexes en la població infantil i adolescent, ja que el 69% són del col·lectiu masculí (3.502). Aquesta diferència també es registra en el tram d'edat de 16 a 19 anys, de les 2.018 persones amb discapacitat (2,8% del total) el 64,6% són homes (1.303).

Gràfic 15. Persones amb discapacitat per grups d'edat i sexe. Vallès Occidental. 2021

Font: Estadístiques de persones amb discapacitat del Departament de Drets Socials.

Gràfic 16. Persones entre 0 a 15 anys amb discapacitat sobre el total de població entre 0 a 15 anys per sexes (%). Vallès Occidental i Catalunya. 2021

Font: Estadístiques de persones amb discapacitat del Departament de Drets Socials.

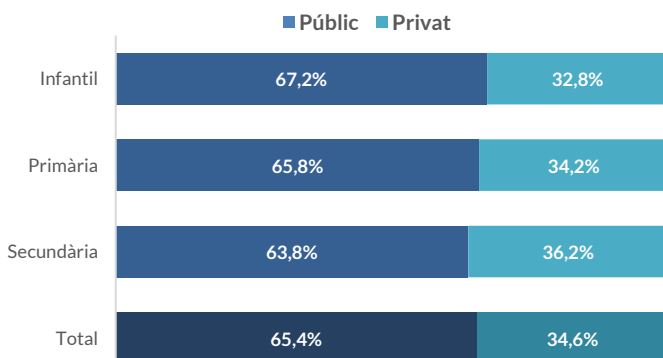
De les 163.391 persones entre els 0 i els 15 anys que resideixen a la comarca, el 3,1% estan reconegudes com a persones amb discapacitat, un total de 5.075. Del total de nenes i noies d'aquesta franja d'edat (79.333), el 2% (1.429) té discapacitat i sobre el total de nens i nois (84.058), el 4,2% (3.502). Les proporcions del conjunt de Catalunya se situen per sota de la comarca, especialment en el pes dels més joves del col·lectiu masculí amb una diferència de gairebé un punt.

3.2. INDICADORS EDUCATIUS

Els articles 28 i 29 de la Convenció dels Drets de l'Infant, aprovada per les Nacions Unides en 1989, diuen que tota la infància té dret a l'educació i és obligació de l'estat, almenys, assegurar l'educació primària obligatòria i gratuïta. A més, l'estat ha de reconèixer que l'educació ha de ser orientada per a desenvolupar la personalitat i les capacitats de la infància, per preparar-la per a una vida adulta activa, inculcar-li respecte dels drets humans elementals i desenvolupar respecte pels valors culturals i nacionals propis i de les civilitzacions diferents a la seva. L'educació és vista i requerida com l'eina fonamental per reduir les desigualtats socials i per permetre trencar amb el cicle reproductor de la pobresa i afavorir la mobilitat social (Bonal i Zancajo, 2016).

La segregació escolar és un fenomen comú a moltes societats contemporànies i s'ha consolidat al nostre territori en el transcurs dels darrers gairebé vint anys de manera especialment accelerada. La interacció de diversos factors ha generat unes dinàmiques d'escolarització que han afavorit la concentració de grups socialment homogenis a diverses escoles i instituts de molts municipis catalans, tant en les fraccions socials altes com en les més baixes de l'estructura socioeconòmica. La consolidació d'aquests processos en els darrers anys modifica radicalment les oportunitats educatives de l'alumnat (Bonal i Zancajo, 2020).

Gràfic 17. Distribució de l'alumnat segons etapa educativa i titularitat del centre educatiu. Vallès Occidental. Curs 2021-2022

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

En el curs 2021-2022 el 65,4% de l'alumnat de la comarca estava matriculat a un centre de titularitat pública, mentre que el 34,6% ho estava en un de privat. No hi ha diferències significatives entre els cicles educatius, tanmateix, en el de secundària la proporció d'alumnes en centres privats augmenta més d'un punt percentual respecte del total i en el d'infantil el pes de la matriculació pública és superior al total de les etapes educatives.

3.2.1. Educació infantil de primer cicle (0-2 anys)

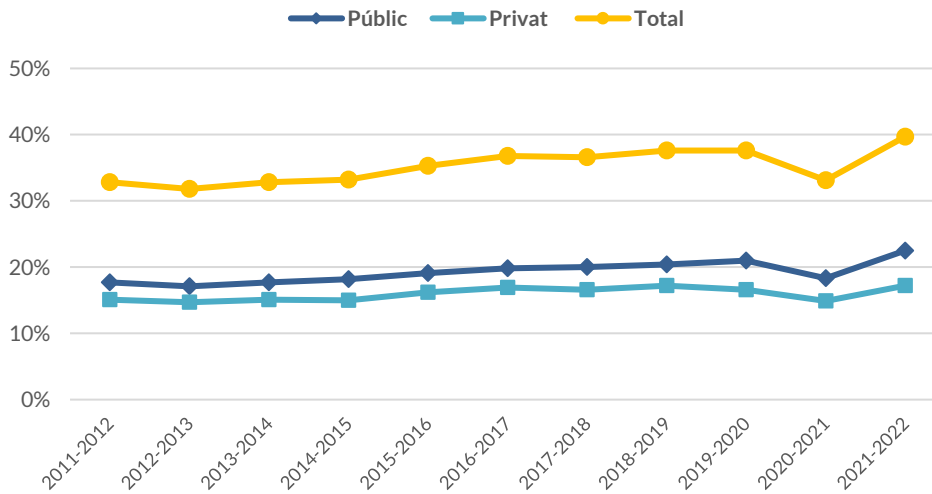
L'educació infantil de primer cicle és un àmbit estratègic fonamental a l'hora de promoure els drets i les oportunitats dels infants. És un recurs bàsic per a la conciliació familiar i laboral i proporciona un desenvolupament en plenes garanties. Entre la població socialment menys afavorida, a més, l'escolarització primerenca ajuda a prevenir i a combatre els efectes privatisms que la pobresa infantil genera en el desenvolupament de la infància que la pateixen (Síndic de Greuges, 2015).

A Catalunya, l'educació dels infants de fins a tres anys s'inclou dins el sistema educatiu, tanmateix, cal assenyalar que, fins al curs 2021-2022, l'educació infantil de primer cicle no té reconeguda la gratuïtat. D'aquí se'n deriva la necessitat que cap alumne en pugui resultar exclòs per motius relacionats amb la manca de capacitat econòmica i, per tant, l'obligació de les administracions d'establir mesures que en garanteixin l'accés.

Al llarg de la darrera dècada la taxa d'escolarització d'aquesta etapa educativa ha experimentat un desenvolupament positiu, des del punt de vista de l'increment de la proporció d'alumnat matriculat (Gràfic 18). En el curs 2011-2012 hi havia el 32,8% d'infants entre 0 i 2 anys matriculats, mentre que deu cursos després el pes augmenta en gairebé 7 punts, fins a arribar al 39,7%. Al curs 2020-2021 la taxa se situa en el 33,1%, s'observa una davallada més de 4 punts percentuals a causa dels efectes de la crisi socio sanitària de la COVID-19 i de les consegüents restriccions i tancament dels centres educatius. Tot i que, a l'any següent s'experimenta un increment de més de 6 punts, arribant al 39,7% i superant la xifra del curs 2019-2020.

En relació amb la titularitat del centre educatiu, el 22,5% de la primera infància estava matriculat a centres públics en el curs 2021-2022, mentre que el 17,2% ho estava en privats. Malgrat que les dues taxes han augmentat respecte d'una dècada enrere, l'increment dels centres públics ha estat més intens, amb una pujada de prop dels 5 punts, mentre que el dels privats s'ha situat, aproximadament, en els 2.

Gràfic 18. Evolució de la taxa d'escolarització de primera infància (0-2 anys) segons titularitat del centre educatiu (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2011-2012 / Curs 2021-2022

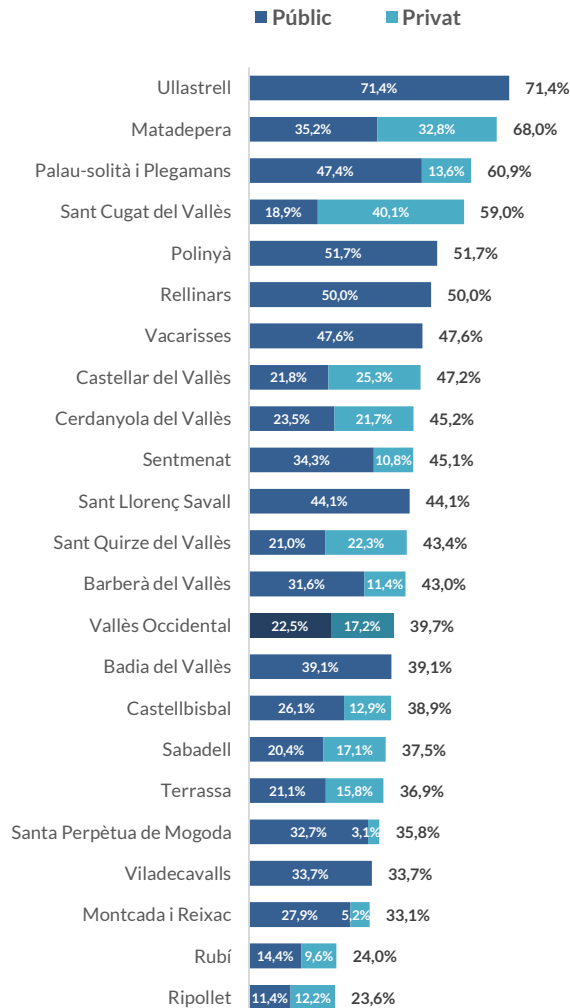
Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

Ullastrell és el municipi amb una taxa d'escolarització en l'etapa d'infantil de primer cicle més elevada en el curs 2021-2022, amb el 71,4% de la població d'entre 0 i 2 anys matriculada, en aquest cas, només en centres de titularitat pública (Gràfic 19). A prop el segueix Matadepera amb una taxa del 68%, però la diferència és que el 32,8% és alumnat de centres privats. Per sobre del 50% d'alumnat matriculat també se situen Palau-solità i Plegamans (60,9%), Sant Cugat del Vallès (59%), municipi que destaca per tenir la taxa de centres privats del 40,1%, la més elevada de la comarca, i Polinyà (51,7%).

Entre els municipis amb la taxa més baixa se situen Ripollet, on només el 23,6% de la població menor de 3 anys està matriculada en algun tipus de centre educatiu, Rubí amb el 24%, Montcada i Reixac amb el 33,1% i Viladecavalls amb el 33,7%. Les dues capitals vallesanes se situen lleugerament per sota de la taxa comarcal: Sabadell amb un 37,5% i Terrassa amb el 36,9%.

A més de Sant Cugat del Vallès, els municipis que destaquen per tenir elevades taxes d'escolaritat d'educació infantil a centres privats són Matadepera (32,8%), Castellar del Vallès (25,3%), Sant Quirze del Vallès (22,3%) i Cerdanyola del Vallès (21,7%).

Gràfic 19. Taxa d'escolarització de primera infància (0-2 anys) segons titularitat del centre educatiu (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022

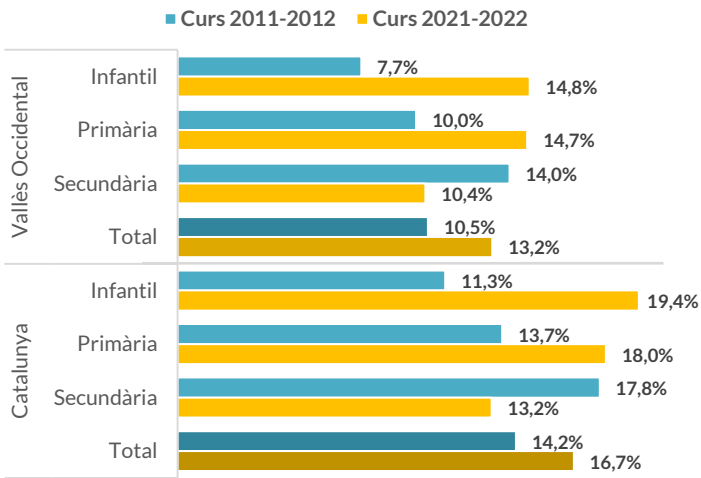
Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

3.2.2. Nacionalitat

Les dinàmiques socials que han conduït a la consolidació de la segregació escolar són diverses, i no sempre es projecten de la mateixa manera a cada context local. El primer i més significatiu és efecte de l'arribada creixent d'alumnat d'origen immigrant en les dues darreres dècades. El sistema educatiu del Vallès Occidental ha passat d'un 2,4% d'alumnat estranger a un 13,2% en el curs 2021-2022. La incorporació d'alumnat immigrant ha generat processos de segregació per diversos motius: la seva concentració residencial, la tendència a l'agrupament a escoles amb presència dels seus homòlegs, i l'efecte "fugida" que ha generat entre famílies autòctones que marxen cap a escoles amb menor presència d'alumnat estranger (Bonal i Zancajo, 2020).

A la comarca hi havia 17.906 alumnes matriculats amb nacionalitat estrangera durant el curs 2021-2022, el que representa un 13,2% de l'alumnat total, en canvi, al conjunt de Catalunya aquesta proporció s'eleva fins al 16,7% (Gràfic 20). L'àmbit català presenta un pes relatiu més elevat en totes les etapes educatives. Durant la darrera dècada, tot i haver finalitzat l'onada migratòria de principis de segle XXI, l'alumnat amb nacionalitat estrangera al Vallès Occidental ha augmentat al voltant dels tres punts percentuals, un increment similar al català.

Gràfic 20. Evolució del pes relatiu de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons etapa educativa (%). Vallès Occidental i Catalunya. Curs 2011-2012 i curs 2021-2022

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

En ambdós àmbits territorials les etapes escolars amb un major pes d'alumnat estranger són infantil i primària. En el cas de la comarca, totes dues se situen al voltant del 15% i a Catalunya per sobre del 18%. A l'etapa d'infantil és on s'ha produït l'augment més elevat del pes de l'alumnat estranger, superior als 7 punts en el cas de la comarca i dels 8 punts a l'àmbit català. Altrament, la pujada de la proporció d'alumnat estranger a primària ha estat superior als 4 punts en els dos territoris.

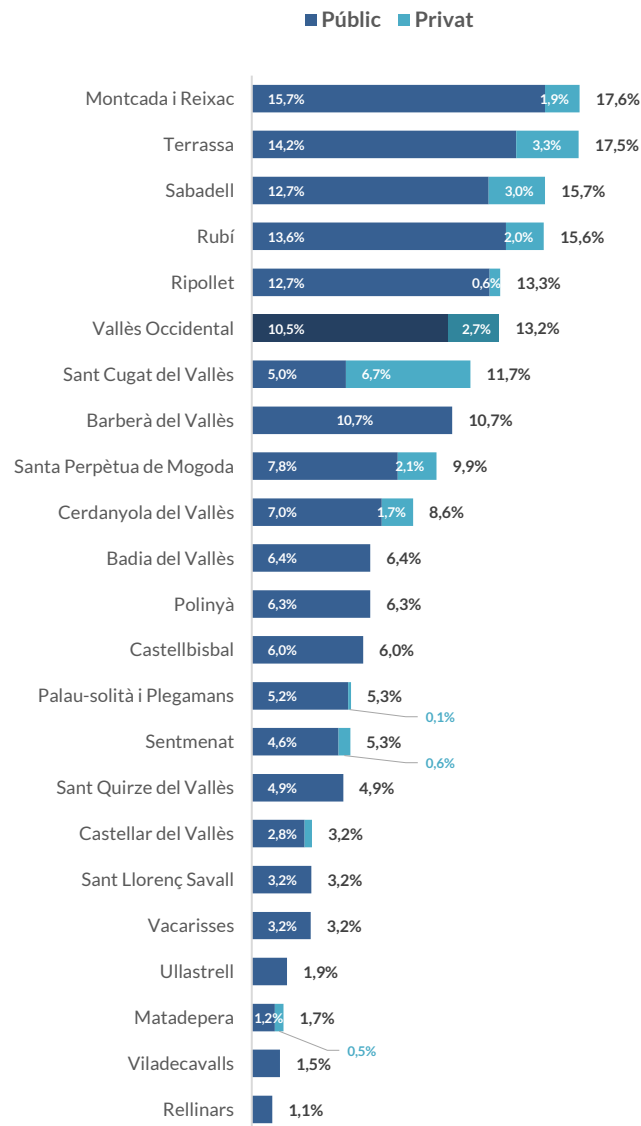
En el cas de secundària, tant a escala comarcal com catalana, s'ha produït una davalla del pes de l'alumnat estranger, situant-lo en el 10,4%, tres punts i mig menys que al curs 2011-2012, una reducció inferior a la del conjunt de Catalunya, de quatre punts i mig.

Si tenim en compte el pes de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons la titularitat del centre educatiu observem, per una banda, que el 10,5% està matriculat a centres educatius públics, mentre que només el 2,7% ho està en privats (Gràfic 21). I, per l'altra, que hi ha variacions significatives entre els diferents municipis de la comarca.

El que té una proporció més elevada d'alumnat estranger és Montcada i Reixac, amb un 17,6% d'alumnes estrangers, seguit de Terrassa (17,5%) i de Sabadell (15,7%). Entre els municipis amb un menor pes d'alumnat estranger es troben Rellinars (1,1%), Viladecavalls (1,5%) i Matadepera (1,7%).

No obstant això, si tenim en compte la titularitat del centre, Sant Cugat del Vallès és el municipi amb un pes relatiu més elevat d'alumnat estranger matriculat en centres privats, del 6,7% d'un total d'11,7%, tot i que com es veurà més endavant, la zona territorial de la nacionalitat és diferent de la d'altres municipis de la comarca. Les dues capitals registren al voltant d'un 3% de l'alumnat en centres educatius de titularitat privada. Els municipis que no tenen matriculada població estrangera en l'educació privada és per no disposar de centres amb aquesta titularitat.

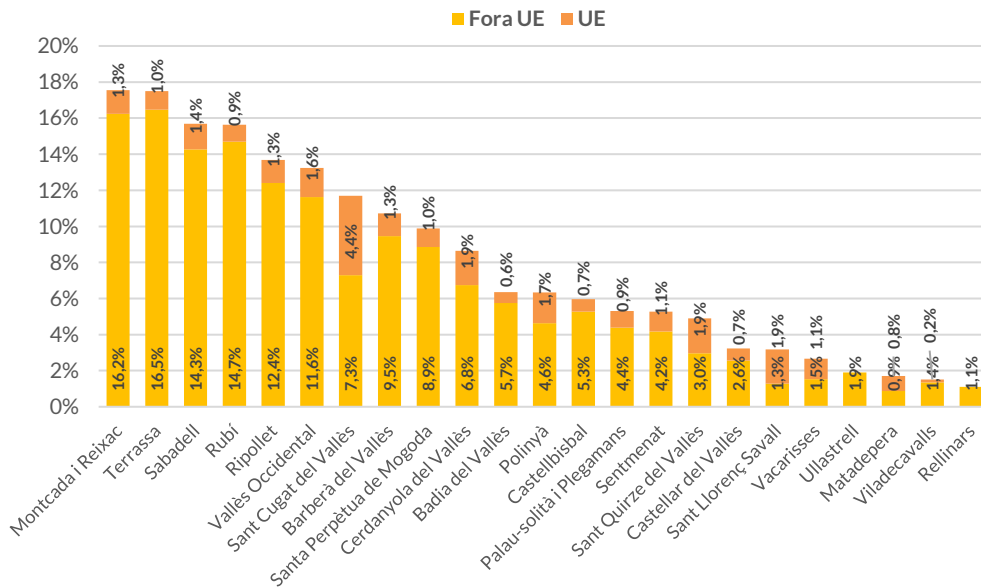
Gràfic 21. Distribució de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons titularitat del centre (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

L'alumnat amb nacionalitat estrangera de països que formen part de la Unió Europea (UE) disposen d'una sèrie de regulacions a escala administrativa que pot facilitar el seu desenvolupament en el sistema educatiu. És per aquest motiu que és rellevant tenir en compte aquest factor, ja que observem diferències entre els municipis del Vallès Occidental. Del 13,2% d'alumnat matriculat a la comarca amb nacionalitat estrangera, només l'1,6% és de països de la UE (Gràfic 22). Sant Cugat del Vallès té la proporció més elevada d'alumnat estranger de països que pertanyen a la UE, amb el 4,4% de l'11,7% d'alumnat estranger. A continuació, se situen Sant Quirze del Vallès, Sant Llorenç Savall i Cerdanyola del Vallès, tots tres amb un 1,9%, tot i que la proporció total d'alumnat estranger és més elevada en el darrer. Els quatre municipis que presenten més d'un 15% d'alumnat estranger (Montcada i Reixac, Terrassa, Sabadell i Rubí) no superen l'1,5% de països de la UE.

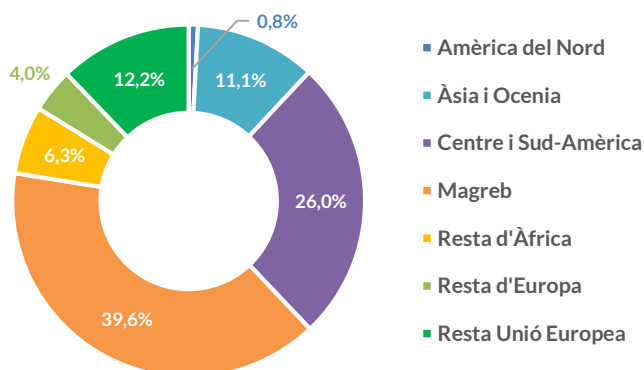
Gràfic 22. Distribució de l'alumnat amb nacionalitat segons zona de procedència (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022

Nota: els càlculs s'han realitzat amb l'alumnat de l'etapa d'infantil de segon cicle, de primària i de secundària.

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

Gràfic 23. Distribució de l'alumnat amb nacionalitat estrangera segons zona de procedència (%). Vallès Occidental. Curs 2021-2022

Nota: els càlculs s'han realitzat amb l'alumnat de l'etapa d'infantil de segon cicle, de primària i de secundària.

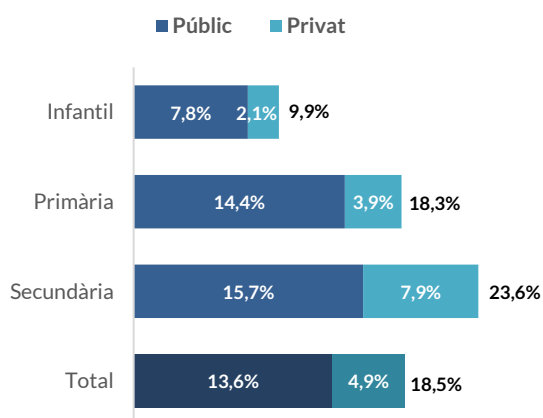
Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

En relació amb l'àrea continental de nacionalitat, observem que El Magreb és la regió amb una proporció més elevada d'alumnat estranger a la comarca, amb un total 7.091, el que suposa el 39,6% del total d'alumnat estranger. A continuació, se situa la zona del centre i Sud-Amèrica, amb el 26% (4.649 alumnes). La resta de la Unió Europea –sense Espanya- i les zones d'Àsia i Ocenia concentren el 12,2% i l'11,1%, respectivament. Finalment, trobem el 6,3% d'alumnat amb nacionalitat de la resta d'Àfrica, el 4% de la resta d'Europa i el 0,8% d'Amèrica del Nord.

3.2.3. Necessitats de suport educatiu

L'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE) s'identifica i s'avalua considerant el funcionament de l'alumne dins del seu context educatiu, independentment de la seva condició personal i social, amb l'objectiu de proporcionar-li els suports necessaris per afavorir-ne l'aprenentatge en condicions d'equitat. Aquestes necessitats poden estar derivades per diferents factors, sigui per altes capacitats, pels diversos tipus de discapacitat, per trastorns mentals o d'aprenentatge o per desavantatges educatius, com incorporació tardana o situacions socioeconòmiques socialment desfavorides.

Gràfic 24. Distribució de l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE) segons etapa educativa i titularitat del centre educatiu. Vallès Occidental. Curs 2021-2022

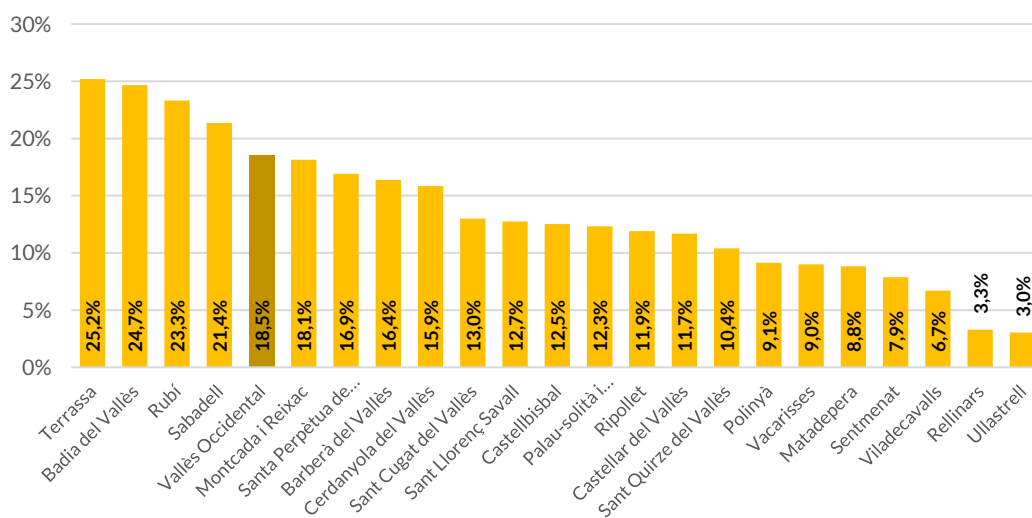

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

A la comarca el 18,5% de l'alumnat té algun tipus de necessitat educativa de suport educatiu. D'aquest, 7 de cada 10 alumnes estan matriculats a centres de titularitat pública, el que representa el 13,6% del total de l'alumnat i l'altre 4,9% en privats. En relació amb l'etapa educativa, l'ESO és la que presenta la proporció més elevada, amb un 23,6% d'alumnat amb NESE, seguida de la primària amb el 18,3%. Tanmateix, a infantil i a primària al voltant del 80% de l'alumnat amb NESE està matriculat a centres de titularitat pública, mentre que a secundària un terç de l'alumnat amb NESE ho està en instituts privats.

Un quart de l'alumnat matriculat a Terrassa té necessitats específiques de suport educatiu (25,2%), similar a la proporció de Badia del Vallès (24,7%) (Gràfic 25). Lleugerament per sota, se situen Rubí amb el 23,3% d'alumnat amb NESE i Sabadell amb el 21,4%. Entre els municipis amb un menor pes se situen dos dels que tenen una menor població: Ullastrell (3%) i Rellinars (3,3%). També destaca Viladecavalls amb el 6,7% i Sentmenat amb el 7,9%.

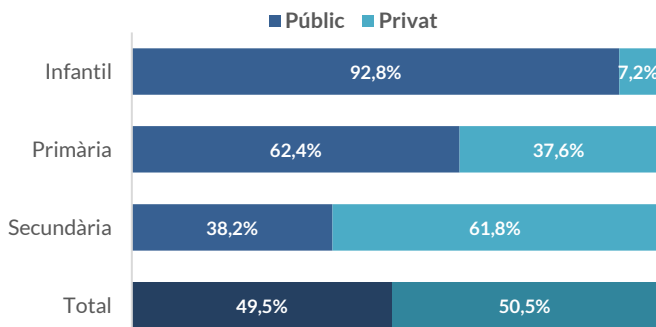
Gràfic 25. Proporció de l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-2022

Nota: els càlculs s'han realitzat amb l'alumnat de l'etapa d'infantil de segon cicle, de primària i de secundària.

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

Gràfic 26. Distribució de l'alumnat matriculat als centres d'educació especial segons etapa educativa i titularitat del centre. Vallès Occidental. Curs 2021-2022

Font: Estadística d'ensenyament del Departament d'Educació.

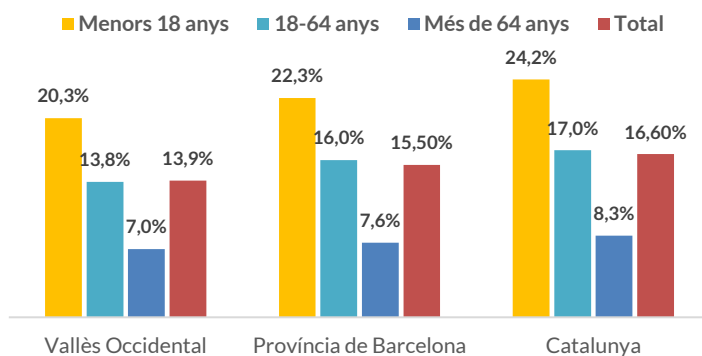
En relació amb l'alumnat matriculat en centres d'educació especial observem que el 49,5% ho estan a centres públics, a diferència del total en l'educació ordinària (65,4%). A primària la distribució és similar, però varia en l'educació infantil, on el 92,8% de les matriculacions són en centres públics; i en l'ESO succeeix al contrari que a l'ordinària, el 61,8% de l'alumnat està matriculat en centres de titularitat privada.

3.3. INDICADORS DE DESIGUALTAT ECONÒMICA

Les taxes de pobresa monetària tracten de mesurar el grau en què les llars cobreixen les seves necessitats en comparació amb les dels del seu entorn. En parlar de pobresa relativa no ens referim a persones que siguin necessàriament pobres, sinó que la seva situació monetària es troba per sota d'uns determinats nivells en relació amb la mitjana del seu país (o col·lectiu social). En aquest sentit, és molt més escaient fer referència a una situació de risc a la pobresa més que no pas de pobresa en si, encara que en la pràctica ambdues expressions s'utilitzen indistintament (Flaquer, 2012).

La pobresa relativa és l'enfocament que s'ha fet servir tradicionalment per analitzar la pobresa. És un indicador relatiu que mesura la desigualtat, és a dir, no mesura la pobresa absoluta, si no quantes persones tenen ingressos baixos en relació amb el conjunt de la població. Per a calcular aquesta aproximació es considera persones en risc de pobresa aquelles que viuen en una llar per sota del llindar de pobresa, el que significa amb una renda inferior al 60% de la renda mediana⁵ equivalent. La taxa de risc de pobresa disponible a nivell municipal és la calculada per l'INE, que utilitza per fer els càlculs la renda mediana del conjunt d'Espanya (16.043 euros/any).

Gràfic 27. Taxa de risc de pobresa relativa total i per trams d'edat. Vallès Occidental, província de Barcelona i Catalunya. 2020

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE.

La taxa de risc de pobresa del total de la població del Vallès Occidental és de 13,9%, segons les nostres estimacions a partir de les dades de l'Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE. Si tenim en compte els trams d'edat, la població menor de 18 anys és la que pateix una proporció més elevada de persones en risc de pobresa relativa. Una cinquena part de la població infantil i adolescent de la comarca es troba en aquesta situació (20,3%), més de 6 punts per sobre del total de la comarca. Aquesta xifra representa al voltant de les 38.000 persones menors de 18 anys en vulnerabilitat econòmica.

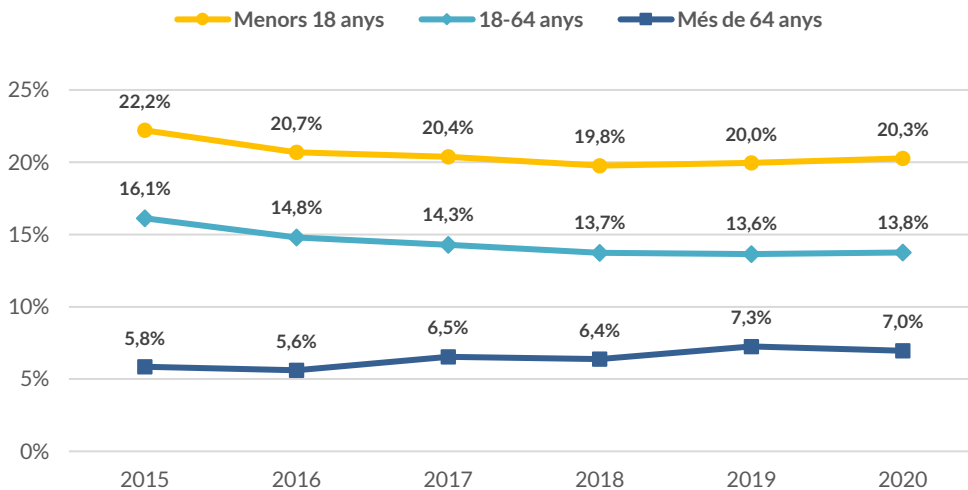
⁵ La mediana és el valor que, ordenant a tots els individus de menor a major ingrés, deixa una meitat dels mateixos per sota d'aquest valor i a l'altra meitat per damunt. Per tant el seu valor depèn del nivell de renda i de com es distribueixi la renda entre la població.

Les taxes de risc de pobresa de la província de Barcelona i del conjunt de Catalunya són superiors a la del Vallès Occidental en tots els trams d'edat (Gràfic 27). En concret, per a la població menor de 18 anys la xifra provincial és 2 punts superiors (22,3%), mentre que la catalana se situa al voltant dels 4 punts percentuals per sobre (24,2%). La taxa de risc de pobresa infantil a Espanya se situa en el 27,4%, segons l'Eurostat, al voltant dels 7 punts superiors al valor comarcal.

Des del 2015 –primer any disponible- la taxa de pobresa infantil s'ha reduït en gairebé dos punts (Gràfic 28). Aquesta davallada es va produir de manera progressiva, fins al 2020, on va augmentar 0,3 punts respecte de l'any anterior. En aquest any s'ha de tenir en compte les circumstàncies del context amb l'esclat de la pandèmia. El lleuger increment s'observa també en el segment d'edat majoritari, de 18 a 64 anys. En canvi, tot i que la taxa de risc pobresa és molt inferior en el tram de la població d'edat més avançada, presenta un comportament diferent de la resta de franges: un creixement de més d'un punt respecte del 2015 i una lleugera davallada en 2020.

El comportament de la taxa de risc de pobresa al conjunt de Catalunya i a la província de Barcelona ha estat similar, tot i que la reducció de la taxa provincial des de 2015 ha estat menys intensa. A Catalunya s'ha passat del 25,9% al 24,2% i a la província del 23,6% al 22,3%. En ambdós la taxa registrada en 2020 es superior a l'any anterior, amb un creixement lleugerament més intens que a la comarca.

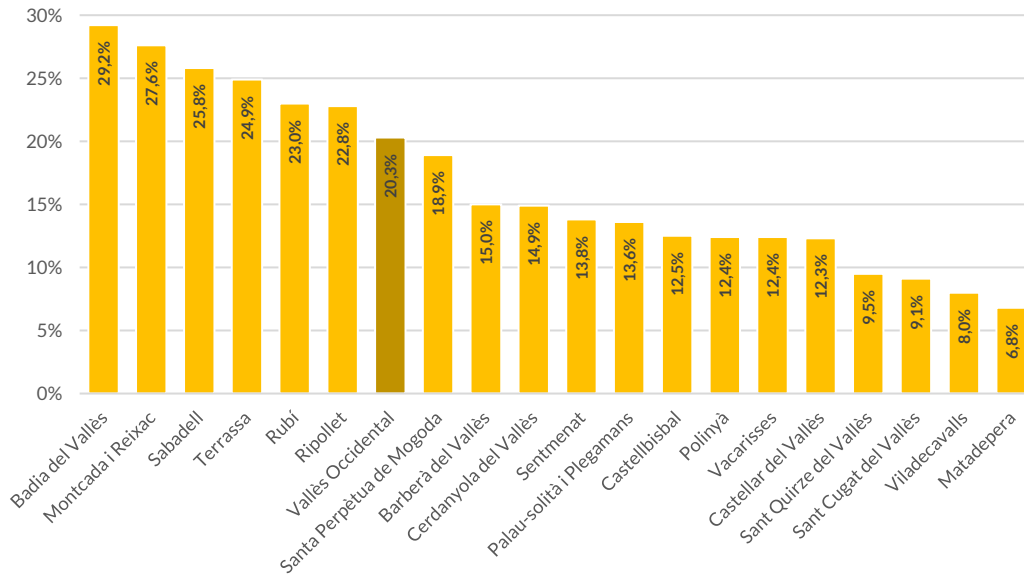
Gràfic 28. Evolució de la taxa de risc de pobresa per trams d'edat. Vallès Occidental. 2015-2020

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE.

La comarca mostra una disparitat de realitats socioeconòmiques entre els municipis que agrupa: des del que registra la taxa més alta amb gairebé 30% dels infants i adolescents es troben en risc de pobresa fins al que presenta la més baixa al voltant del 7%; amb una diferència de més de 22 punts percentuals. Badia del Vallès és el municipi amb la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent més elevada: el 29,2% de la població menor de 18 anys es troba en aquesta situació (Gràfic 29). El segueix Montcada i Reixac, amb una taxa del 27,6%. A continuació, se situen les dues capitals amb, aproximadament, un quart de la població infantil i adolescent en risc de pobresa (Sabadell, amb un 25,8% i Terrassa, amb un 24,9%). També, per sobre del 20%, destaquen Rubí (23%) i Ripollet (22,8%). Per contra, la menor incidència de pobresa infantil i adolescent, per sota del 10%, se situa en els municipis de Matadepera (6,8%), Viladecavalls (8%), Sant Cugat del Vallès (9,1%) i Sant Quirze del Vallès (9,5%).

Gràfic 29. Taxa de risc de pobresa relativa de la població menor de 18 anys. Municipis del Vallès Occidental. 2020

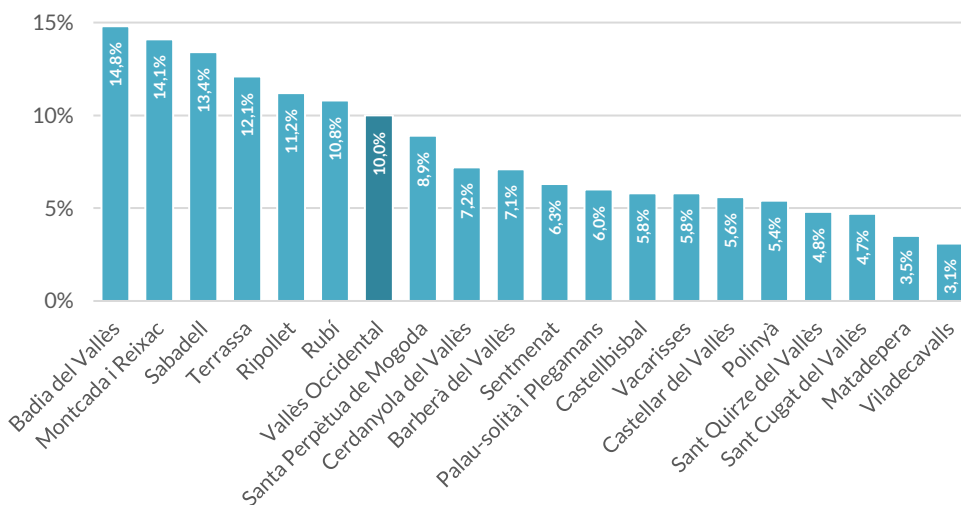

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE.

Si prenem en consideració la mediana corresponent al 40% en compte del 60%, podem avaluar el que es considera pobresa severa. En aquestes llars la renda disponible total equivalent està per sota del 40%, és a dir, un 20% menys del que es considera el llindar de pobresa, per tant, la seva situació és de major necessitat. Com es pot veure en el gràfic 30, la població infantil i adolescent a la comarca en risc de pobresa severa és del 10%, al voltant de 10 punts menys que la taxa de risc de pobresa per sota del 60%.

Els municipis també presenten taxes de pobresa severa inferiors, altrament la situació és similar en relació a quins municipis tenen una major o menor proporció de població infantil i adolescent vulnerables econòmicament (Gràfic 30). Badia del Vallès (14,8%), Montcada i Reixac (14,1%), Sabadell (13,4%) i Terrassa (12,1%) són els que registren les taxes més elevades. Mentre que Viladecavalls (3,1%), Matadepera (3,5%), Sant Cugat del Vallès (4,7%) i Sant Quirze del Vallès (4,8%) se situen amb les taxes més baixes de la comarca de risc de pobresa severa de la població menor de 18 anys.

Gràfic 30. Taxa de risc de pobresa relativa severa de la població menor de 18 anys. Municipis del Vallès Occidental. 2020

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE.

Per entendre com afecta la distribució de la renda es mostra un dels indicadors clàssics que s'encarreguen de mesurar la desigualtat, l'Índex de Gini. Aquest índex s'utilitza per analitzar el grau de desigualtat en la distribució respecte als ingressos i pren valors entre zero i un (o entre 0 i 100 si es dona en percentatge); 0 quan

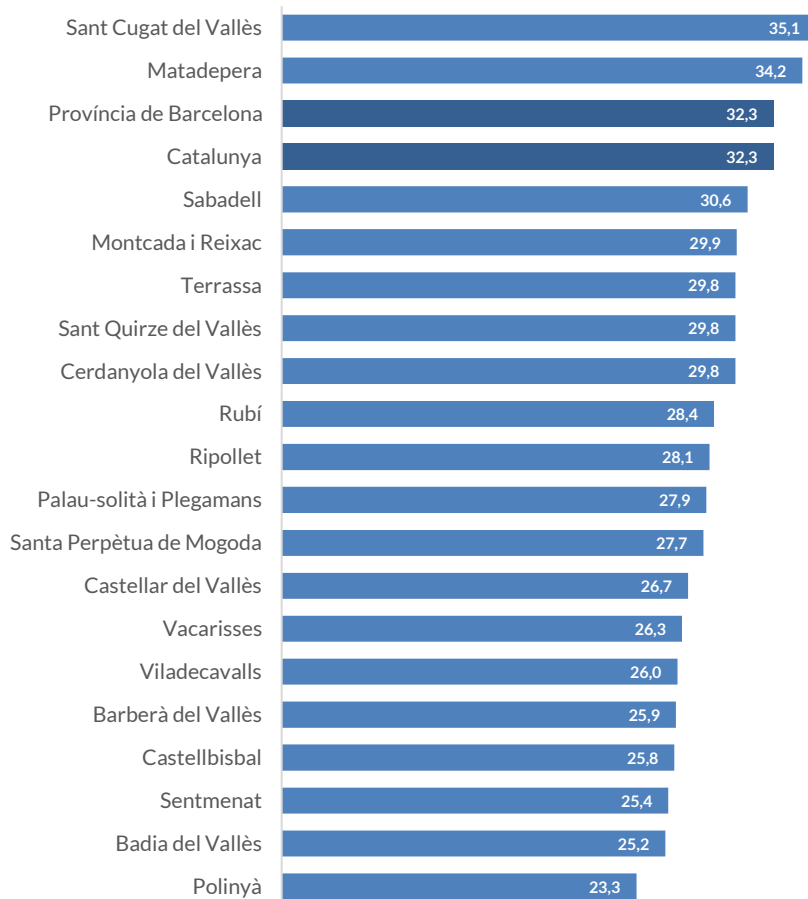
totes les persones tinguin els mateixos ingressos (perfecta igualtat), i 1 si tot l'ingrés nacional està en mans d'una única persona (perfecta desigualtat).

Respecte a aquest indicador les dades mostren que només dos municipis amb més de 5.000 habitants del Vallès Occidental se situen per sobre la xifra provincial i la catalana, ambdós territoris amb un índex del 32,3 (Gràfic 31). És rellevant observar que hi ha una diferència de més de 10 punts entre el municipi amb l'índex més elevat i l'inferior, mostrant la disparitat de situacions socioeconòmiques que existeixen a la comarca.

Sant Cugat del Vallès i Matadepera presenten els índexs més elevats, del 35,1 del 34,2, respectivament, és a dir, presenten més desigualtat de renda que la resta de municipis de la comarca. S'ha de tenir en compte que aquests dos municipis se situen a la part inferior en la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent i registren les rendes més elevades de la comarca⁶. En canvi, a continuació, se situen tres dels que presenten una proporció més elevada de població en risc de pobresa: Sabadell (30,6), Montcada i Reixac (29,9) i Terrassa (29,8).

En aquest indicador també destaca el municipi de Badia del Vallès – el municipi amb la renda més baixa de la comarca- per registrar una menor desigualtat, ja que presenta un dels índexs més baixos amb del 25,2. Tot i que hi ha una menor diferència entre la renda de la població, no significa que la situació del municipi en general sigui favorable, pel fet que presenta la renda més baixa de la comarca i la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent més elevada. Polinyà (23,3) i Sentmenat (25,4) també presenten una menor desigualtat de renda.

Gràfic 31. Índex de Gini. Municipis del Vallès Occidental. 2020

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE.

⁶ Taula de la Renda Familiar Disponible Bruta (RFDB) dels municipis del a comarca a l'Annex.

4. INDICADORS DE L'ÀMBIT DE DRETS SOCIALS

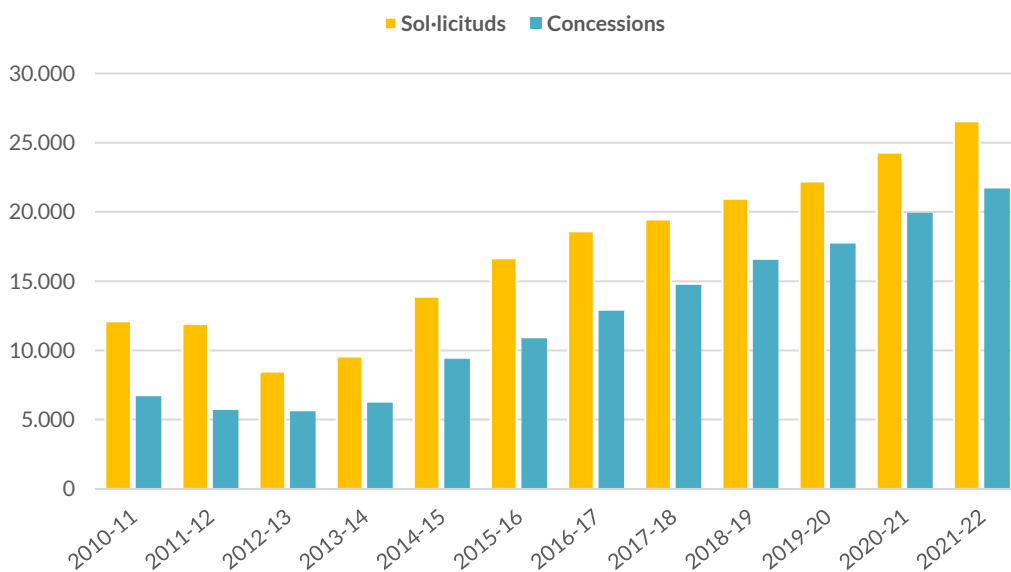
4.1. AJUTS INDIVIDUALS DE MENJADOR

Els ajuts de menjador tenen un paper clau en la compensació de desigualtats i en la millora de les pautes d'alimentació saludables i sostenibles, en potenciar comportaments i habilitats adequades a taula, en fomentar hàbits d'higiene i en promoure l'autonomia i la responsabilitat en els processos de l'entorn de l'àpat. Aquests ajuts ofereixen una compensació per les desigualtats de renda, però també tenen en compte altres dimensions que afecten la igualtat de les oportunitats educatives, com la situació geogràfica, la conciliació familiar i laboral, problemes d'habitatge, violència intrafamiliar o el suport de la família extensa (Observatori Comarcal del Vallès Occidental, 2022b).

També destaquen per actuar com a mesura de protecció social no contributiva, ja que són una transferència a les famílies que proporciona estabilitat econòmica, perquè no han d'assolir les despeses (Save the Children, 2022). En l'àmbit de l'economia familiar poden ser beneficiosos per augmentar l'ocupació, especialment la femenina, atès que permet la conciliació en aquelles famílies que no poden deixar de treballar, que necessiten treballar durant l'horari de migdia, cercar feina o tenir cura d'altres persones, sabent que els seus fills i filles estan al centre escolar (EDUCO, 2022).

En l'àmbit del Vallès Occidental, l'evolució del programa mostra un increment notable del nombre d'ajuts de menjador sol·licitats i concedits (Gràfic 32). En el curs 2021-2022 es van sol·licitar 26.652 beques, el que suposa un augment anual del 9,4% (+2.278), l'increment més elevat dels darrers cinc anys. Mentre que, se'n van concedir 21.691, un 8,8% més respecte al curs anterior (+1.750), una variació gairebé 4 punts inferior que al curs anterior (+12,5%).

Gràfic 32. Evolució de les sol·licituds rebudes i ajuts individuals del menjador concedits. Vallès Occidental. Curs 2010-11 / 2021-22

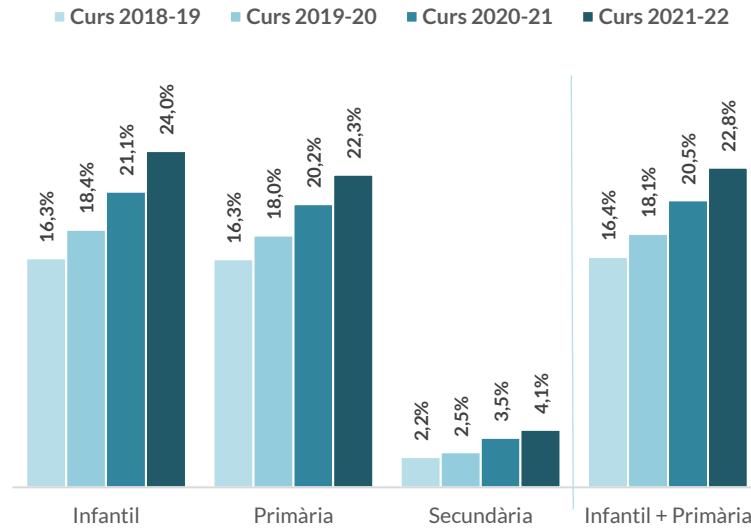

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

La taxa d'incidència de la comarca d'infantil i primària (proporció d'alumnat que se'ls ha concedit una beca sobre el total matriculat) ha augmentat respecte del curs passat i arriba a un 22,8% de l'alumnat, més de dos punts superiors al curs anterior (Gràfic 33). La incidència s'ha incrementat de manera progressiva a totes les etapes. La d'infantil és on les beques tenen una incidència més important (24%), per sobre de la de primària i amb un increment de gairebé tres punts respecte al curs anterior. La taxa de primària (22,3%) ha augmentat dos punts. Tot i que la incidència dels ajuts és molt baixa a secundària, s'ha incrementat de manera progressiva durant els últims cursos i arriba a un 4,1%.

En el curs 2018-2019, aproximadament, un 16% de l'alumnat se'ls va concedir un ajut, mentre que quatre cursos després, més d'una cinquena part de l'alumnat del Vallès Occidental és perceptor d'una beca menjador (22,8%). A Catalunya durant el curs 2020-21, la taxa d'incidència dels ajuts de menjador se situava al voltant del 15%, més de 5 punts per sota del valor de la comarca en el mateix curs escolar. És a dir, cada vegada més infants i joves de la comarca conviuen en famílies amb una renda familiar per sota del llindar de pobresa establert administrativament i en alguns casos d'altres condicions d'exclusió social valorades pels Serveis Socials.

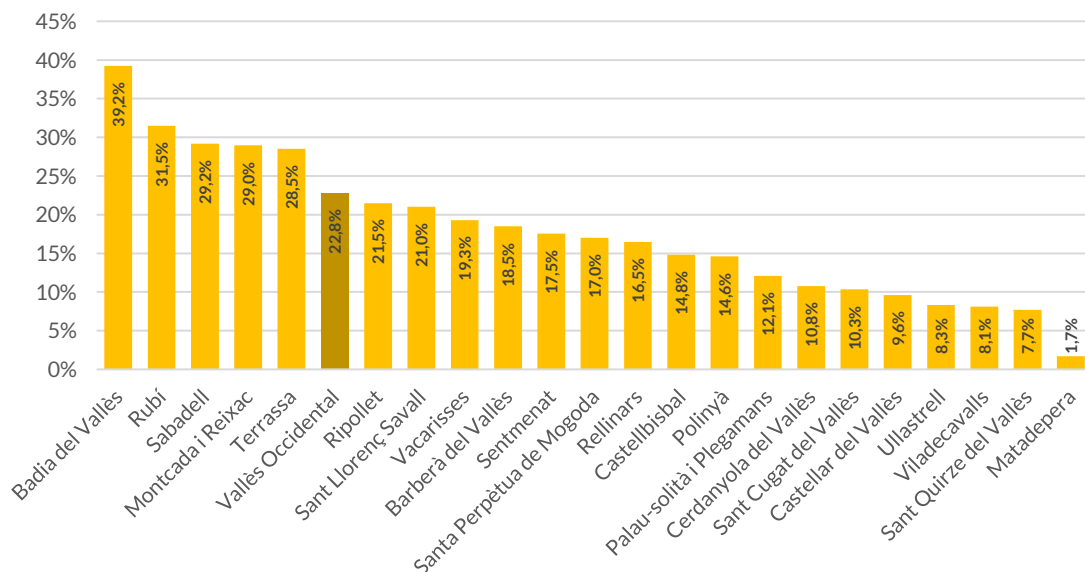
Gràfic 33. Evolució de la taxa d'incidència comarcal dels ajuts individuals de menjador segons etapa educativa (%). Vallès Occidental. Curs 2017-2018

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

Badia del Vallès presenta la taxa d'incidència més elevada amb un 39,2%, és a dir, gairebé 4 de cada 10 alumnes d'infantil i de primària d'aquest municipi se'ls ha concedit un ajut de menjador (Gràfic 34). Rubí (31,5%), Sabadell (29,2%), Montcada i Reixac (29%) i Terrassa (28,5%) presenten una incidència rellevant dels ajuts entre la seva població escolar. Cinc municipis se situen per sota del 10% d'incidència dels ajuts de menjador, destaca Matadepera (1,7%) per tenir un valor molt inferior a la resta de municipis.

Gràfic 34. Taxa d'incidència municipal dels ajuts individuals de menjador (infantil i primària) (%). Municipis del Vallès Occidental. Curs 2021-22

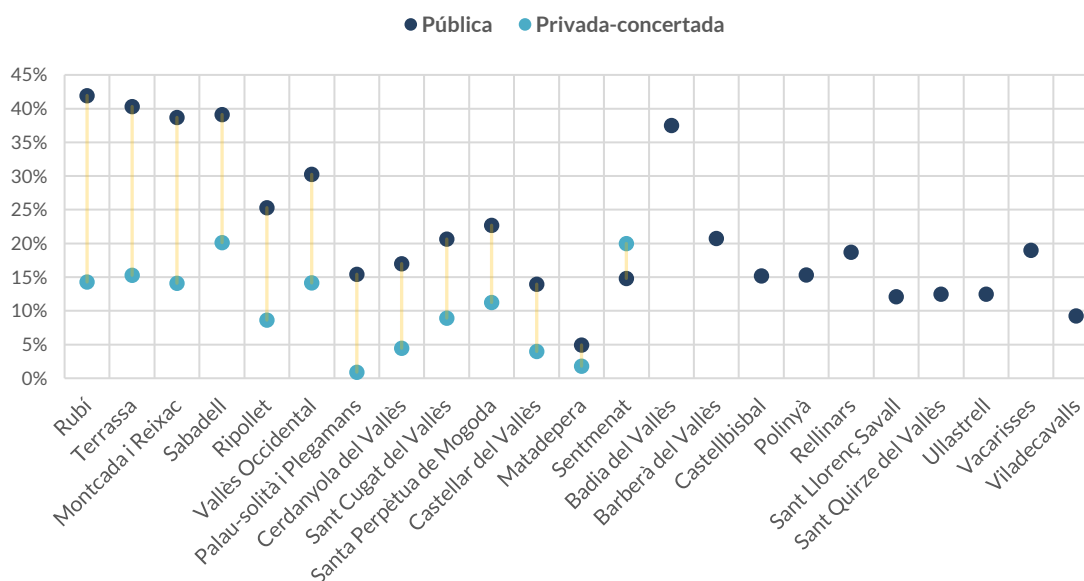

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

Gairebé 3 de cada 10 alumnes d'infantil i primària dels centres públics és beneficiari d'un ajut del menjador (28,6%). En canvi, en centres de titularitat privada-concertada la taxa es cau fins al 10,6%, una diferència de la pública a la concertada d'aproximadament, 18 punts percentuals (Gràfic 35). Aquest fet fa palès la segregació socioeconòmica dels centres que també està relacionada amb la segregació per origen.

Les diferències de la taxa d'incidència entre les titularitats dels centres educatius es produeix a gairebé tots els municipis de la comarca que en tenen privats amb concert. Rubí és el que presenta una diferència més elevada entre les taxes, la dels centres públics és més de 27 punts percentuals superiors a la dels privats-concertats. A poca distància se situen els municipis de Montcada i Reixac i Terrassa, amb una diferència superior als 24 punts i Sabadell al voltant dels 20. Sentmenat és l'únic municipi de la comarca que té una taxa superior per als centres privats, de més de 5 punts percentuals.

Gràfic 35. Diferencial entre la taxa d'incidència municipal dels ajuts individuals de menjador (infantil i primària) en centres de titularitat pública i privada-concertada (%). Curs 2021-22

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

Tot i que les dades dels ajuts individuals de menjador ens ajuden a tenir una aproximació al nivell socioeconòmic de les famílies, s'ha de tenir en compte que no tot l'alumnat en situació de risc de pobresa fa ús del servei de menjador per les dificultats d'assumir el copagament previst en el cas dels ajuts parcials o perquè la majoria de centres de secundària no disposen del servei de menjador escolar (Síndic de Greuges, 2022a).

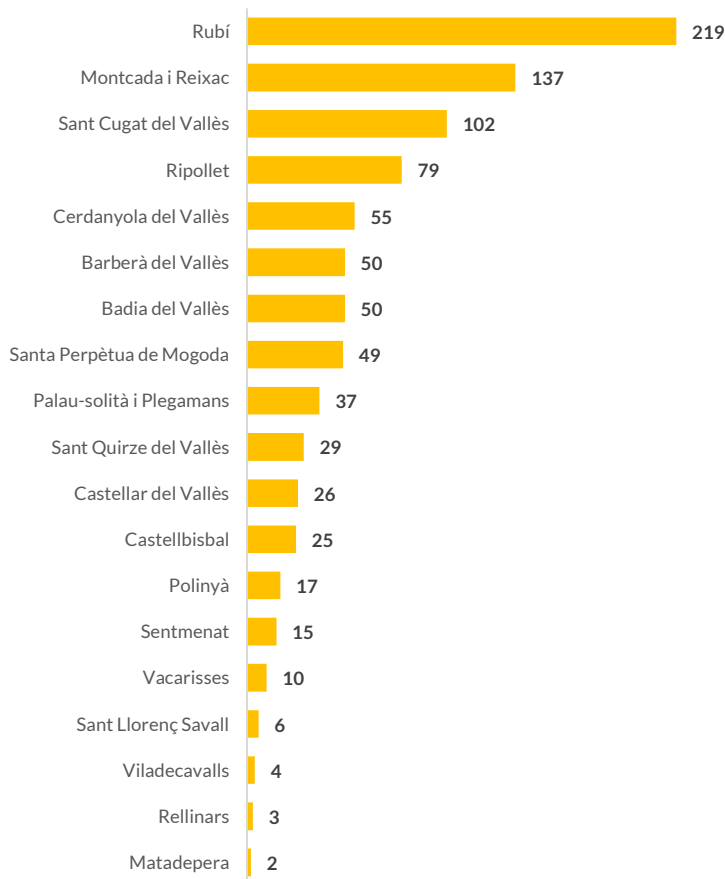
L'evolució creixent de les sol·licituds i de la concessió d'ajuts individuals de menjador, com la de la taxa d'incidència són indicadors que ens aproximem a l'agreuiment de la situació de risc de pobresa de les famílies de la comarca. Les dades no només ens ajuden a quantificar la població que pateix vulnerabilitat econòmica, també ens proporcionen una panoràmica de les famílies que pateixen exclusió social, aportant informació sobre les problemàtiques que se superposen amb la situació de risc de pobresa monetària.

4.2. EQUIPS D'ATENCIÓ DE LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

Els EAIA reben els casos en situació de desemparament o en risc d'estar-hi que detecten els serveis socials bàsics o la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA). Per una banda, fan el diagnòstic, la valoració dels infants i del seu entorn sociofamiliar, i proposen les mesures més adequades per a cada cas. A més, elaboren plans de millora per a l'infant i la seva família, fan el seguiment i el tractament un cop s'han aplicat les mesures proposades, tant si estan en el nucli familiar com en un centre o en una família d'acollida. Per l'altra banda, són els responsables de coordinar els altres equips i serveis del seu territori que també intervinguin en l'atenció als infants en desemparament, així com donar assessorament als serveis socials bàsics d'atenció social i a tota la xarxa.

L'EAIA del Vallès Occidental és d'àmbit comarcal i actua a 21 dels 23 municipis de la comarca, exceptuant els municipis de Sabadell i Terrassa que compten amb equips propis d'àmbit municipal. En conjunt, la població dels municipis d'actuació és de 498.207 habitants –aproximadament, la meitat de la població comarcal-, amb una població menor de 18 anys de 108.285 persones.

Gràfic 36. Distribució de la població infantil i adolescent atesa per l'EAIA del Vallès Occidental. Municipis del Vallès Occidental*. 2021

Durant l'any 2021 es van atendre un total de 915 infants i adolescents a l'EAIA del Vallès Occidental. D'aquests, es va tancar l'expedient⁷ de 223, el que representa el 24,4% del total de població menor de 18 anys atesa.

Rubí és el municipi amb un nombre més elevat de persones ateses (219), seguit de Montcada i Reixac (137) i Sant Cugat del Vallès (102). A partir de les 50 atencions també se situen Ripollet (79), Cerdanyola del Vallès (55) i Barberà del Vallès i Badia del Vallès, ambdós amb 50 casos.

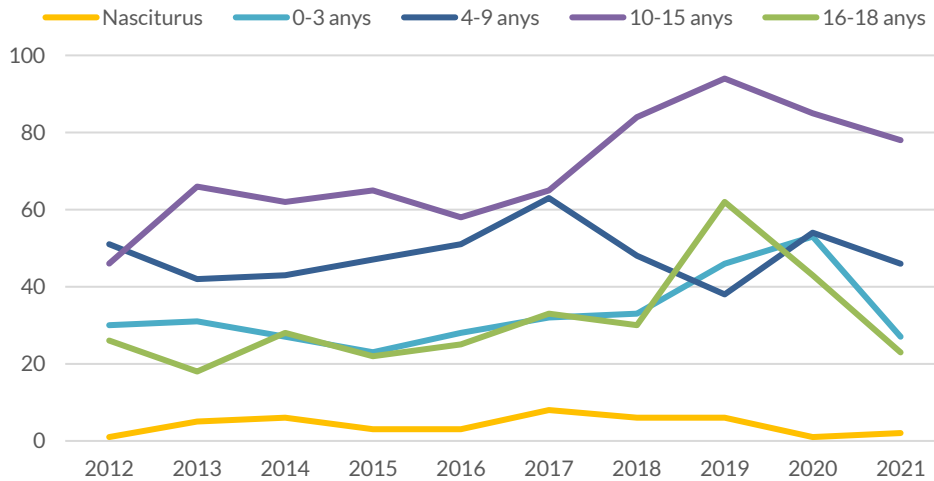
*municipis de la comarca, exceptuant Sabadell i Terrassa.

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

⁷ Acció que es porta a terme si l'estudi o la valoració realitzats posen de manifest que la situació de l'infant i adolescent està normalitzada i, per tant, no es troba en situació de risc de desemparament ni en risc social greu.

La franja d'edat amb més atencions durant el 2021 és la de 10 a 15 anys, que registra un increment del nombre de persones ateses en 2018 amb una lleugera davallada durant el 2020 i 2021 (Gràfic 37). Destaca la reducció d'atencions al segment d'edat d'entre 4 a 9 anys a partir de l'any 2018, amb un repunt en 2020. La franja d'edat més jove (0 a 3 anys) i la més gran (16-18 anys) és la que presenta un menor nombre d'atencions, especialment després de la disminució d'ambdues franges en 2021.

Gràfic 37. Evolució del nombre d'infants i adolescents atesos per l'EAIA del Vallès Occidental segons grups d'edat. Vallès Occidental*. 2012-2021

*municipis de la comarca, exceptuant Sabadell i Terrassa.

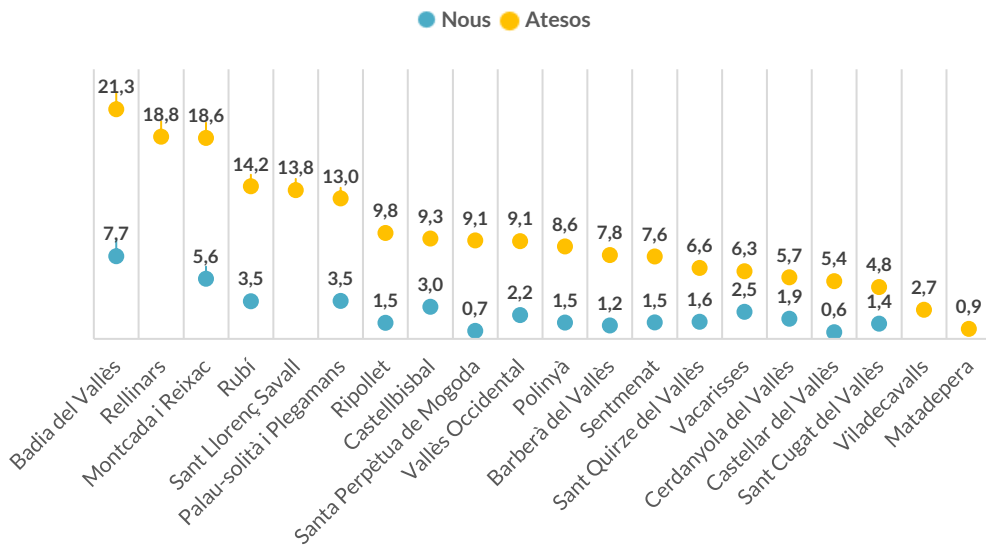
Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

Per poder comparar la incidència de les atencions entre els municipis de la comarca s'ha calculat el nombre d'infants i adolescents atesos per l'EAIA per cada 1.000 infants i adolescents residents al municipi (Gràfic 38). La ràtio comarcal se situa en 9,5 persones ateses per cada 1.000 residents de la mateixa franja d'edat, més de dos punts inferior a la del conjunt de Catalunya (11,8).⁸ Per sobre de la ràtio comarcal observem que es troben nou municipis. Tot i que hi ha tres municipis que destaquen amb ràtios molt superiors a la resta són Badia del Vallès (21,3), Rellinars (18,8) i Montcada i Reixac (18,6). S'ha de tenir en compte que Rellinars és un municipi amb menys de 1.000 habitants, amb un nombre de població menor de 18 anys molt inferior als altres dos municipis. A l'altra banda de la llista trobem Matadepera, amb una ràtio de 0,9 infants i adolescents atesos per cada 1.000 residents, Viladecavalls (2,7) i Sant Cugat del Vallès (4,8).

Es van obrir nous expedients durant el 2021 a 15 dels 21 municipis d'actuació de l'EAIA a la comarca. En aquesta ràtio també destaquen els municipis de Badia del Vallès i de Montcada i Reixac, amb 7,7 i 5,6 expedients oberts per cada 1.000 infants i adolescents residents, respectivament (Gràfic 38). A la comarca es van obrir 2,2 expedients per cada 1.000 infants i adolescents residents.

⁸ Dades de la DGAIA a 31 de desembre de 2021.

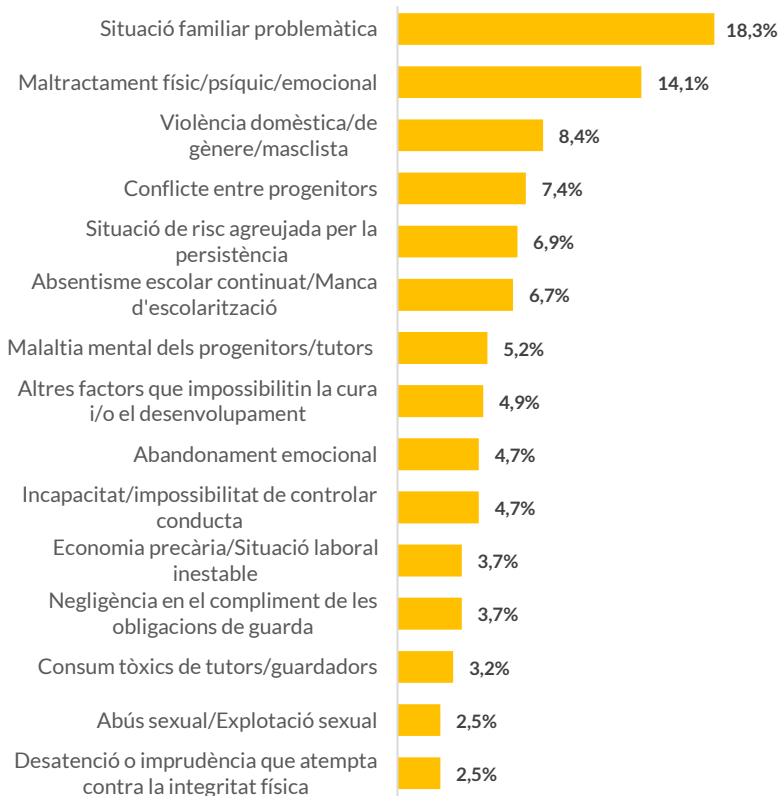
Gràfic 38. Incidència de les atencions i de nous expedients de l'EAIA del Vallès Occidental per cada 1.000 infants i adolescents. Municipis del Vallès Occidental*. 2021

* municipis de la comarca, exceptuant Sabadell i Terrassa.

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

Gràfic 39. Motius més freqüents d'obertura d'un expedient a l'EAIA del Vallès Occidental. Vallès Occidental*. 2021

*municipis de la comarca, exceptuant Sabadell i Terrassa.

Nota: cada cas obert pot constar de fins a tres motius de derivació.

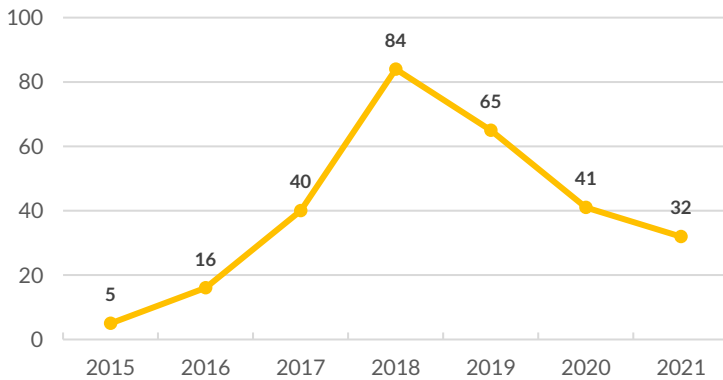
Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

A l'EAIA, sigui derivat per serveis socials o bé des de DGAIA, es pot indicar un màxim de tres motius d'obertura i es fa un recull d'aquests. És rellevant destacar aquesta part qualitativa de les raons per les quals la població més jove pot estar en situació de vulnerabilitat i tenir en compte que aquests factors d'exclusió es superposen els uns amb els altres.

En relació amb les dades que disposen en aquest informe s'ha comentat com el context educatiu afecta de manera directa al benestar de la infància i l'adolescència i observem com la manca d'escolarització és un factor clau i repetitiu en els col·lectius de màxima vulnerabilitat. També, com una economia familiar precària o una situació laboral inestable dels progenitors afecta directament al benestar de la infància i adolescència. És important destacar el paper fonamental de la salut mental en aquestes etapes vitals i com l'abandonament emocional és un altre factor que posa en alerta als i les professionals de l'EAIA.

D'acord amb el Comitè dels drets del nen (2005) de les Nacions Unides sobre el *Tracte dels menors no acompanyats i separats de la seva família fora del seu país d'origen*, s'entén per nens o nenes no acompanyats (anomenats també "menors no acompanyats"), els joves que estan separats d'ambdós progenitors i altres parents i no estan sent cuidats per una persona adulta al que, per llei o costum, incumbeix aquesta responsabilitat. La *Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència* que estableix en el seu article 43 que l'Administració de la Generalitat, mitjançant el departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, ha de prestar el servei de primera acollida amb relació als infants i adolescents immigrants sense referents familiars.

Gràfic 40. Evolució del nombre d'expedients d'adolescents estrangers sense referents familiars. Vallès Occidental*. 2015-2021

* municipis de la comarca, exceptuant Sabadell i Terrassa.

Font: Àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

El nombre d'expedients d'aquest col·lectiu va augmentar considerablement a partir del 2016, especialment en 2018 quan es va doblar, dels 40 als 84. A partir de 2019 s'inicia una davallada progressiva i el 2021 ha continuat aquesta tendència, arribant als 32 expedients. Segons la informació de l'EAIA del Vallès Occidental aquesta disminució es deu al fet que s'han traslladat els pisos d'acollida dels municipis d'actuació i perquè els recursos de protecció estan ocupats per altres joves majors de 18 anys sense documents i que han hagut de romandre més temps amb un seguiment per part de la DGAIA. Al conjunt de Catalunya van arribar un total de 1.277 infants i joves emigrats sols durant el 2021.

5. POBLACIÓ INFANTIL I ADOLESCENT EN EXCLUSIÓ SOCIAL

Uns dels objectius d'aquest informe és analitzar quines són les possibles relacions entre algunes de les variables a escala municipal presentades anteriorment. I també, com és d'intensa la relació entre la intervenció de l'àmbit dels drets socials i la població en situació de risc de pobresa econòmica. A continuació, es presenten una sèrie de diagrames de dispersió que, com a eines visuals, ajuden a identificar la possible relació entre dos factors d'exclusió.

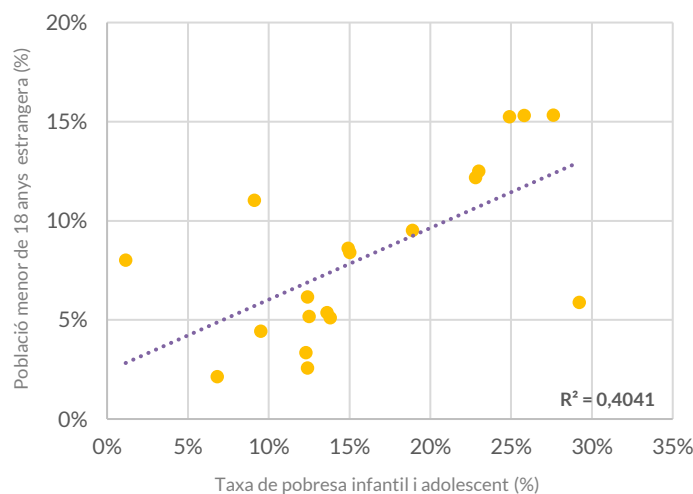
Hem de tenir en compte que hi hagi correlació entre dues variables no implica que hi hagi causalitat, és a dir, la pot assenyalar, però no prediu la causa-efecte, sinó que mostra la intensitat de la relació. Per tant, és important no precipitar-se a obtenir conclusions sobre la relació entre les variables, ja que pot haver-hi una tercera o quarta que afecti directament a la relació. També s'ha de tenir en compte que el nombre d'observacions és baix i alguns municipis poden tenir valors extrems o atípics que poden modificar la direcció i intensitat de la relació.

Evidentment, la naturalesa multicausal de l'exclusió social fa que la relació no sigui determinant, però les dades presentades apunten que les variables tractades tenen una relació positiva amb les altes taxes de risc de pobresa. Es podria afirmar que els principals resultats que s'han obtingut de creuar les variables de risc de pobresa amb d'altres demogràfiques, educatives o relacionades amb els serveis de drets socials presenten correlacions positives, d'algunes més intenses que d'altres.

Si entrem en detall, a la primera anàlisi que compara municipis del Vallès Occidental s'observa que a més proporció de població menor de 18 anys amb nacionalitat estrangera, més elevada és la taxa de pobresa infantil i adolescent (Gràfic 41). Encara que no es pot establir una relació directa intensa, a causa que hi ha alguns municipis que afecten els resultats per tenir valors extrems. Per una banda, Badia del Vallès amb la taxa de risc de pobresa més elevada, però amb un baix pes de població estrangera i per l'altra, Sant Cugat del Vallès que presenta una de les taxes més baixes de risc de pobresa, tanmateix, la proporció d'infants i adolescents estrangers se situa com al sisè valor més elevat de la comarca. Com hem analitzat en l'apartat del context educatiu, una gran part de l'alumnat estranger d'aquest municipi té nacionalitat de països que pertanyen a la UE, fet que pot intervenir en una taxa de pobresa inferior. D'altres com Viladecavalls tenen una taxa de pobresa al voltant de l'1%, mentre que la proporció de població menor 18 anys estrangera se situa en el 8%.

Els municipis que compleixen en major mesura aquesta relació són Montcada i Reixac, Sabadell i Terrassa, tots tres amb unes taxes de pobresa superiors al 24% i amb el pes relatiu més elevat de població infantil i adolescent estrangera. També per sobre del 20% de taxa de risc de pobresa i per sobre del 12% de població estrangera se situen Ripollet i Rubí.

Gràfic 41. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i la proporció de població estrangera menor de 18 anys. Municipis del Vallès Occidental*

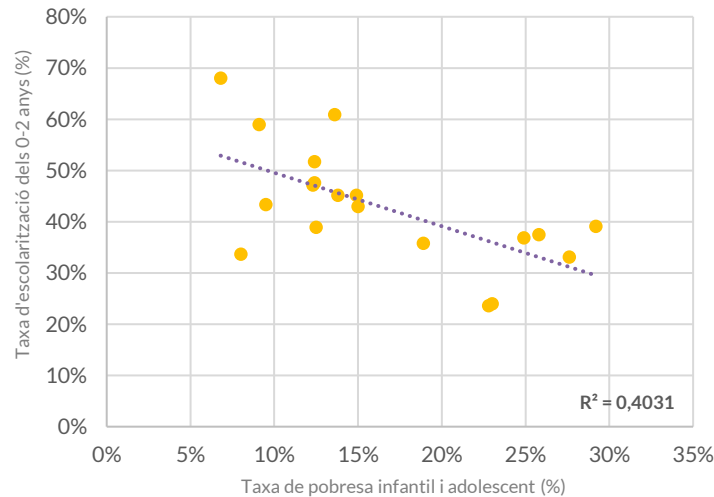

*municipis de més de 5.000 habitants.

Font: Atlas de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE i Padró Municipal d'Habitants de l'Idescat.

La taxa d'escolarització de l'etapa educativa d'infantil de primer cicle també té una relació positiva amb la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent, però en aquest cas és inversa, a major taxa de pobresa, més baixa és la taxa de d'escolarització (Gràfic 42). La relació és similar que en l'encreuament de les variables anteriors, és a dir, la majoria de municipis de més de 5.000 habitants segueixen aquesta condició però n'hi ha alguns que tenen valors atípics. Però així i tot, Matadepera té la proporció més elevada d'infants matriculats entre 0 i 2 anys i la taxa de pobresa més baixa de la comarca. A l'altra banda, Badia del Vallès, Montcada i Reixac i Sabadell presenten baixes taxes d'escolarització i elevades taxes de risc de pobresa. No obstant això, es pot observar que hi ha municipis que presenten una baixa taxa de pobresa i també d'alumnat de la primera infància matriculat, com Viladecavalls.

Gràfic 42. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i la taxa d'escolarització de 0 a 2 anys. Municipis del Vallès Occidental*

*municipis de més de 5.000 habitants.

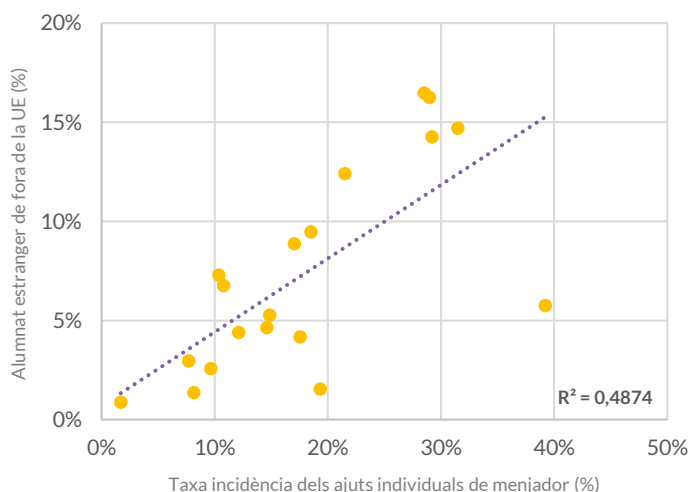
Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE i Estadístiques d'ensenyament del Departament d'Educació.

Un dels eixos de desigualtats més analitzats en aquest informe en l'apartat del context educatiu és la titularitat dels centres educatius. Malgrat l'interès per mostrar aquest factor des de diverses perspectives, ens hem trobat que el fet que deu municipis només disposin de centres públics provoca que la correlació entre la proporció d'alumnat matriculat en centres públics i la taxa de pobresa no tingui prou robustesa estadística.

Per aquest motiu s'ha analitzat les desigualtats educatives des de l'òptica de la nacionalitat en funció de la zona territorial (Gràfic 43). Per fer una anàlisi de l'alumnat estranger de països que no pertanyen a la UE s'ha relacionat amb la proporció d'alumnes amb concessió d'una beca menjador, ja que el criteri principal per obtenir-la és tenir una renda familiar per sota del llindar de pobresa i és una xifra relacionada directament amb el context educatiu. Com en els encreuaments anteriors, la relació és positiva però moderada, atès que observem que tot i que a més proporció d'alumnat amb beques menjador concedides augmenta el pes de l'alumnat fora de la UE, hi ha alguns municipis que no presenten aquesta tendència, com és el cas de Badia del Vallès amb una elevada proporció d'ajuts de menjador concedits però un baix percentatge d'alumnes de fora de la UE. Encara que, s'ha de tenir en compte que, com s'ha vist anteriorment, la proporció de població menor de 18 anys estrangera a Badia del Vallès és inferior a molts altres municipis de la comarca.

Entre els municipis que presenten aquesta relació positiva se situen Montcada i Reixac, Terrassa, Sabadell i Rubí amb un taxa d'incidència dels ajuts al voltant del 30% i una proporció d'alumnat estranger de fora de la UE per sobre del 15%. A l'altra banda, se situa Matadepera amb menys del 2% de l'alumnat amb una beca concedida i un 1% d'alumnat estrangera de fora de la UE.

Gràfic 43. Relació entre la taxa d'incidència dels ajuts individuals de menjador i la proporció d'alumnat estranger fora de la UE. Municipis del Vallès Occidental*

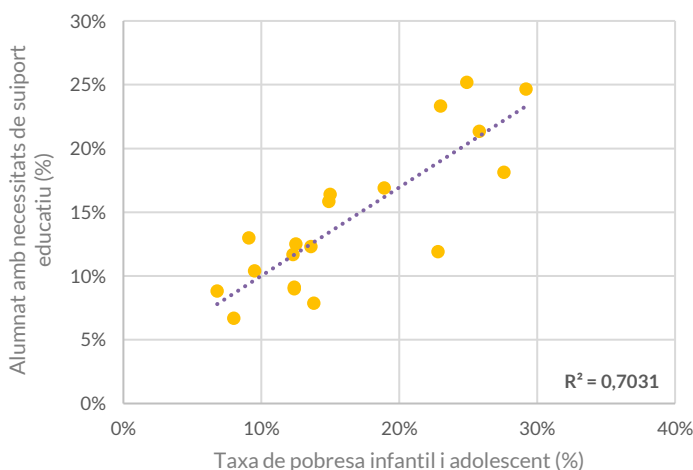
*municipis de més de 5.000 habitants.

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE i Àrea del Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

En les dues darreres correlacions analitzades observem que hi ha una relació positiva intensa, tant en la relació de la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent amb la proporció d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i amb la incidència de les atencions a l'EAIA per cada 1.000 infants i adolescents.

En el cas de l'alumnat NESE mostra que, en general, els municipis amb una elevada taxa de pobresa tenen un major pes de l'alumnat amb necessitats de suport educatiu (Gràfic 44). Els que presenten un elevat risc de pobresa, com Badia del Vallès, les dues capitals i Montcada i Reixac tenen proporcions entre el 18% i el 25% d'alumnat amb NESE. I, els que tenen les taxes inferiors de pobresa, com Viladecavalls i Matadepera, tenen proporcions per sota del 10% d'alumnes amb necessitats de suport educatiu.

Gràfic 44. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i la proporció d'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE). Municipis del Vallès Occidental*

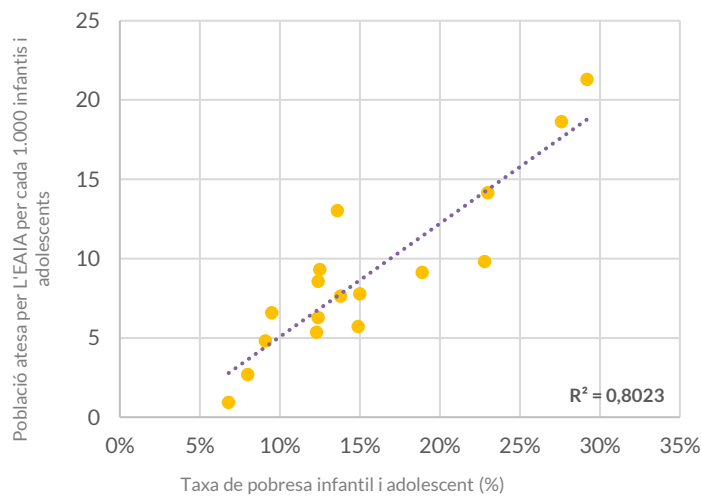
*municipis de més de 5.000 habitants.

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE i Estadístiques d'ensenyament del Departament d'Educació.

En relació de la taxa de risc de pobresa de la població menor de 18 anys amb la incidència de les atencions de l'EAIA del Vallès Occidental per cada 1.000 infants i adolescents residents a la comarca observem que els municipis amb la incidència més elevada d'atencions són els que tenen una taxa de risc de pobresa més alta (Gràfic 45). Aquesta correlació és la més intensa que s'ha analitzat en aquest informe i és d'esperar donat que la població diana amb la qual treballen els equips d'atenció a la infància i l'adolescència, que en molts casos són per desemparament i com hem vist en els motius més freqüents de derivació a aquests serveis és una economia precària i situació laboral inestable, el que es tradueix en risc de pobresa. De manera que, els municipis amb les taxes de pobresa més baixes tenen una incidència d'atencions molt menor als que tenen elevades proporcions de població infantil en risc de pobresa monetària.

Badia del Vallès és el municipi amb la taxa més elevada de risc de pobresa i té un incidència d'atencions a l'EAIA per sobre de 20 per cada 1.000 infants i adolescents, el segueix Montcada i Reixac amb una taxa també elevada i la ràtio de les atencions al voltant de les 19. Altres municipis com Matadepera i Viladecavalls segueixen aquesta tendència en el sentit contrari, una baixa taxa de pobresa i poques atencions de l'EAIA en funció de la població menor de 18 anys.

Gràfic 45. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i incidència de les persones ateses EAIA del Vallès Occidental per cada 1.000 infants i adolescents. Municipis del Vallès Occidental*

*municipis de més de 5.000 habitants, excepte Sabadell i Terrassa.

Font: Atles de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE i Estadístiques d'ensenyament del Departament d'Educació.

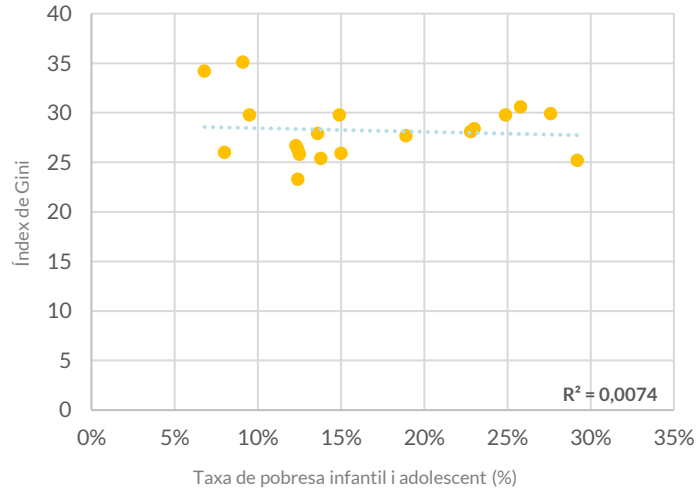
Per afegir una altra perspectiva de l'exclusió social, s'ha comparat la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent amb l'índex de Gini⁹, per tal de poder mostrar si hi ha relació entre la població infantil en situació de vulnerabilitat econòmica i la desigualtat o igualtat d'ingressos dels municipis (Gràfic 46). Precisament, és en aquest encreuament que troben que no existeix aquesta correlació, és a dir, no hi ha una relació evident que si, per exemple, un municipi té una alta taxa de risc de pobresa tingui la renda distribuïda de forma desigual.

En el cas dels municipis del Vallès Occidental, Matadepera i Sant Cugat del Vallès presenten els valors més elevats de l'índex de Gini, és a dir, tenen més desigualtat d'ingressos de la comarca i en canvi, tenen les taxes de risc de pobresa infantil i adolescent més baixes. Sant Quirze del Vallès també mostra un comportament similar. Mentre que, Viladecavalls amb la segona taxa més baixa, registra una distribució més igualitària dels ingressos. En l'altre sentit, Badia del Vallès té la proporció més elevada de població menor de 18 anys en risc de pobresa però un dels valors més baixos de l'índex de Gini, és a dir, menys desigualtat de renda.

⁹ Indicador que mesura la distribució dels ingressos en un territori. Els valors entre 0 i 100; 0 quan totes les persones tinguin els mateixos ingressos (perfecta igualtat), i 100 si tot l'ingrés nacional està en mans d'una única persona (perfecta desigualtat).

Tot i així, els altres tres municipis amb la taxa de pobresa més elevada, Montcada i Reixac, Sabadell i Terrassa, sí que presenten més desigualtat entre els ingressos de la seva població resident. També, s'ha de destacar que hi ha un grup de sis municipis amb la taxa de pobresa inferior al 15%, que tenen els la distribució d'ingressos més igualitària de la comarca, com Polinyà, Sentmenat, Castellbisbal o Vacarisses.

Gràfic 46. Relació entre el risc de pobresa relativa infantil i adolescent i l'índex de Gini (desigualtat d'ingressos). Municipis del Vallès Occidental*

*municipis de més de 5.000 habitants, excepte Sabadell i Terrassa.

Font: Atlas de Distribució de la Renda de les Llars de l'INE.

6. CONCLUSIONS

El futur d'una societat depèn en gran manera del nivell de benestar i de les oportunitats que oferim a la infància. Per això és molt rellevant saber fins a quin punt la pobresa i la privació material afecten les llars amb nens i nenes. Les situacions de pobresa i exclusió social en la infància i l'adolescència entrebanquen la mobilitat social, incrementen la probabilitat de fracàs i abandonament escolar i fan preveure que en la joventut i l'edat adulta apareguin problemes de salut. El fet de viure els primers anys en la pobresa té conseqüències negatives que tendeixen a persistir al llarg de tota la vida d'un individu.

Amb la pobresa es perden més coses que no només diners, aquesta infància pot tenir el sentiment de sentir que no forma part de la mateixa comunitat, no només parlem de situacions extremes com la malnutrició o manca d'un habitatge segur, sinó infància sense experiències ni recursos habituals, com no tenir una bicicleta o no poder celebrar les festes d'aniversari. És a dir, ser pobre no és només no poder consumir, és confrontar les privacions amb l'estímul permanent de gaudir dels plaers i la felicitat (Funes, 2016).

Definir i mesurar la pobresa és una tasca complexa, encara ho és més quan parlem de les franges d'edat més joves, que es veuen afectades per la realitat del seu entorn agreujat per multituds de factors socioeconòmics i personals en els quals no poden intervenir per millorar la situació. En aquest informe s'ha relacionat la visió més tradicional de la manca de recursos monetaris per adquirir productes com a objectiu per a assolir el benestar, traduït en la taxa de risc de pobresa infantil; juntament amb la perspectiva més actual de la pobresa infantil multidimensional, que també s'identifica com clau l'accés a serveis bàsics i factors vinculats a l'exclusió i la discriminació.

Uns dels objectius d'aquest document és conèixer l'estat de la infància i l'adolescència a la comarca per tal millorar les polítiques públiques i serveis adreçats a aquest col·lectiu. Però en **la cerca de fonts de dades ens trobem amb limitacions notables** que dificulten aquesta diagnosi. De les 26 dimensions del benestar infantil proposades per la *Guia de bones pràctiques per a centres del Sistema de protecció a la infància i l'adolescència* (2012), només es poden obtenir dades amb facilitat a escala municipal de 6 d'elles. Algunes de les que no hi ha disponibilitat són claus pel seguiment del benestar infantil i adolescent com l'abandonament escolar, el nombre de suïcidis per valorar la salut mental del col·lectiu o les relacionades amb els hàbits culturals.

És per aquest motiu que la quantitat de factors analitzats en aquest informe varia en funció de la temàtica tractada. Les dades del Padró Municipal d'Habitants ens proporcionen diverses perspectives de la població diana, com també ho fan les estadístiques del Departament d'Educació. Però quan tractem dades relacionades amb l'àmbit dels drets socials ens hem de nodrir de les que s'extreuen des de l'àrea en qüestió al Consell Comarcal del Vallès Occidental. Per una banda, enriqueix la nostra anàlisi el fet de poder disposar de dades de la intervenció directa del personal de l'ens, però per l'altra, es posa de manifest la manca d'estadístiques oficials actualitzades en els àmbits més socials.

En relació amb el suport a la infància i adolescència que es realitza des de la institució s'ha de destacar els resultats de la tesi doctoral de Jover (2022), mencionada al marc conceptual. En aquesta destaca que l'estudi del benestar com a eina d'avaluació i objecte d'investigació pren una rellevància cabdal per tal de millorar els nivells de satisfacció i felicitat de les persones. Aquest concepte es relaciona directament amb el context sociocultural -del qual aportem dades significatives en aquest informe- amb elements subjectius i relacionals del benestar -dels quals no disposem de dades en l'àmbit comarcal-.

En aquest sentit, es posa en relleu la necessitat de recollir i sistematitzar d'una manera més acurada les dades sobre l'impacte de la pobresa en el benestar subjectiu infantil i adolescent i com es vinculen variables com la tipologia familiar, el lloc d'origen o el capital instructiu. Tal com apunta Jover (2022), existeix una clara correlació entre els indicadors de benestar objectiu i del subjectiu, en què aquests últims incrementen quan les condicions objectives són millors i disminueixen quan els elements objectius són pitjors. Aquest enfocament també s'ha posat en pràctica des de l'Institut de la Infància i Adolescència amb l'impuls de l'Ajuntament de Barcelona amb el projecte de *Parlen els nens i nenes: el benestar subjectiu de la infància a Barcelona* com una eina de recerca periòdica d'ampli abast social i territorial per conèixer com estan en diferents àmbits de les seves vides. El projecte es basa en metodologies participatives –enquestes i tallers- i en la recerca orientada al canvi, a partir de l'anàlisi de les propostes dels nens i nenes de millora del seu benestar.

Cal destacar que la pandèmia, entre altres aspectes, ha afectat de manera negativa el benestar subjectiu dels infants i adolescents i l'accés a diversos serveis que atenen les seves necessitats socials i educatives, amb els costos que això pot generar sobre el seu desenvolupament. Així mateix, la crisi econòmica que s'albira, marcada per l'empobriment de les famílies i l'augment de la vulnerabilitat social, també tindrà un impacte en termes de malestar emocional i de limitació en les oportunitats socials i educatives dels infants i adolescents (Síndic de Greuges, 2022b).

En relació amb les dades del benestar objectiu, les xifres de la **taxa de risc de pobresa** ens demostren que a la nostra comarca, com a la majoria dels països desenvolupats, la pobresa té rostres d'infant. La taxa per a la població menor de 18 anys se situa en el 20,3%, el que representa al voltant de les 38.000 persones en situació de vulnerabilitat econòmica. En canvi, la taxa d'entre els 18 i els 64 anys és del 13,8%, i encara és inferior la taxa de persones de 65 anys i més, del 7%. En els tres segments de la població la comarca registra taxes per sota de les registrades al conjunt de la província de Barcelona i de Catalunya.

Tot i que, s'ha de tenir en compte que s'ha produït una davallada progressiva de la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent des de 2015, també és rellevant destacar que aquesta reducció es va trencar en el 2020, quan va augmentar 0,3 punts respecte de l'any anterior. El comportament de la taxa de risc de pobresa de la població entre 18 i 64 anys és similar a la d'infantil; en canvi, tot i que la del segment d'edat més avançada és molt inferior a les altres franges, presenta un increment progressiu des de 2015. Si les taxes de la infància i adolescència són superiors a les de les persones adultes és perquè les llars amb fills i filles dependents disposen d'uns ingressos que, en termes mitjans, són inferiors als de la resta de llars sense descendència i això succeeix perquè el considerable cost de la infància no es veu degudament compensat (Flaquer, 2002).

Aquesta taxa també ens mostra les diferències socioeconòmiques entre els municipis del Vallès Occidental amb una diferència de més de 22 punts percentuals, entre el que registra la taxa més alta, amb gairebé 30% dels infants i adolescents en risc de pobresa, fins al que presenta la més baixa al voltant del 7%.

Un dels eixos en què s'ha centrat aquest informe és saber quins factors d'exclusió en la infància i adolescència són bons indicadors per mostrar si hi ha relació d'aquests amb la pobresa monetària, i en quina direcció i intensitat –segons dades disponibles a escala municipal-. Per a fer-ho, s'ha decidit emprar una aproximació simple i directa, que pugui revelar, a grans trets, si existeix correlació estadística entre la taxa de risc de pobresa de la població menor de 18 anys amb indicadors de dimensions que intervenen en l'exclusió social, tant en l'àmbit dels drets socials (ajuts individuals del menjador i atencions de l'EAIA), com l'educatiu (alumnat amb NESE i amb nacionalitat estrangera fora de la UE) i el demogràfic (població menor de 18 anys amb nacionalitat estrangera).

Els resultats ens indiquen que existeix una **correlació positiva entre el risc de pobresa i els indicadors seleccionats com a eixos de desigualtat** de la població infantil i adolescent. És a dir, podem establir que aquests factors poden intervenir en l'augment de la vulnerabilitat econòmica de la població més jove. Tanmateix, no podem afirmar en cap cas que aquestes variables són causa directa de l'exclusió social, per exemple, no podem relacionar que pertànyer a una família migrada augmenta el risc de pobresa, però sí que el fet de tenir nacionalitat estrangera pot ser un factor que faci incrementar les possibilitats de pertànyer a un col·lectiu amb vulnerabilitat econòmica, especialment si és un país de fora de la Unió Europea.

No obstant això, es pot observar com la incidència de la taxa de risc de pobresa i, en conseqüència aquesta relació positiva, és diferent en funció del tipus d'eix de desigualtat considerat: és més forta entre la taxa de risc de pobresa i les atencions de l'EAIA o l'alumnat amb necessitats de suport educatiu, que amb el pes de la població estrangera o amb la taxa d'escolarització de la primera infància. De manera que, els gràfics evidencien que hi ha més probabilitat que el fet d'estar atès o atesa per l'EAIA o tenir necessitats de suport educatiu estigui relacionat amb pertànyer a un col·lectiu amb vulnerabilitat econòmica, però tot i que pot haver-hi una relació entre tenir una nacionalitat estrangera o no estar escolaritzat amb menys de 3 anys amb el risc de pobresa, aquests factors tenen menys risc de desencadenar pobresa monetària que els anteriorment mencionats.

En canvi, no existeix una relació estadística entre la taxa de risc de pobresa infantil i adolescent i l'índex de Gini -distribució dels ingressos-. El que significa que a la comarca hi ha municipis amb baixes taxes de risc de pobresa infantil i adolescent, però amb una distribució dels ingressos més desigual, és a dir, amb els valors de l'índex de Gini elevats. I municipis amb elevades proporcions de població menor de 18 anys en situació de vulnerabilitat econòmica que presenten més igualtat en la distribució d'ingressos. Això pot demostrar que tot i que un municipi tingui un nombre menor de persones en risc d'exclusió social, pot haver-hi molta diferència entre la situació d'aquestes i la de les que tenen un nivell de vida més elevat.

6.1. REPTES DEMOGRÀFICS

En 2021 hi havia 185.693 infants i adolescents al Vallès Occidental, el que representa el 19,8% del total de la població. És la segona comarca de la província de Barcelona amb el pes relatiu més elevat de persones menors de 18 anys, és a dir, és una de les **comarques més rejuvenides** de la província de Barcelona, amb dos punts per sobre del conjunt de Catalunya (17,8%).

La comarca, com la majoria de les societats occidentals, s'enfronta a una **pèrdua de població infantil**, tant en nombres absoluts com en el pes que representen sobre el total de la població. Els canvis són resultat de la combinació de diferents factors, entre els quals destaquen el descens de la fecunditat i l'envelliment derivat de l'increment de l'esperança de vida. Aquests fets han comportat un augment progressiu i constant de la població de més edat i un descens de la població infantil, especialment, de menys de 5 anys. Tot i això, com s'ha mostrat en l'informe, les dinàmiques varien en funció dels municipis. El creixement d'aquesta franja d'edat ha augmentat en catorze dels vint-i-tres municipis del Vallès Occidental i s'ha reduït en nou en la darrera dècada.

Des de l'any 2000 fins al 2010 el creixement de la població infantil i adolescent estrangera va ser del 31,7%, en canvi, entre el 2010 al 2019 l'augment és molt inferior, de l'1,9%. La població infantil i adolescent estrangera està distribuïda de manera desigual entre els municipis de la comarca, varia del 15,3% a Montcada i Reixac a l'1,1% a Viladecavalls. En aquest sentit, les projeccions de població de l'Idescat apunten que la població menor de 18 anys passarà de 186 mil l'any 2021 a 166 mil el 2030, una reducció del 10,7% en deu anys. Aquesta davallada suposarà una disminució de més de tres punts en la proporció que representa aquest grup respecte de la població total (d'un 19,8% a un 16,5%).

El segment d'edat que registra una disminució més elevada en els darrers deu anys és la franja d'edat de menys de 6 anys, amb un decreixement progressiu per sobre del 3% interanual. Aquest fet estar directament relacionat amb les baixes taxes de fecunditat i en un nivell més qualitatiu, des de l'Institut de la Infància (2021), destaquen que la bretxa entre la maternitat desitjada i l'aconseguida, és a dir, entre desitjos i realitats reproductives, apunta a l'existència de barreres que dificulten els projectes vitals i familiars: precarietat laboral i la incertesa sobre el futur, por a les dificultats econòmiques, dificultats d'accés a l'habitatge, escàs suport institucional a les responsabilitats de cura, la desigualtat de gènere en l'àmbit laboral i familiar i la conciliació entre vida laboral i familiar insatisfactòria.

La **població menor de 16 anys amb algun tipus de discapacitat** representa el 3,1% del total d'aquesta franja d'edat, sent el pes dels nens i dels adolescents més elevat que el del col·lectiu femení. Les proporcions del conjunt de Catalunya se situen per sota de la comarca (2,5%). Nombrosos estudis i informes apunten al fet que la infància amb diversitat funcional continua patint més discriminació i maltractament, tant en el seu entorn familiar com en altres àmbits on transcorre la seva vida quotidiana, com a centres educatius i centres residencials. A més, l'absència d'una educació inclusiva de qualitat representa un dels majors problemes per aquest col·lectiu i les seves famílies (UNICEF, 2020).

Si tenim en compte la **nacionalitat de la població menor de 18 anys** observem que l'arribada de famílies immigrants amb descendents ha suposat un eixamplament de la base de la piràmide de població, tot i que s'ha produït una pèrdua de població d'aquest col·lectiu en la darrera dècada. La població infantil i adolescent estrangera està distribuïda de manera desigual entre els municipis de la comarca, varia del 15,3% a Montcada i Reixac a l'1,1% a Viladecavalls.

La relació entre la taxa de pobresa infantil i adolescent i la proporció de població menor de 18 anys amb nacionalitat estrangera als municipis de la comarca és positiva, però moderada. Tot i que observem que en una gran part dels municipis augmenta la taxa de risc de pobresa, a mesura que augmenta el pes de la població infantil i adolescent estrangera. No disposem de dades a nivell comarcal sobre la taxa de risc de pobresa per nacionalitat, però segons l'Eurostat, al conjunt d'Espanya la taxa de la infància amb els progenitors nascuts a l'estranger se situa en el 49%, mentre que la que és de nascuts a l'estat és del 18,5%.

6.2. REPTES EDUCATIUS

La revisió de la literatura apunta que la pobresa construeix una frontera "invisible" que separa l'èxit i el fracàs escolar, la inclusió i l'exclusió. Segons Longás i Cussó (2018) sembla com si estiguéssim instal·lats en una dinàmica perversa, on la transmissió intergeneracional de la pobresa es perpetua per la **transmissió**

intergeneracional del fracàs educatiu, mantenint cíclicament bosses poblacionals de noves generacions de joves ben a prop de l'exclusió. En la mateixa línia, Davia i Legazpe (2011) argumenta que a mesura que augmenta el nivell educatiu es redueix el risc de pobresa en l'adolescència i que el nivell educatiu assolit és el principal mecanisme per escapar a la pobresa dels progenitors, és a dir, que l'educació és un important mecanisme transmissor de les dificultats econòmiques entre generacions.

Els factors que generen dinàmiques que afavoreixen la concentració de grups socialment homogenis per centres educatius són diversos i intervenen de manera diferent en cada context municipal. En aquest informe s'ha posat èmfasi en la **segregació escolar des de l'òptica de la titularitat dels centres educatius**, com a factor de desigualtat extern a l'alumnat; però també d'altres relacionats amb les **característiques personals i familiars**, com la nacionalitat o les necessitats de suport educatiu. Els motius per seleccionar aquests factors és que són eixos de desigualtats detectats en el context educatiu i a més, són dades que el Departament d'Educació posa a disposició a escala municipal.

A la comarca en el curs 2021-2022 el 65,4% de l'alumnat de la comarca estava matriculat a un centre de titularitat pública, mentre que el 34,6% ho estava en un de privat. No s'han observat diferències significatives entre etapes educatives, però a la de secundària sí que augmenta lleugerament la proporció d'alumnes en centres privats.

Al Vallès Occidental hi ha un 13,2% d'alumnat matriculat amb **nacionalitat estrangera**, en canvi, al conjunt de Catalunya aquesta proporció s'eleva fins al 16,7%. Si observem com intervé la nacionalitat en l'eix de la titularitat del centre, observem que el 10,5% està matriculat a centres educatius públics, mentre que només el 2,7% ho està en privats. A la comarca hi ha deu municipis que només disposen d'escoles i instituts públics.

També s'han de tenir en compte que hi ha variacions significatives entre els diferents municipis de la comarca, quant a nivell de la matriculació en funció del tipus de titularitat com del pes de l'alumnat amb nacionalitat estrangera. La proporció d'alumnat estranger varia des de Montcada i Reixac, amb un 17,6%, la més elevada, fins a Rellinars, amb l'1,1% o Viladecavalls amb l'1,5%. Aquestes diferències també s'observen en la titularitat dels centres dels municipis que disposen de centres privats: Sant Cugat del Vallès presenta un 6,7% d'alumnat estranger en centres privats de l'11,7% del total d'alumnat estranger, mentre que la mitjana comarcal se situa en el 2,7% en privats, amb un total de 13,2%.

També s'ha volgut tenir en compte l'**origen de l'alumnat estranger**, ja que pel fet que la nacionalitat sigui de països de la Unió Europea tenen menys barreres legals. Precisament, Sant Cugat del Vallès presenta la proporció més elevada d'alumnat estranger en centres privats, però s'ha de tenir en compte que el 4,4% té nacionalitat de països de la UE, a molta distància del següent que és Sant Quirze del Vallès amb el 2%.

Segons el Síndic de Greuges (2015), l'assistència de la infància a l'**educació infantil de primer** entre els 0 i 2 anys redueix l'efecte de determinades situacions de precarietat socioeconòmica i socioeducativa familiar, les desigualtats educatives en les trajectòries escolars futures es redueixen, i que aquest àmbit educatiu genera un impacte especialment positiu entre els infants d'entorns familiars menys capitalitzats.

La taxa d'escolaritat de la primera infància al Vallès Occidental se situa al voltant del 40%, gairebé 7 punts més que deu cursos enrere. És important destacar la diferència de matriculacions dels infants de 0 a 2 anys entre els municipis de la comarca: el que té la taxa més elevada supera el 70% d'escolarització i el que registra la més baixa, se situa per sota del 25%. Però el problema radica en la desigualtat d'accés: el 22,5% de la població menor de 3 anys estava matriculada a centres públics en el curs 2021-2022, mentre que el 17,2% ho estava en privats. L'oferta pública, però, està més heterogèniament repartida en el territori, condicionada per la composició socioeconòmica del municipi. A més, el que s'observa en la correlació del risc de pobresa infantil i adolescent amb la taxa d'escolarització de 0 a 2 anys és que els municipis de la comarca amb taxes d'escolarització més elevades tendeixen a tenir menys risc de pobresa i a l'inrevés, els que tenen una menor escolarització tenen més probabilitats de patir vulnerabilitat econòmica.

A la comarca hi ha un 18,5% d'**alumnat amb necessitats de suport educatiu (NESE)** i 7 de cada 10 estan matriculats a un centre educatiu públic. Aquestes necessitats poden estar derivades per diferents factors, sigui per altes capacitats, pels diversos tipus de discapacitat, per trastorns mentals o d'aprenentatge o per desavantatges educatius, com incorporació tardana o situacions socioeconòmiques socialment desfavorides. En la correlació de la taxa de risc de pobresa amb la proporció d'alumnes amb NESE hi ha una relació positiva intensa: els municipis amb una elevada taxa de pobresa tenen un major pes de l'alumnat amb necessitats de suport educatiu.

6.3. REPTES SOCIALS

Fer visible el **caràcter estructural de la pobresa infantil** obliga a posar de manifest que a un important grup social se li priva, deliberadament i en virtut de la seva condició d'indefensió, del dret d'accedir als recursos econòmics, socials o culturals, de participació en eixos de ciutadania (Horrach, 2020). Perquè la pobresa infantil és un problema social que es porta arrossegant de des de fa dècades i és la via principal de reproducció de la pobresa.

La perspectiva social adoptada en aquest informe es basa principalment en les dades de l'àrea de Drets Socials del Consell Comarcal del Vallès Occidental. Per una banda, les concessions dels ajuts individuals de menjador que gestiona el Consell Comarcal i, per l'altra, des de les atencions de l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA), que ofereix serveis d'atenció a infants i adolescents i a llurs famílies de la comarca que es troben en situacions de risc de desemparament o en situació de desemparament.

Els **ajuts individuals de menjador** ofereixen una compensació per les desigualtats de renda, però també tenen en compte altres dimensions que afecten la igualtat de les oportunitats educatives, com la situació geogràfica, la conciliació familiar i laboral, problemes d'habitatge, violència intrafamiliar o el suport de la família extensa. Les sol·licituds i la concessió dels ajuts presenten una tendència progressiva de creixement des del curs 2013-2014. En el curs 2021-2022 s'han atorgat 26.652 beques, amb un augment anual del 9,4% (+2.278), l'increment més elevat dels darrers cinc anys.

Amb aquests ajuts es pot fer una aproximació de l'alumnat que es troba en situació de risc de privació monetària, ja que un dels criteris per a la seva concessió és tenir una renda familiar inferior a l'index de risc de pobresa establert per la Generalitat de Catalunya. Els resultats de l'explotació de les dades de Drets Socials ens indiquen que més d'una cinquena part de l'alumnat de la comarca (22,8%) conviu en famílies que es troben en risc de vulnerabilitat econòmica. Aquesta taxa d'incidència continua augmentant de manera progressiva en els darrers anys.

Per fer una anàlisi de l'alumnat de la comarca beneficiari dels ajuts de menjador, s'ha correlacionat la mencionada taxa d'incidència amb la proporció d'alumnat estranger de països que no pertanyen a la UE. Els resultats mostren que la relació és positiva perquè, en general, a més proporció d'alumnes de fora de la UE augmenta el pes de l'alumnat amb beques menjador atorgades. Tanmateix, la relació moderada perquè hi ha alguns municipis que no segueixen aquesta tendència.

Perquè les persones migrades s'integrin socialment hem de reconèixer el valor social, cultural i econòmic i tractar-les sempre amb el principi de no discriminació. Per exemple, s'hauria d'estudiar com les famílies en situació irregular no quedin excloses de mesures i prestacions extraordinàries. Aquesta integració beneficia directament a la població més jove que s'han de sentir part d'una comunitat inclusiva. Ha de preocupar també d'una forma especial la situació de greu marginació dels joves migrants sense referents familiars i moltes famílies refugiades. Encara que la infància i adolescència en situació irregular tenen reconeguts els seus drets a la salut i l'educació obligatòria, hereten la irregularitat dels seus progenitors i sofreixen les conseqüències d'un estatus precari i de la por a l'expulsió (UNICEF, 2020).

Des de l'**EAIA del Vallès Occidental** s'ha constatat l'augment del nombre d'adolescents migrats sense referents familiars a partir del 2016, especialment en l'any 2018 quan es va doblar el nombre de joves en aquesta situació, passant dels 40 als 84. A partir de 2019 s'inicia una davallada progressiva i l'any 2021 ha continuat en aquesta tendència decreixent, arribant als 32 expedients. Aquesta reducció ha estat deguda al fet que hi ha hagut una menor arribada de joves, especialment des de l'esclat de la pandèmia, però també que els serveis i recursos que atenen a aquest col·lectiu poden haver empitjorat: trasllat dels pisos a altres municipis o la necessitat de romandre amb més de 18 anys. Aquestes circumstàncies fan que no apareguin a la base de dades de l'EAIA del Vallès Occidental.

L'EAIA que actua a 21 municipis de la comarca, exceptuant els municipis de Sabadell i Terrassa, va atendre un total de 915 infants i adolescents durant l'any 2021. Per poder comparar les atencions entre els municipis d'actuació, s'ha calculat el nombre d'infants i adolescents atesos per l'EAIA del Vallès Occidental per cada 1.000 infants i adolescents residents al municipi. La ràtio comarcal se situa en 9,5 persones ateses per cada 1.000 residents, tot i que hi ha tres municipis que destaquen amb ràtios molt superior a la resta són Badia del Vallès (21,3), Rellinars (18,8) i Montcada i Reixac (18,6).

S'ha volgut destacar els motius pels quals es deriven a l'EAIA per tal de reflectir des d'una perspectiva més qualitativa aquesta multidimensionalitat que s'estableix en els col·lectius que pateixen exclusió social. Entre ells destaca la manca d'escolarització, que la situació de risc sigui persistent en el temps, maltractament físic o emocional o una econòmica precària i situació laboral inestable. A més, en moltes ocasions el fet de viure en residències i centres, augmenta la seva vulnerabilitat, a causa de l'escassetat de recursos o a la falta d'atenció individualitzada (UNICEF, 2020).

Com es pot preveure, per la situació d'una econòmica inestable en la majoria de les persones ateses a l'EAIA, la relació més intensa entre variables que s'ha analitzat en aquest informe és la de la incidència de les atencions amb la taxa de risc de pobresa. De manera que, els municipis amb les taxes de pobresa més elevades tenen una incidència d'atencions de l'EAIA molt superior als que tenen baixes proporcions de població infantil en risc de pobresa monetària.

Aquest fet de desigualtat dels infants i adolescents tutelats per l'EAIA també es mostra en la tesi doctoral de Jover (2022) on argumenta que el benestar -tant objectiu com subjectiu- dels infants i adolescents que rep l'EAIA se situa en nivells més baixos, ja d'entrada, comparats amb els de la mitjana de la població general de la seva mateixa edat. És un col·lectiu que es troba en una situació de desigualtat i desavantatge en els diferents àmbits de la seva vida. També posa en relleu la relació amb el benestar objectiu d'aquest grup de població, atès que un nombre important de famílies que acull el sistema es troben en situació de pobresa (entesa des de la seva multidimensionalitat) i la sobrerrepresentació que suposen en comparació amb la població general.

Tot i no poder presentar dades municipals sobre totes les dimensions que afecten el benestar de la infància i l'adolescència es vol destacar d'altres que no s'han pogut tractar en aquest document per manca de dades a partir de l'informe que va realitzar UNICEF (2020) després de l'esclat de la pandèmia. En aquest, revisen quins factors afecten la vulnerabilitat de la infància i l'adolescència com l'abandonament escolar prematur que està associat a les fortes iniquitats i que es reflecteixen en l'elevada segregació escolar, el percentatge d'abandó és molt més alt en funció de les desigualtats per territori, per origen migrant, ètnia o condició de discapacitat. També, són preocupants les dades de les víctimes de violència sobre maltractaments cap a nens i nenes en la seva llar, la violència sexual, la prevalença de violència de gènere entre adolescents, així com l'increment dels ciberdelictes contra nens i nenes, i l'assetjament en l'àmbit escolar. A més, durant el 2022 a causa del conflicte bèl·lic a Europa ha augmentat les demandes d'asil internacional, als traumes acumulats per les situacions de conflicte i violència viscudes s'uneixen les dificultats d'integració, sobretot per als que han arribat quan el sistema d'acolliment estava saturat o els que surten dels centres sense els recursos necessaris per poder tenir un bon nivell de vida.

Per últim, destacar que hi ha una forta iniquitat, tant en la prevalença a patir problemes de salut mental en funció de la situació socioeconòmica de la família, com també en la dificultat per accedir a recursos de tipus personal i material que permetin millorar la problemàtica que pugui presentar l'infant i adolescent en funció de la vulnerabilitat del nucli familiar (Síndic de Greuges, 2021a).

6.4. EL FUTUR DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA AL VALLÈS OCCIDENTAL

La comarca no pot permetre's una societat dual on una gran part de la població es queda al marge del benestar, amb més pobresa i més exclusió, en un procés que el risc social es va desplaçant cada cop més a edats primerenques i a les famílies joves amb descendència (UNICEF, 2020). L'**ODS 1 "Erradicar la pobresa a tot el món i en totes les seves formes"** és clau per aquest informe, atès que posa en valor que la pobresa està relacionada amb la discriminació i el dret a tenir un nivell de vida adequat, però també a tenir en compte interès superior de la infància i el respecte de la seva opinió (UNICEF, 2022).

Per aquest motiu el paper d'aquest informe és atorgar **visibilitat al col·lectiu d'infants i adolescents que es troben en risc o directament en exclusió social**. També s'ha volgut posar el focus en els perfils de població infantil i adolescent associats a la vulnerabilitat social per conscienciar i teixir complicitats per lluitar contra aquestes desigualtats. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte el rol fonamental dels serveis socials i de les entitats locals a l'hora d'ajudar a la població infantil més vulnerable. De manera que, posem en rellevància l'**ODS 17 "Enfortir els mitjans per implementar i revitalitzar l'aliança mundial per al desenvolupament sostenible"** que argumenta que es fan necessàries les aliances de governs, sector privat, organitzacions multilaterals, societat civil posant focus en la infància i adolescència perquè es pugui impulsar i escalar solucions i programes innovadors en àrees com a salut, educació, protecció, bretxa digital, empreudoria,

ocupabilitat, lluita contra el canvi climàtic o economia verda, que poden ser una oportunitat per a afrontar el futur (UNICEF, 2020).

És rellevant tenir en compte que la pobresa es transmet i que intervenir en el benestar de la ciutadania en general és millorar la situació de la població més jove. Si bé és cert que la pobresa infantil és conseqüència de les seves famílies, que deriven de factors i causes més àmplies (com la realitat del mercat de treball, les polítiques de suport familiar, el mercat de l'habitatge, etc.), això no impedeix que a l'hora d'abordar la pobresa infantil calguin **polítiques i enfocaments específics** que posin focus en la població més jove, en els seus drets i en les necessitats especials dels diferents moments del seu desenvolupament (Ivàlua, 2022). Si es vol intervenir de manera eficaç en el benestar de la infància, segons el Síndic de Greuges (2021a), se'n deriva l'obligació que l'interès superior de l'infant es tingui en compte en l'àmbit normatiu, tant de forma directa com indirecta, i també la seva participació en aquests procediments. I que, en conseqüència, des dels poders públics es faci una avaluació sistemàtica de l'impacte de les normes en els drets dels infants.

Prendre l'enfocament del **benestar com a forma d'avaluació** de les polítiques públiques permet anar més enllà dels aspectes vinculats a les deficiències i incorpora una perspectiva positiva, en tant que es centra en la satisfacció vital, les aspiracions i les relacions humanes i socials de les persones. Tal com argumenta Jover (2022), establir un sistema d'avaluació i supervisió extern sobre la qualitat dels serveis i el compliment dels drets, la protecció i el benestar dels infants i adolescents permetria conèixer d'una forma sistematitzada el compliment de la llei i pal·liar les situacions de desigualtat.

En relació amb la implicació de l'**adolescència com a subjectes actius** en la presa de decisions que els afecten, el Síndic de Greuges (2021b) i UNICEF (2020) aposten per crear estratègies de responsabilització i participació per evitar l'estigmatització dels adolescents i per fer-los visibles com a subjectes actius. S'ha d'apostar per implicar i responsabilitzar més l'adolescència en l'abordatge dels principals reptes col·lectius que té plantejada la nostra societat, com ara la sostenibilitat, la solidaritat o la lluita contra el canvi climàtic, tot fent-los protagonistes. Atendre a les demandes específiques de la població adolescent té un impacte positiu en el seu desenvolupament social i psicològic, a més d'assolir un impacte en la comunitat com a futures persones treballadores.

Una de les conseqüències immediates de la desaceleració econòmica que afecta les principals economies a escala global, amb la inflació com a principal factor de preocupació, és l'empobriment de les famílies i l'increment de les dificultats econòmiques per garantir l'accés a les oportunitats bàsiques dels infants i adolescents (Síndic de Greuges, 2022b). Davant d'aquest escenari, les administracions públiques han de complementar la imprescindible tasca a la que els pares i mares s'enfronten diàriament per aconseguir que les seves famílies prosperin i que la seva descendència tingui les millors oportunitats que els puguin oferir.

Per aquest motiu, prenen importància les polítiques de suport a les famílies per prevenir les situacions de risc entre els infants i adolescents (Síndic de Greuges, 2022b). Com s'ha mostrat en aquest informe, **la situació de la infància no és homogènia**, sinó que hi ha tanta varietat com famílies, degut a la gran diversitat de circumstàncies. Les polítiques públiques de protecció i de recolzament de la infància i l'adolescència també han de ser molt variades en tipologia i en el nivell que l'administració les porta a terme (García-Blanch, 2020).

Els infants pobres d'avui seran persones adultes excloses el dia de demà, tot perpetuant així el cicle de la pobresa (Flaquer, 2012). Darrere de les dades d'aquest informe s'hi amaguen conseqüències a curt, mitjà i llarg termini per població més jove de la comarca. Per aquest motiu, **invertir en infància, és invertir en el futur de la comarca.**

7. GLOSSARI

Benestar

Condicció de salut holística i el procés d'aconseguir aquesta condició. Es refereix a la salut física, emocional, social i cognitiva.

Correlació

Proporcionalitat i relació lineal que existeix entre diferents variables. Si els valors d'una variable es modifiquen de manera sistemàtica respecte als valors d'una altra, es diu que totes dues variables es troben correlacionades.

Desemparament

Situació de risc en la qual es troba l'infant o l'adolescent, provocada pel l'incompliment dels deures inherents dels pares o tutors. Perjudica l'interès fonamental del menor, que no disposa dels elements bàsics per al desenvolupament integral de la seva personalitat.

Diversitat funcional

La diferència de funcionament d'una persona en fer les tasques habituals (desplaçar-se, llegir, agarrar, anar al bany, comunicar-se, relacionar-se, etc.) de manera diferent de la majoria de la població.

Discapacitat

És un terme general que abasta les deficiències, les limitacions de l'activitat i les restriccions de la participació.

Demografia

Disciplina que estudia tant l'estructura com la dinàmica de la població, en relació amb els mitjans de subsistència, els recursos mediambientals i el desenvolupament.

Exclusió social

Procés mitjançant el qual individus o grups són totalment o parcialment exclosos d'una participació plena en la societat en la qual viure. Tal procés, oposat al de "integració social", dona lloc a una privació

múltiple, que es manifesta en els plans econòmic, social i polític.

Mediana

La mediana és un estadístic de posició central que parteix la distribució en dues, és a dir, deixa la mateixa quantitat de valors a un costat que a un altre.

Nacionalitat

És el vincle jurídic que uneix a la persona amb l'estat i té la dobleguia vessant de ser un dret fonamental i constituir l'estatut jurídic de les persones. Per aquesta relació, l'individu gaudeix d'uns drets que pot exigir a l'organització estatal a la qual pertany i aquesta, com a contrapartida, pot imposar-li el compliment d'una sèrie d'obligacions i deures.

Nasciturus

Concebut però no nascut, com a fase de la vida humana interna o en formació.

Necessitats bàsiques

Necessitat que s'ha de satisfer indispensablement per a assegurar la subsistència, el desenvolupament i la qualitat de vida de les persones. Es consideren necessitats bàsiques, per exemple, l'accés a l'habitatge, una alimentació adequada, l'atenció sanitària, l'educació, un entorn saludable o la garantia de llibertats individuals.

Piràmide de població

És una representació gràfica de les característiques d'una població pertanyent a una localitat, ciutat o país, en un moment en el temps. Es mostra amb barres en posició horitzontal, la longitud de cada barra té una relació directament i proporcional al nombre d'individus de la població.

Primera infància

Període que va del naixement als vuit anys d'edat, i constitueix un moment únic del creixement en què el cervell es desenvolupa notablement. Durant aquesta etapa,

els nens reben una major influència dels seus entorns i contextos.

Pobresa

Situació d'una persona el grau de privació de la qual es troba per sota del nivell que una determinada societat considera mínim per a mantenir la dignitat.

Projeccions de població

Tenen com a objectiu l'avaluació de les xifres futures de la població de Catalunya classificades segons el sexe, l'edat i el territori de residència. S'actualitzen cada cinc anys i ofereixen informació classificada per sexe i edat any a any.

Renda familiar

Es genera com a agregació de les rendes personals totals de tots els membres d'una mateixa família que compten amb majoria d'edat i que perceben algun tipus de renda l'any considerat.

Segregació escolar

Distribució desigual de l'alumnat als centres educatius en funció de les seves característiques socials o personals, o les seves condicions.

UNICEF

UNICEF (United Nations Children's Fund) és una organització integrant del sistema de les nacions unides, fundada per la seva Assemblea General amb el mandat de lluitar per la protecció dels drets dels nens, donar suport a la consecució de les seves necessitats bàsiques i expandir les seves oportunitats perquè puguin desenvolupar tot el seu potencial.

Vulnerabilitat

Nivell de risc que afronta una família o individu a perdre la vida, els seus béns i propietats. La vulnerabilitat té per tant dues parts: una part externa, dels riscos, convulsions i pressió a la qual està subjecte un individu o família; i una part interna, que és la indefensió, això és, una falta de mitjans per a afrontar la situació sense pèrdues perjudicials.

8. BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de Barcelona (2021). [Pla d'Infància 2021-2030: Reptes i actuacions per millorar les vides i els drets de la infància i l'adolescència a Barcelona](#). Ajuntament de Barcelona-IIAB-IERMB.
- Bonal, X. i Zancajo, A. (2016). [Educació, pobresa i desigualtats en un context de crisi](#). Globalització, Educació i Polítiques Socials (GEPS), Universitat Autònoma de Barcelona.
- Bonal, X. i Zancajo, A. (2020). [Elección de Escuela, Movilidad y Segregación Escolar del Alumnado Vulnerable en Barcelona](#). REICE, Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia i Cambio en la Educación, 2020, 18 (4), p. 197-218.
- Cantó, O. (2019). [Desigualdad, redistribución y políticas públicas: ¿Hay una brecha generacional?](#). Información Comercial Española, ICE: Revista de economía, ISSN 0019-977X, N° 908, (Exemplar dedicat a: España ante el reto demográfico), p. 65-79.
- Cussó, I. i Longas, J. (2018). [Educació i pobresa infantil: raons per a l'exigibilitat d'un dret fonamental](#). Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 68, 44-62.
- Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) (2012). [Guia de bones pràctiques per a centres del Sistema de protecció a la infància i l'adolescència](#). Col·lecció Infància i Adolescència ; 8. Departament de Benestar Social i Família. Generalitat de Catalunya.
- Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) (2021). [Informe estadístic mensual. Desembre 2021](#). Secretaria d'Infància Adolescència i Joventut. Departament de Drets Socials. Generalitat de Catalunya.
- Educo (2022). [Comedor escolar universal y gratuito: un objetivo alcanzable y urgente. Primera estimación económica para alcanzar la equidad educativa en España](#). Dirección de Incidencia e Investigación Social.
- Fierro, D. I Vidal, J. (2014). [Percepció d'agents clau dels canvis deguts a la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i adolescència a Catalunya](#). Fundació Plataforma Educativa.
- Flaquer, L. (2002). [Un análisis comparado de las políticas familiares en la Unión Europea conciliación entre vida laboral y familiar](#). La evolución demográfica : impacto en el sistema económico y social. Federación de Cajas de Ahorros Vasco-Navarras, p. 273-286.
- Flaquer, L. (2010). [Pobresa infantil i famílies a Europa](#). Educació Social, núm. 46, p.11-28.
- Fundació FOESSA (2022) [Informe sobre exclusió i desenvolupament social a la diòcesi de Barcelona](#). Informes Territoriales de Càritas Diocesana de Barcelona i Fundació Foessa
- Funes, J., (2016). [La pobresa amb ulls d'infant](#). Projecte Reflexions. Palau Macaya i Caixa Proinfància.
- Garcia-Blanch, J. (2020). [Medidas de protección a la infancia en España](#). Secretaría de Estado de Presupuestos y Gastos. Publicació inclosa en el programa editorial del suprimit Ministerio de Hacienda y Función Pública i editada pel Ministerio de Hacienda.
- Gelabert, M. (2016). [Contextos de pobreza y desatención en la infancia, determinantes en la desregulación emocional i conducta no adaptativa](#). Revista d'Afers Socials, núm 7, p. 49-66.
- Alto Comisionado contra la pobreza infantil (2020). [La transmisión intergeneracional de la desigualdad en España](#). Gobierno de España.
- González, J.C., Luzón, A. i Torres, M. (2012). [La exclusión social en el discurso educativo: un análisis basado en un programa de investigación](#). Archivos Analíticos de Políticas Educativas, 20 (24).
- Horrach, A. (2016). [La Renda Social Garantida](#). Revista d'Afers Socials, núm 7, p. 67-70.
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2019). [Dades clau de la infància i l'adolescència a Barcelona 2018](#). IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2020). [Avaluació sobre els impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies](#). IIAB-IERMB.

- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2022a). [Dades clau d'infància i adolescència a Barcelona 2021](#). Informe 2020 (Pineda, L., Stinus, E., Curcoll, L.). IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2022b). [Reptes demogràfics: infància, famílies i ciutat. Una lectura en clau demogràfica de l'informe](#) (Pineda, L., Stinus, E., Curcoll, L.). IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.
- Ivàlua (2022). [Què funciona contra la pobresa infantil? Un projecte per a la millora de la presa de decisions en polítiques d'infància i exclusió social](#). Ivàlua, Departament d'Economia i Hisenda i UNICEF Comitè Catalunya.
- Jímenez, M. (2008). [Aproximación teórica de la exclusión social: complejidad e imprecisión del término. Consecuencias para el ámbito educativo](#). Departament de Pedagogia. Facultat de Ciències de l'Educació, Universitat de Granada.
- Jover, A. (2022). [El benestar de la infància sota el sistema de protecció i rol de les intervencions. Un estudi de cas de l'EIA del Vallès Occidental](#). Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Marí-Klose, P. i Marí-Klose, M. (2012). [Crisi i pobresa infantil a Catalunya](#). UNICEF Comitè Catalunya.
- Nacions Unides (1989). [Convenció sobre els drets de l'infant](#).
- Observatori Comarcal del Vallès Occidental (2022a). [Informe anual de Població. 2021](#). Consell Comarcal del Vallès Occidental.
- Observatori Comarcal del Vallès Occidental (2022b). [Informe sobre Ajuts individuals del menjador del Vallès Occidental. Curs 2021-2022](#). Consell Comarcal del Vallès Occidental.
- Observatori Social de "la Caixa" (2020). [Encarar-se a la pobresa infantil](#).
- Parlament de Catalunya (2011). [Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#).
- Panchón, C. (2006). [Infància en situació de risc social](#). Monografia: Infància en situació de risc social. Temps d'Educació, 31, 2n semestre 2006.
- Pineda, L. (2022) La pobresa infantil, un problema de primer ordre, publicat a Social.cat el 27/04/2022 <https://www.social.cat/opinio/16628/la-pobresa-infantil-un-problema-de-primer-ordre>
- Pombo, M. G. (2019). [La interseccionalidad y el campo disciplinar del trabajo social: Topografías en diálogo. En Trabajo Social y feminismos: perspectivas y estrategias en debate](#). La Plata: Colegio de Asistentes Sociales o Trabajadores Sociales de la Provincia de Buenos Aires.
- Save the Children (2022). [Garantizar comedor escolar sano y gratuito a toda la infancia en riesgo de pobreza](#).
- Síndic de Greuges de Catalunya (2015). [Informe sobre la igualtat d'oportunitats a l'educació infantil \(0 - 3 anys\)](#).
- Síndic de Greuges de Catalunya (2019). [Informe sobre els drets dels infants](#).
- Síndic de Greuges de Catalunya (2021a). [Informe sobre els drets dels infants i adolescents](#).
- Síndic de Greuges de Catalunya (2021b). [Informe complementari sobre els drets de l'infant](#).
- Síndic de Greuges de Catalunya (2022a). [La segregación escolar. Primer informe de balance sobre la implementación del Pacto contra la Segregación Escolar en Cataluña](#).
- Síndic de Greuges de Catalunya (2022b). [Informe sobre els drets de l'infant](#).
- UNICEF (2020). [¿Cómo reducir la pobreza infantil en España?](#).
- UNICEF Comitè Catalunya (2022). [No val a badar. L'Agenda 2030 en clau d'infància a Catalunya](#). Equip d'Incidència Política d'UNICEF Comitè Catalunya i UNICEF Comitè Espanyol.

10. ANNEX

Import i variació de la Renda Familiar Disponible Bruta per habitant en milers d'euros. Municipis del Vallès Occidental i Catalunya. 2020

Territori	RFDB milers d'euros	RFDB per habitant. Milers d'euros	RFDB per habitant. Índex Catalunya = 100
Badia del Vallès	179.929	13,4	73,8
Barberà del Vallès	588.270	17,7	97,4
Castellar del Vallès	460.345	18,9	104
Castellbisbal	223.743	18	98,7
Cerdanyola del Vallès	1.123.527	19,5	107,2
Matadepera	264.336	28,1	154,4
Montcada i Reixac	602.022	16,5	90,6
Palau-solità i Plegamans	275.674	18,6	102,2
Polinyà	143.912	17	93,2
Ripollet	624.248	16,1	88,2
Rubí	1.285.660	16,5	90,6
Sabadell	3.829.751	17,8	97,9
Sant Cugat del Vallès	2.370.179	25,8	141,6
Sant Llorenç Savall	41.663	17,4	95,6
Sant Quirze del Vallès	464.909	23,1	126,7
Santa Perpètua de Mogoda	437.372	16,9	92,8
Sentmenat	164.033	17,9	98,5
Terrassa	3.828.486	17,3	94,8
Ullastrell	41.472	19,9	109
Vacarisses	122.183	18,1	99,4
Viladecavalls	148.128	19,7	108,2
Vallès Occidental	17.235.816	18,5	101,7
Catalunya	139.741.988	18,2	100

Font: Renta familiar disponible bruta territorial de l'Idescat.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona

Xarxa d'Observatoris
del Desenvolupament
Econòmic Local